

**İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ
HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

TÜRK HUKUKUNDA ÖDEME KURULUŞLARININ REGÜLASYONU

**Ömer BÜYÜKTOSUN
119613041**

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bedii KAYA

**İSTANBUL
2022**

Türk Hukukunda Ödeme Kuruluşlarının Regülasyonu
Regulation of Payment Institutions in Turkish Law

Ömer BÜYÜKTOSUN
119613041

Tez Danışmanı : **Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bedii KAYA** (İmza) .....
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Leyla KESER BERBER** (İmza) .....
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Doç. Dr. Mesut Serdar ÇEKİN (İmza) .....
Türk-Alman Üniversitesi

Tezin Onaylandığı Tarih : 19 Temmuz 2022

Toplam Sayfa Sayısı : 172

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Ödeme
- 2) Ödeme Hizmeti
- 3) Ödeme Kuruluşları
- 4) Finansal Teknoloji
- 5) Finansal Hizmetler

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Payment
- 2) Payment Services
- 3) Payment Institutions
- 4) Financial Technology
- 5) Financial Services

ÖNSÖZ

Çalışmam süresince bana her türlü desteği sağladığı, kısıtlı zamanını benden esirgemediği ve akademik bir çalışma gerçekleştirmek konusunda değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaştığı için danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bedii Kaya'ya sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum.

Bana her daim destek olan, gerektiğinde beni alttan alma nezaketini gösteren ve tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 pandemisi sürecinde yaşadığım kayıplar karşısında çalışmalarımın neticelendirilmesinde en büyük pay sahibi olan sevgili aileme, hiçbir zaman desteğini benden esirgemeyen ve yükümü hafifleten Uhde Serenay Sunay'a, kıymetli arkadaşlarıma, başta Av. Gökhan Uğur Bağcı olmak üzere tüm mesai arkadaşlarıma minnetlerimi sunuyorum.

Çalışmamı, değerli bir hukukçu olduğuna inandığım, kendisine duyduğum hayranlık ile avukatlık mesleğini seçmeme vesile olan ve 2020 yılında kaybettiğimiz rahmetli dedem Avukat Hüseyin Sümer Büyüktosun'a ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA ÖDEME HİZMETLERİNİN REGÜLASYONU	6
I. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA ÖDEME HİZMETLERİ.....	6
A. 2007/64/EC sayılı Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD)	7
B. 2015/2366 sayılı Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD-II).....	11
İKİNCİ BÖLÜM	23
TÜRK HUKUKUNDA ÖDEME KURULUŞLARI.....	23
I. GENEL OLARAK	23
II. TÜRK HUKUKU	26
A. Türk Hukukunda Ödeme Sistemi ve Ödeme İşlemi.....	26
B. Türk Hukukunda Ödeme Hizmetleri.....	28
C. Ödeme Hizmeti Olarak Kabul Edilmeyen Faaliyetler	35
D. Türk Hukukunda Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları.....	39
III. TÜRK HUKUKUNDA ÖDEME KURULUŞLARI	42
A. Ödeme Kuruluşlarının Faaliyet İzni Alma Zorunluluğu	42
B. Ödeme Kuruluşları Tarafından Yürütülemeyecek Faaliyetler	58

C. Ödeme Hizmetinin Sunulması	64
D. Ödeme Kuruluşlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Nezdindeki Yükümlülükleri	76
E. MASAK Nezdindeki Yükümlülükler.....	87
F. Sözleşmesel Yükümlülükler.....	91
G. Ödeme Kuruluşlarının Tabi Olduğu Uluslararası Kurallar: Ödeme Şeması Kuralları	102
H. Uygulamadaki Bazı İş Modelleri	103
İ. Hukuk Politikası Kapsamında Değerlendirme	107
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	110
6493 S. KANUNA AYKIRILIK HALLERİ VE YAPTIRIMLAR	110
I. GENEL KAPSAM	110
II. KABAHAATLER.....	110
III. SUÇ TEŞKİL EDEN EYLEMLER	111
A. İzinsiz Faaliyette Bulunma Suçu.....	112
B. TCMB'nin Denetim ve Gözetim Faaliyetlerini Engelleme Suçu	114
C. Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunma Suçu	116
D. Mevzuatta Düzenlenen Belgelerin Saklanması ve Bilgi Güvenliği Yükümlülüklerine Aykırı Davranma Suçu	117
E. Sırların Açıklanması Suçu.....	119
F. İtibarı Zedeleme Suçu	122
G. İşlemleri Kayıt Dışı Bırakmak ve Gerçeğe Aykırı Muhasebeleştirme Yapma Suçu	123
H. Zimmet Suçu	125
IV. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ	127

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	128
YENİ YÖNETMELİK İLE GETİRİLEN YENİLİKLER VE ÖDEME HİZMETLERİ SEKTÖRÜNDEKİ GÜNCEL TARTIŞMALAR	128
I. ÖDEME HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ İLE GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER VE YENİLİKLER	128
A. Eski Yönetmeliğe Kıyasla Getirilen Önemli Değişiklikler.....	128
B. İlk Defa Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde Yer Verilen Düzenlemeler	137
II. ÖDEME HİZMETLERİ SEKTÖRÜNDEKİ GÜNCEL HUKUKİ TARTIŞMALAR	142
A. Ödeme Hizmetleri Pazarı Bakımından Bankalar ile Ödeme Kuruluşları Arasındaki İlişkinin Rekabet Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi ..	142
B. Müşteri Tanıma ve Uzaktan Kimlik Doğrulama Süreçleri	143
C. Kara Liste Uygulamaları	144
D. Kişisel Verilerin Korunması.....	145
SONUÇ	151
KAYNAKÇA	155
ATIF YAPILAN İNTERNET İÇERİKLERİ.....	160

KISALTMALAR

- AB** : Avrupa Birliği
- BDDK** : Bankacılık Denetleme ve Dzenleme Kurumu
- BKM** : Bankalararası Kart Merkezi
- Eski Tebliğ** : 27.06.2014 tarihli ve 29043 sayılı resmi gazetede yayınlanan Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliğ
- Eski Yönetmelik** : 27.06.2014 tarihli ve 29043 sayılı resmi gazetede yayınlanan Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
- MASAK** : Mali Suçları Araştırma Kurulu
- MASAK Genel Tebliği Sıra No: 19** : 30.04.2021 tarihli ve 31470 sayılı resmi gazetede yayınlanan 19 numaralı Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği
- MASAK Genel Tebliği Sıra No: 5** : 09.04.2008 tarihli ve 26842 sayılı resmi gazetede yayınlanan 5 numaralı Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği
- MASAK Tedbirler Yönetmeliği** : 09.01.2008 tarihli ve 26751 sayılı resmi gazetede yayınlanan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik
- MASAK Uyum Yönetmeliği** : 16.09.2008 tarihli ve 26999 sayılı resmi gazetede yayınlanan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülöklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik
- PSD** : 2007/64/EC sayılı Avrupa Parlamentosu Ödeme Hizmetleri Direktifi

PSD-II	: 2015/2366 sayılı Avrupa Parlamentosu Ödeme Hizmetleri Direktifi
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
Ödeme Hizmetleri Tebliği	: 01.12.2021 tarihli ve 31676 sayılı resmi gazetede yayınlanan Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TÖDEB	: Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği
TTK	: 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı resmi gazetede yayınlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Üye Devlet	: Avrupa Birliği üyesi devletler
Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği	: 01.12.2021 tarihli ve 31676 sayılı resmi gazetede yayınlanan Ödeme Hizmetleri v Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik

ÖZET

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, elektronik ortamda gerçekleşen ödemeler günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Elektronik ödemelerin daha sık tercih edilir hale gelmesi, elektronik ödeme altyapılarına olan talebi arttırmış, bu artış ödeme hizmetleri sektöründeki gelişimi desteklemiş ve desteklenen bu gelişim süreci ödeme hizmetleri sektöründe yeni paydaşların ve iş modellerinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Günümüzde ödeme hizmetleri sektöründe bankalar haricinde faaliyet gösteren ödeme hizmeti sağlayıcıları bulunmaktadır. Bu ödeme hizmeti sağlayıcılarından biri de esasen gönderici ile alıcı arasında gerçekleştirilen ödeme işlemine aracılık faaliyeti yürüten ve bu kapsamda ödeme hizmeti sağlamak konusunda faaliyet izni almış finansal teknoloji kuruluşları olan ödeme kuruluşlarıdır. Ödeme hizmetlerinin gelişimi karşısında ortaya çıkan ödeme hizmeti kullanıcılarının haklarının korunması, olası istismarının engellenmesi ve sektöre olan güvenin korunması ihtiyacının bir sonucu olarak ödeme hizmetleri sektörünü Avrupa Birliği'nde olduğu gibi Türkiye'de de yasal olarak düzenlenmiştir. Türkiye'deki yasal düzenlemeler sonrası ödeme kuruluşları, faaliyetlerini 6493 s. Kanun çerçevesinde ve TCMB denetim ve gözetiminde sürdürmektedir.

Çalışma dört bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde; ödeme hizmetlerinin AB hukukundaki tarihsel gelişimi ve hukuki regülasyonu incelenmiştir. İkinci bölümde; ödeme kuruluşlarının Türk Hukukunda tabi olduğu düzenlemeler, kamu kurumlarının bu kapsamdaki yetkileri ve ödeme kuruluşlarının faaliyet esasları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde; 6493 s. Kanun ile düzenlenen kabahat ve suçlara değinilmiştir. Dördüncü bölümde ise 01.12.2021 tarihinde yürürlüğe giren yönetmeliğin ödeme kuruluşları bakımından getirdiği yenilikler ve ödeme hizmetleri sektöründeki güncel tartışmalar incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Ödeme, Ödeme Hizmeti, Ödeme Kuruluşları, Finansal Teknoloji, Finansal Hizmetler

ABSTRACT

In accordance with the development of technology, electronic payments have become an indispensable part of daily life. The fact that electronic payments have become more preferred has increased the demand for electronic payment infrastructures, this increase has supported the development in the payment services sector, and this supported development process has led to the emergence of new partners and business models in the payment services sector. Today, apart from banks, there are payment service providers operating in the payment services sector. One of these payment service providers is payment institutions that are essentially financial technology institutions that act as an intermediary in the payment transaction completed between the sender and the receiver and have an operating permission to provide payment services in this scope. As a result of the need to protect the rights of payment service users, prevent possible abuses, and to protect the trust in the sector, which emerged in relation with the development of payment services, the payment services sector has been regulated legally in Türkiye as well as in the European Union. Payment institutions continue their operations within the framework of the Law No. 6493 and under the audit and supervision of the CBRT following legal regulations made in Türkiye.

The study consists of four parts. In the first part; The historical development and legal regulation of payment services in EU law are examined. In the second part; The regulations that payment institutions are subject to in Turkish Law, the public institutions authorized in this context and the operating principles of payment institutions are discussed. In the third part; Misdemeanors and crimes regulated by Law No. 6493 are mentioned. In the fourth part, the arrangements came into force on 01.12.2021 with the regulation in terms of payment institutions and current discussions in the payment services sector are examined.

Keywords: Payment, Payment Service, Payment Institutions, Financial Technology, Financial Services

GİRİŞ

Özellikle 20. Yüzyılın sonlarından itibaren dünyayı etkisi altına alan teknolojik gelişmeler, beraberinde ciddi bir dijitalleşme sürecini getirmiş olup günümüzde bu dijitalleşme süreci finansal hizmet sektörü de dahil olmak üzere pek çok farklı sektörde etkisini yoğun bir şekilde hissettirmektedir. Finansal hizmet sektöründeki dijitalleşme süreci ile birlikte bankacılık hizmetlerinde de ciddi teknolojik gelişimler ve değişimler yaşanmış, bu gelişim ve değişime bağlı başlıca sonuçlardan biri de, sektörde gerçekleşen işlem hacmi ve adetlerindeki ciddi artış ve yeni hizmet modelleri¹ ile yeni finansal teknoloji şirketlerinin ortaya çıkışı olmuştur. Finansal teknolojilerdeki gelişim kapsamında gözlemlenen bir diğer sonuç ise müşterilerin yüz yüze gerçekleştirilen işlemler yerine dijital işlemler ile yeni dijital erişim ürünlerini, hizmetleri ve işlevlerini tercih etmeye başlaması olmuştur.²

Finansal hizmetlerin günlük ve ticari hayat bakımından vazgeçilmezliğin göz önünde bulundurulduğunda, müşterilerin korunmasının ve finansal işlemlerin kesintisiz bir şekilde gerçekleşebilmesinin sağlanması için ödeme hizmetlerine ilişkin başta bilgi güvenliği ve teknolojik altyapı gereklilikleri olmak üzere belirli standart ve koşulların yasal olarak düzenlenerek sektörde güven ortamının tesis edilebilmesi ve bu kapsamda düzenleyici ve denetleyici bir otoritenin görevlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Finansal hizmetlerin tabi kılındığı standartlar ve koşullar, finansal kuruluşların teknolojik altyapılarına devamlı ve ciddi yatırımlar yapmasını teşvik etmiş olup bu durum finansal teknolojilerin gelişim sürecini de hızlandırmıştır. Özellikle internet kullanımının dünya genelinde yaygınlaşması ve finansal işlemlerinin internet

---

¹ Çeşit, Caner Kader, Ödeme Hizmetlerindeki Dijital Dönüşümde Rekabet Hukukunun Rolü, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sermaye Piyasaları ve Ticaret Hukuku Yüksek Lisans Tezi, s.3

² Gomber, Peter, Kauffman, Robert J., Parker, Chris, Weber, Bruce W., On the Fintech Revolution: Interpreting the Forces of Innovation, Disruption, and Transformation in Financial Services, Journal of Management Information Systems, 35:1, 2018, s.230

üzerinden gerçekleştirilmesinin mümkün hale gelmesi, ödeme işlemlerinin ve fon transferlerinin kolay erişilebilir olmasına, bu işlem ve transferlerin hızlı ve pratik bir şekilde gerçekleştirilebilmesine olan ihtiyacı arttırmış, bu ihtiyacın doğal bir sonucu olarak internet bankacılığı başta olmak üzere teknolojik altyapılar finansal hizmetlerde yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Farklı teknolojik altyapılar birbirleri ile bütünleşmiş bir şekilde çalışabilir hale getirilmiş, böylece finansal hizmet sunan teknoloji şirketleri ve bu şirketlerce sunulan hizmetler çeşitlenmiştir.

Günümüzde bankalar ve finansal kuruluşlar, 21. Yüzyıla kadar sağlanan standart bankacılık hizmetlerinden çok daha farklı iş modelleri ile hizmet vermeye başlamış olup bahse konu iş modelleri her geçen gün farklılaşmaya ve gelişmeye devam etmektedir. Bu farklılaşmalar ve gelişmelerin yarattığı alandan faydalanarak finansal hizmet sektörüne dahil olan paydaşlardan biri de ödeme kuruluşları olmuş, finansal hizmet sektöründeki müşterilerin akıllı ancak kullanımı kolay finansal hizmetlere yönelik talebi³ karşısında ödeme kuruluşları tarafından sunulan elektronik ortamda gerçekleşen ödemelere, para transferine, faturaların dijital ortamda ödenmesine veya bankacılık hizmetlerine tek bir ara yüz üzerinde erişim sağlanmasına aracılık edilmesi gibi ödeme hizmetleri, 21. yüzyılda günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. İnternet tabanlı ekonominin ve buna bağlı olarak elektronik ödemelerin yaygınlaşması, dijital cihazların ve medyanın farklı kullanımlarının ortaya çıkması ve çevirim içi kanalların kullanımına dair isteksizliğin azalması, finansal teknoloji alanındaki bu gelişmelerin gerçekleşmesini sağlayan temel yapısal değişiklikler olmuştur.⁴

Her ne kadar bankaların ödeme hizmetleri sektöründeki önemli rolü devam etse de bankalarca aracılık edilen işlem adedi ve hizmet verilen müşteri sayısının her geçen gün artması, ulusal ve uluslararası düzenlemeler ve denetimlere tabi olan

---

³ Gomber, Peter, Koch, Jascha-Alexander, Siering, Michael, Digital Finance And Fintech: Current Research And Future Research Directions, J Bus Econ 87, 2017, S.2

⁴ Gomber, Koch, Siering, S.539

bankaların sektördeki talepleri tek başına karşılayacak hız ve esnekliği gösterememesine sebebiyet vermeye başlamıştır. Bu durum, bankalara kıyasla çok daha kısıtlı sermaye ve ekiple faaliyet gösteren ve fakat son derece hızlı kararlar alma ve esnek, doğrudan çözüm odaklı şekilde hareket etme kabiliyeti yüksek ödeme kuruluşlarının finansal hizmet sektöründeki önemini arttırmıştır.

Ödeme kuruluşlarının sundukları ödeme hizmetlerinin ödeme hizmeti kullanıcılarına sağladığı mali avantajlar, bir çok farklı bankanın sunduğu hizmetleri tek bir platform altında sunabilmeleri, iletişim süreçlerinin bankalara kıyasen hızlı ve esnek şekilde yönetilebilmeleri ve ödeme hizmeti kullanıcılarının ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmeleri⁵, ödeme kuruluşlarının sektöründeki tercih edilirliğinin ve bununla paralel olarak sektörde faaliyet gösteren ödeme kuruluşu sayısının zaman içerisinde artmasına ve ödeme kuruluşlarının finansal hizmet sektöründe sahip olduğu payın da büyümesine vesile olmuştur. Başka bir ifade ile finansal teknoloji hizmetlerinin gelişimi, ödeme kuruluşları gibi finansal teknoloji şirketleri ile bankalar gibi mevcut finansal hizmet sağlayıcıları arasındaki rekabeti arttıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶

Türkiye’de ödeme kuruluşları, ilk olarak özel bir mevzuata tabi olmaksızın finansal teknoloji şirketleri olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Ödeme kuruluşları tarafından yürütülen faaliyet esasen bankaların sağladığı ödeme hizmetleri altyapısının katma değerli bir şekilde ve belirli bir komisyon karşılığında ödeme hizmeti kullanıcılarına sunulmasıdır. Ödeme kuruluşları tarafından sağlanan finansal hizmetlerin ödeme hizmetleri sektöründeki payının büyümesi Türkiye’de bu alanda bir mevzuat düzenlemesi gerçekleştirilmesi ihtiyacını doğurmuş, TCMB (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) tarafından sektördeki ödeme hizmetleri ile elektronik para faaliyetlerini kontrol etmek amacıyla⁷ yürütülen mevzuat

---

⁵ Erdem, Duygu, 6493 Sayılı Kanun Kapsamında Ödeme Hizmeti Sözleşmesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Bölümü Yüksek Lisans Tezi, 2021, s.4

⁶ Gomber, Koch, Siering, s.539

⁷ Güven, Çiğdem, Irmak, Onur, 6493 Sayılı Kanunda Ödeme Kuruluşlarının Tâbi Olduğu Hukuki Çerçeve, Bankacılar Dergisi, Sayı 105, 2018, s.95

çalışmaları sonucunda 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunu, 27.06.2013 tarihli ve 28690 sayılı resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve Türk mevzuatında “ödeme hizmeti”, “ödeme hizmeti sağlayıcı” ve “ödeme kuruluşu” gibi ödeme hizmetlerine ilişkin kavramları tanımlayan ilk mevzuat olmuştur.⁸ 6493 s. Kanun ile ödeme kuruluşlarının faaliyetlerinin kontrol ve denetimini yerine getirmek üzere BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) görevlendirilmiştir. Mevzuat çalışmaları esnasında o dönem AB’de (Avrupa Birliği) ödeme hizmetlerinin sunulması hakkında yürürlükteki mevzuat olan PSD (2007/64/EC sayılı Avrupa Parlamentosu Ödeme Hizmetleri Direktifi), 2009/110/EC sayılı Elektronik Para Direktifi ve İngiltere’de yayımlanan 209 sayılı 2009 Finansal Hizmetler ve Pazar, Ödeme Hizmetleri Düzenlemeleri esas alınmış⁹, anılan düzenlemelerde yer verilen pek çok terim Türk mevzuatına uyarlanmıştır.

6493 s. Kanun’un yürürlüğe girmesinden bu yana Türkiye’de ve dünyada ödeme hizmetleri sektörü hızla büyümüş ve gelişmiştir. 2015 yılında PSD-II (2015/2366 sayılı Avrupa Parlamentosu Ödeme Hizmetleri Direktifi) yürürlüğe girerek PSD’yi yürürlükten kaldırmış ve AB sınırları içerisinde ödeme hizmeti sunulmasına ilişkin yeni düzenlemeler getirmiştir. PSD-II ile getirilen yenilikler karşısında 22.11.2019 tarihli ve 30956 sayılı resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 7192 s. Kanun, gerek 6493 s. Kanun’da gerekse 6493 s. Kanun’a bağlı olarak çıkarılan alt mevzuatta AB’deki düzenlemelere paralel değişiklikler getirmiş, bu değişikliklerinden biri de daha önce BDDK’ya verilen kontrol ve denetim görevinin TCMB’ye devri olmuştur.

Türkiye’de ödeme hizmetlerini konu alan regülasyona ilişkin literatürün sınırlı olması sebebiyle çalışma kapsamında 5411 s. Kanun kapsamındaki literatürden uygun olduğu ölçüde faydalanılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde ödeme hizmetlerinin AB hukukundaki tarihsel gelişimi ve hukuki regülasyonu, bu

---

⁸ Erdem, s.2

⁹ Güven, Irmak, s.96

kapsamda ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin belirlenen hukuki çerçeve incelenmiştir. İkinci bölümde ödeme kuruluşlarının Türk Hukukunda tabi olduğu düzenlemeler, kamu kurumlarının bu kapsamdaki yetkileri ve ödeme kuruluşlarının faaliyet esasları hukuk politikası çerçevesinde ele alınmış, bununla birlikte ödeme hizmeti olarak kabul edilen faaliyetlere ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Üçüncü bölümde 6493 s. Kanun kapsamında düzenlenen kabahat ve suçlar, bunların hukuki kapsamı ve kovuşturma usulüne değinilmiştir Son olarak dördüncü bölümde ise 2021 yılının Aralık ayında gerçekleştirilen mevzuat değışikliği ile ödeme kuruluşlarına ilişkin mevzuatta meydana gelen temel değışikler incelenerek sektördeki güncel tartışmalar ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA ÖDEME HİZMETLERİNİN REGÜLASYONU

I. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA ÖDEME HİZMETLERİ

Finansal teknolojilere ilişkin gelişmeler sonucunda tüm dünyada olduğu gibi Üye Devletlerde de farklı ödeme yöntemleri ve ödeme hizmeti çözümleri yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmış, bu kapsamda ödeme hizmeti kullanıcılarının alışkanlıklarında ve sunulan finansal çözümlerde meydana gelen değişiklikler ödeme hizmetleri sektörüne ilişkin bazı yasal düzenlemeler yapılması mecburiyetini beraberinde getirmiştir.

Başta Üye Devletlerin kendi aralarında gerçekleştirilenler olmak üzere uluslararası ödemeler gibi uygulamada belirli standartların sağlanamadığı ödeme ilişkileri ve bu ilişkiler kapsamında ortaya çıkan yeni iş modelleri karşısında Üye Devletlerin ulusal düzenlemeleri yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu durum karşısında Avrupa Komisyonu uluslararası ödemelere ilişkin bazı standartların düzenlenmesine ilişkin uluslararası ilk ciddi düzenleme olan 2560/2001/EC sayılı Sınır Ötesi Ödemelerin Avro Cinsinden Ödenmesine İlişkin Direktifi yürürlüğe koymuştur. Yürürlüğe giren 2560/2001/EC sayılı Direktif ile (i) Avrupa Birliğinde gerçekleştirilen sınır ötesi ödemeler ve yurtiçi ödemeler için eşit ücretler ilkesinin (01.07.2003'ten itibaren) oluşturulması ve (ii) Finansal kurumların fon transfer sistemlerini çağdaşlaştırması ve otomatikleştirmeye teşvik edilmesi amaçlanmıştır.¹⁰

2560/2001/EC sayılı Direktif kısa süre içerisinde AB sınırları içerisinde etkili olmuş, direktifin yürürlüğe girmesini müteakip özellikle sınır ötesi ödemelerde

---

¹⁰ Bollen, Rhys A. Review of Recent Developments in European Payment System Regulation (May 23, 2007). Journal of Banking and Finance Law and Practice, Sayı 19, 2008, s. 532

uygulanan ücretlerde ciddi azalmalar gözlemlenmiştir. Ayrıca söz konusu direktif, daha sonra SEPA¹¹ olarak anılacak olan AB sınırları içerisinde avro ile gerçekleştirilecek tüm ödemelerin yerel ödemeler gibi düzenlenmesini amaçlayan projenin temellerinin atılması konusunda da teşvik sağlamış, 2002 yılında uygulamaya konan SEPA projesi ile AB sınırları içerisinde avro ile gerçekleştirilecek ödemeler için ortak teknik ve ticari standartların uygulanması ve bu kapsamda gerekli çalışmaların yapılması hedeflenmiştir.

Bu gelişmeler ödeme hizmetlerinin uluslararası anlamda düzenlenmesi adına faydalı bir adım olarak değerlendirilse de takip eden yıllarda AB Komisyonu tarafından ödeme hizmetleri alanında güvenliğin sağlanması ve teknolojik standartların artırılması ile bu kapsamda düzenlemeler yapılması konusundaki ihtiyaç dile getirilmiştir. Bu görüşler doğrultusunda yürütülen çalışmalar sonucu AB sınırları içerisinde ödeme hizmetlerine ilişkin ilk kapsamlı düzenleme olması hedeflenen 2007/64/EC sayılı Ödeme Hizmetleri Direktifi 2007 yılında yürürlüğe girmiştir.

A. 2007/64/EC sayılı Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD)

PSD, gelişmiş ölçek ekonomilerinin ve rekabetin ödeme sistemlerinin maliyetlerini düşürmeye yardımcı olacak ortak bir ödeme pazarı yaratmak için tasarlanmış bir yasal çerçeve olarak tanımlanmaktadır.¹² Bu kapsamda esasen AB sınırlarında sunulmakta olan ödeme hizmetlerine ilişkin genel tanımlara, ödeme hizmet sağlayıcılarına, ödeme hizmetlerinin sağlanmasına ilişkin şartlara, bilgi güvenliğine ilişkin şartlara ve şeffaflığa ve ödeme hizmetinin kullanımına ilişkin hak ve hükümlülüklerle ilişkin düzenlemeler getirmekte olan PSD, aynı zamanda ödeme hizmeti olarak kabul edilecek faaliyetleri sıralamaktadır.

---

¹¹ Single Euro Payments Area

PSD kapsamında ödeme hesabının işletilmesi için gerekli olan hizmetler ödeme hizmeti olarak kabul edilecek faaliyetler arasında sayılmaktadır. Ödeme hesabına para yatırılmasına ve ödeme hesabından para çekilmesine ilişkin hizmetler (örneğin ATM aracılığıyla bir ödeme hesabına nakit para yatırma veya ödeme hesabından nakit para çekilmesine ilişkin işlemler) bu kapsamda değerlendirilmektedir.¹³

PSD’de ödeme hizmeti olarak yer verilen bir diğer hizmet ise ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hizmeti sağlayıcısındaki ödeme hesabında bulunan fonları, aynı veya farklı bir ödeme hizmeti sağlayıcısındaki başka bir ödeme hesabına transfer etmesi dahil ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin hizmetlerdir. Buna göre (i) otomatik ödemelerin yürütülmesi, (ii) bir ödeme kartı veya benzeri bir cihaz aracılığıyla ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi ve (iii) kredi transferlerinin yürütülmesi PSD uyarınca ödeme hizmeti olarak kabul edilecektir. Bu hizmetler esasen ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hesapları veya farklı ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdindeki hesaplarında bulunan fonlar ile ödeme işlemleri gerçekleştirmesini sağlayan hizmetlerdir.¹⁴

Aktarılan fonların ödeme hizmeti kullanıcısının kredi limiti ile karşılandığı ödeme işlemleri de PSD kapsamındaki ödeme hizmetleri arasında sayılmaktadır. Kredi limiti ile ödeme gerçekleştirilmesine ilişkin ödeme hizmetlerinin bir önceki paragrafta açıklanan ödeme hizmetleri ile temel farkı ise, ödememin ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hesabında veya nakit olarak elinde bulunan fonlar ile değil, ancak ödeme hizmeti kullanıcısına sağlanan bir kredi limiti ile gerçekleştirilmesidir. Ödeme aracı ihraç edilmesi veya kabul edilmesine ilişkin faaliyetler, işyeri edinilmesine ilişkin hizmetler ve ödeme kartlarının ihracı da PSD kapsamında ödeme hizmeti olarak kabul edilecektir.¹⁵

---

¹³ National Bank of Belgium, Application Guide for Belgian Payment Institutions and Institutions For Electronic Money, s.3

¹⁴ <https://www.dnb.nl/en/sector-information/supervision-sectors/payment-institutions/licensing-requirement-for-payment-service-providers-overview/payment-services-requiring-authorisation/>

¹⁵ National Bank of Belgium, Application Guide for Belgian Payment Institutions and Institutions For Electronic Money, s.4

Herhangi bir ödeme hesabı kullanılmaksızın gerçekleştirilen fon transferi işlemleri olan para havalesi ise PSD’de kendisine ödeme hesabına bağlı olarak gerçekleştirilen para transferlerinden ayrı bir ödeme hizmeti olarak düzenleme alanı bulmuştur.

Son olarak mobil ödeme olarak adlandırılan ve gönderenin ödeme işlemi gerçekleştirme onayını herhangi bir telekomünikasyon veya bilişim cihazı ya da dijital bir cihaz aracılığıyla verdiği ve ödemenin ilgili telekomünikasyon, bilişim veya ağ işletim sistemi aracılığı ile gerçekleştirildiği ödeme işlemlerine de PSD kapsamındaki ödeme hizmetleri arasında yer verilmiştir.

PSD’nin yürürlüğe girişi yeni iş modellerine ve finansal teknoloji girişimlerine ilham kaynağı olmuştur.¹⁶ Bu kapsamda ortaya çıkan iş modelleri ödeme hizmetleri sektöründe ödeme hizmeti kullanıcıları için ucuz alternatifler sağlamış, sektöre yenilik ve rekabet getirmiştir. Daha önce herhangi bir düzenlemeye tabi olmayan ödeme hizmeti modellerinin PSD kapsamına alınmasıyla ise sektörde şeffaflığın, yeniliğin ve güvenliğin artırılması ve farklı ödeme hizmeti sağlayıcıları arasında eşit bir rekabet ortamı yaratılması amaçlanmıştır.¹⁷

PSD, yürürlükte kaldığı 8 yıl süresince Üye Devletlerin ödeme hizmetleri alanında tabi olduğu çatı düzenleme olma özelliğini sürdürmüş, bu kapsamda gerek Üye Devletler gerekse Türkiye Cumhuriyeti tarafından ödeme hizmetleri alanında yürütülen ulusal mevzuat çalışmalarında yararlanılan başlıca kaynak olmuştur. PSD’nin, ödeme hizmetlerine dair ortak bir düzenleme niteliğinde olması sebebiyle dönemi itibariyle tek ve ortak bir ödeme alanı oluşturma projesini hayata geçirmeye en çok yaklaşan yasal düzenleme olduğu ve bu kapsamda Avrupa ödeme hizmetleri anlamında önemli bir dönüm noktası olduğu ifade edilmektedir.¹⁸

---

¹⁶ Kocaoğlu Ulbrich, Şebnem Elif, Avrupa Birliği ve Türk Banka Hukuku Yönünden Fintek, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019 S. 97

¹⁷ Avrupa Komisyonu, Bilgi Formu, Birinci Ödeme Hizmetleri Yönergesi: Sık Sorulan Sorular, Brüksel, 12.01.2018

¹⁸ Kocaoğlu Ulbrich, s. 98

21. yüzyılda finansal teknoloji ve e-ticaret alanında yaşanan gelişmelerin hızlanması, ödeme hizmetleri sektöründeki değişimleri de devamlı kılmıştır. Avrupa Komisyonu tarafından 2012 yılında yayınlanan Yeşil Kitap¹⁹'ta tüketiciler, perakendeciler ve şirketlerin, ortak pazarın tüm avantajlarından yararlanması ve dünyanın klasik ticaretin ötesine geçerek e-ticarete doğru ilerleyecek olması halinde güvenli, verimli, rekabetçi ve yenilikçi elektronik ödemelerin²⁰ bu kapsamda oldukça kritik bir role sahip olacağı ifade edilmiş, bu anlamda ödeme hizmetleri sektörüne ilişkin düzenlemelerin önemine vurgu yapılmıştır. Avrupa Komisyonu tarafından 2012'de yayınlanan Yeşil Kitap'ta ve yine 2012'nin Ekim ayında yayınlanan Single Market II başlıklı kararda²¹ yer verilen ifadelerden de anlaşılacağı üzere ödeme hizmeti sektörüne ilişkin izlenen genel politikanın e-ticaretin kolaylaştırılması olduğu ortaya konmuştur.²²

Bir hizmetin PSD kapsamında olup olmadığına ilişkin değerlendirmenin büyük ölçüde değerlendirmeyi yapan otoriteye bırakılması, PSD'deki düzenlemelere ilişkin yöneltilebilecek eleştirilerden biri olarak gösterilebilecektir. Eleştiriye konu edilebilecek olan bu hususun Üye Devletler arasında belirli istisnaların farklı bir şekilde uygulanmasına yol açtığı, ayrıca yorum farklılıklarının bilincinde olan bazı ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından iş modellerinin yeniden tasarlandığı ve bu vesile ile sunulan ödeme hizmetlerinin PSD kapsamı dışında kalması için çaba gösterildiği değerlendirilmiştir.²³

---

¹⁹ Belirli bir alanda bir öneri sunarak Avrupa düzeyinde bir tartışma ve danışma sürecini başlatmak amacıyla Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan belgelere verilen isimdir.

²⁰Hartmann, 2006, Gomber, Koch, Siering, s.548: "Elektronik ödeme literatürde elektronik olarak başlatılan, işlenen ve alınan tüm ödemeler olarak tanımlanmaktadır"

²¹ Arıcı, Mehmet Fatih, Bankacılık Hukukunda Yeni Ödeme Hizmetleri ve Ödeme Hizmetleri Rejiminden İstisna Edilen Bazı Faaliyetler, Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu Özel Hukuk, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2020, s. 299

²² Donnelly, Mary, Payments in the digital market: Evaluating the contribution of Payment Services Directive II. Computer Law & Security Review: The International Journal of Technology Law and Practice, Sayı 32(6), 2016, s.3

²³ PSD-II, Resital 19

Tüm bu değerlendirme ve eleştiriler, Avrupa Komisyonu nezdinde ödeme hizmetleri sektörüne ilişkin mevzuat çalışmalarının güncellenmesi ihtiyacını doğurarak yeni bir mevzuat üzerine çalışılmaya başlanmasına vesile olmuştur. Teknolojik ve sosyal gelişmelerin yanı sıra, suiistimallere karşı korunması gereken ödeme hizmeti kullanıcıları göz önünde bulundurularak yürütülen çalışmalar sonucunda Temmuz 2013'te Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından daha sonra PSD-II olarak anılacak direktif önerisi kabul edilmiştir.²⁴ Direktif üzerindeki çalışmalar zaman içinde ödeme hizmetlerinin kendi içerisindeki ihtiyaçların ötesinde diğer sektörlerin ödeme hizmetleri ile bağlantılı ihtiyaçlarını da kapsayacak biçimde olgunlaşmış ancak 2015 yılına kadar yasal düzenlemelerin güncellenmesine ilişkin bir mutabakat sağlanamamıştır.

B. 2015/2366 sayılı Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD-II)

AB bünyesinde ödeme hizmetlerine ilişkin yasal çerçevenin yeniden gözden geçirilmesi ile birlikte ödeme hizmetleri pazarı ile elektronik ve mobil ödemelerin sayısında meydana gelen hızlı büyüme yeni ödeme hizmetleri türlerinin ortaya çıkmasına²⁵ vesile olmuştur. Ödeme hizmetleri sektöründe yaşanan bu gelişmeler karşısında PSD'nin yukarıda da paylaşıldığı üzere fazla belirsiz ve genel kaldığı, ayrıca güncelliğini yitirdiği ifade edilmiştir. Bu nitelendirmelerin altında yatan sebepler arasında PSD'de yer verilen düzenlemelerin Üye Devletlerce farklı yorumlanması ve ulusal mevzuatların da bu kapsamda farklılaşması, bu durumun ödeme zincirinde potansiyel güvenlik risklerinin ortaya çıkmasına ve tüketicilerin belirli alanlarda korunamamasına neden olması gösterilmiştir.²⁶ Yine bununla paralel olarak ödeme hizmeti sağlayıcılarının yürürlükteki mevzuat karşısında yenilikçi, güvenli ve kullanımı kolay dijital ödeme hizmetleri sunarken aynı

---

²⁴ Jimenez, Nieves Pacheo Maria, 'Payment services evolution: from the European Directive of 2007 to the Digital Single Market and the European Directive of 2015, International Journal of Social Science and Economic Research, 2016, s. 1021

²⁵ PSD-II, Resital 4

²⁶ Donnely, s.1

zamanda bunların etkili, elverişli ve güvenli olmasını sağlamakta zorlandığı ifade edilmiştir.²⁷

PSD'nin, ortaya çıkan yeni ödeme hizmetleri karşısında güncelliğini yitirmesi, yasal düzenlemelere ilişkin bir belirsizlik yaşanması ve ödeme hizmetlerine ilişkin potansiyel güvenlik risklerinin ortaya çıkarak belirli alanlarda tüketicinin korunamamasına²⁸; elektronik ödemelerin artan teknik karmaşıklığı, dünya çapında sürekli artan elektronik ödeme hacimleri ve ortaya çıkan yeni ödeme hizmeti türleri ise elektronik ödemelerle ilgili güvenlik risklerinin artmasına neden olmuştur.²⁹

Bahse konu belirsizlikler ve riskler, ödeme hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerin AB sınırları içerisinde belirli bir standarda kavuşturulması ihtiyacını ortaya çıkarmış, bu ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak yürütülen çalışmalar neticesinde PSD-II, 2015 yılında yayınlanarak 12.01.2016 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olup hala AB hukukunda ödeme hizmetlerine ilişkin düzenlemeler içeren çatı mevzuat konumundadır.

Her ne kadar PSD'yi yürürlükten kaldırırsa da PSD-II, esasen PSD kapsamındaki pek çok düzenlemeyi yeniden yasalaştırmış³⁰ ve bu düzenlemeleri sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlemiştir. Her iki direktif de içerik bakımından incelendiğinde, öncelikle direktifin uygulanacağı kapsamın belirtildiği, daha sonra ödeme hizmeti sağlayıcı olarak faaliyet gösterebilecek olan kuruluşların ve bu kuruluşlarca sunulabilecek olan ödeme hizmetlerinin sıralandığı, daha sonra ödeme hizmeti olarak kabul edilmeyecek faaliyetlerin belirtildiği, sonrasında ödeme kuruluşlarının faaliyet izni alma süreçlerine ve bu kapsamdaki gerekliliklere değinildiği ve son olarak ödeme kuruluşlarının faaliyet esaslarına ilişkin düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. PSD ile kıyaslandığında faaliyet izni

---

²⁷PSD-II, Resital 4

²⁸ PSD-II, Resital 4

²⁹ PSD-II, Resital 7

³⁰ Brener, Alan, "Payment service directive II and its implications." *Disrupting finance*. Palgrave Pivot, Cham, 2019, s.109.

süreçleri ve şartları, bilgi güvenliği gereklilikleri ve tüketicilerin haklarının korunması gibi konularda daha kapsamlı düzenlemeler getirirse de, ilk defa PSD-II’de yer verilen düzenlemeler (örneğin EBA kaydı) ve daha önce düzenlenmekle birlikte PSD-II ile kapsamı genişletilen veya daraltılan hükümler (örneğin faaliyet izni başvurusu esnasında yerine getirilmesi gereken yükümlülükler) haricinde PSD’de yer verilen madde başlıkları ve içeriklerine aynen veya ufak değişiklikler ile aynen PSD-II’de de yer verildiği, PSD-II’nin madde sıralaması, madde başlıkları, düzenlemelerin içeriği gibi noktalarda PSD ile örtüştüğü değerlendirilebilecektir.

a. PSD-II’nin Hukuki Çerçevesi

i. PSD-II’nin Uygulama Alanı ve Ödeme Hizmet Sağlayıcıları

PSD-II esasen ödeme hizmeti sağlayıcı olarak hareket eden kredi kuruluşları³¹, elektronik para kuruluşları, ödeme hizmetleri sağlamaya yetkili postane şubeleri, ödeme kuruluşları, Avrupa Merkez Bankası ve Üye Devletlerin merkez bankalarınca AB sınırları içerisinde³² yürütülen ödeme hizmeti faaliyetleri, ödeme hizmetlerine ilişkin koşullar ile bilgi gereksinimlerinin şeffaflığı ve ödeme hizmeti kullanıcıları ile ödeme hizmeti sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemeler getirmektedir.³³ Direktif ile öngörülen yasal çerçeveye uyum sağlanmasının ancak ödeme hizmetlerini düzenli bir meslek veya ticari faaliyet olarak sunan kuruluşlar için mümkün olabileceği düşüncesi ile ödeme hizmeti sağlayabilecek kuruluşların direktif ile sınırlandırıldığı ifade edilmektedir.³⁴

---

³¹ 26 Haziran 2013 tarihli ve 575/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi’nde “*kredi kuruluşları ve bunların AB sınırları içerisindeki şubeleri ile 2013/36/EU sayılı direktif uyarınca merkezi AB sınırları dışında bulunan kredi kuruluşlarının AB sınırları içerisindeki şubeleri*” olarak tanımlanmaktadır.

³² PSD-II Madde 2/1

³³ PSD-II Madde 1

³⁴ PSD-II, Resital 24

ii. Ödeme Hizmetleri

PSD-II incelendiğinde ödeme hizmetlerinin aynı PSD’de olduğu gibi³⁵ direktifin ekinde düzenlendiği görülmektedir. PSD’de ödeme hizmeti olarak yer verilen (i) bir ödeme hesabından nakit para çekilmesini sağlayan hizmetler ve bir ödeme hesabının işletilmesine ilişkin hizmetler, (ii) bir ödeme hesabından nakit para çekilmesini sağlayan hizmetler ve bir ödeme hesabının işletilmesine ilişkin hizmetler, (iii) kullanıcının bir ödeme hesabı üzerinden, para transferleri dahil olmak üzere, ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin hizmetler, (iv) ödeme hizmeti kullanıcısının kredi limiti dahilinde gerçekleştirdiği ödeme işlemlerine ilişkin hizmetler, (v) ödeme araçlarının ihracı ve/veya ödeme işlemlerinin kabulü hizmetleri ile (vi) para havalesi hizmetleri PSD-II’de benzer şekilde düzenlenmiştir.

Elektronik haberleşme işletmecileri tarafından sağlanacak mobil ödeme hizmetlerine ilişkin PSD’de yer verilen geniş istisna PSD-II’de daraltılmış olmakla birlikte söz konusu hizmetler PSD’de tercih edildiği gibi PSD-II’nin ekinde ayrı bir ödeme hizmeti olarak düzenlenmemiştir. Ayrıca uygulamada açık bankacılık hizmetleri olarak anılan ödeme emri başlatma hizmetleri ile hesap bilgisi hizmetlerine PSD-II’nin ekinde ayrı birer ödeme hizmeti tipi olarak yer verilmiştir.

iii. Ödeme Hizmeti Olarak Kabul Edilmeyecek Olan Faaliyetler

PSD’de olduğu gibi kâğıt para ve madeni paralar, kâğıt çek, senet veya diğer enstrümanlarla yapılan ödemeler PSD-II’nin düzenleme alanı dışında bırakılmıştır.³⁶ PSD-II’de bu kapsam daraltmasının gerekçesi olarak nakit ödemeler için hali hazırda bir ödeme piyasasının mevcut olması gösterilmiştir. Bununla birlikte PSD-II’de düzenlenen ilkelerin nakit ödemeler alanındaki uygulamalar bakımından da benimsenmesi gerektiği ifade edilmektedir.³⁷

---

³⁵ PSD’nin ödeme hizmetlerinin sıralandığı 1 numaralı eki

³⁶ PSD-II, Resital 22

³⁷ PSD-II, Resital 23

PSD’de düzenlenen negatif kapsama³⁸, başka bir ifade ile direktifin kapsamına girmeyecek faaliyetlere PSD-II’de aynen yer verildiği görülmektedir. Buna göre PSD-II’nin uygulanma alanına girmeyen faaliyetler (i) doğrudan gönderenden alacaklıya nakit olarak yapılan ödemeler, (ii) ticari bir vekil aracılığıyla yapılan ödememeler, (iii) paranın fiziksel nakliyesi, (iv) hayır amaçlı bir faaliyet çerçevesinde nakit ödeme toplama ve bunların transferi, (v) ödeme hizmeti kullanıcısının mal veya hizmet alımından hemen önce gönderenin talebi üzerine ödeme işleminin parçası olarak alıcı tarafından gönderene nakit sağlanan hizmetler, (vi) bir ödeme hesabının kullanılmadığı, nakit olarak gerçekleştirilen döviz alım-satım işlemleri, (vii) alacaklının tasarrufuna para yatırmak amacıyla ödeme hizmeti sağlayıcısına düzenlenen aşağıdaki belgelerden herhangi birine dayalı ödeme işlemleri: (viii) alacaklının tasarrufuna para yatırmak amacıyla ödeme hizmeti sağlayıcısına düzenlenen kağıt çeklere ve (ix) senetlere dayalı ödeme işlemleri: (x) takas acenteleri, merkezi karşı taraflar, takas kurumları ve/veya merkez bankaları ve sistemin diğer katılımcıları ve ödeme hizmeti sağlayıcıları arasında bir ödeme veya menkul kıymet mutabakat sistemi içinde gerçekleştirilen ödeme işlemleri ve (xi) bu kişiler ile varlık yönetim ve yatırım firmalarının gerçekleştirdiği kar dağıtımları ve benzeri dağıtımlar ile menkul kıymet varlık hizmetleriyle ilgili ödeme işlemleri (xii) ödeme başlatma hizmetleri ve hesap bilgi hizmetleri hariç olmak üzere teknik hizmet sağlayıcılar tarafından verilen ve herhangi bir zamanda fonların tutulmadığı ödeme hizmetlerinin sağlanmasını destekleyen hizmetler (xiii) sınırlı bir hizmet sağlayıcı ağı içinde kullanılabilen araçlara ilişkin hizmetleri (xiv) elektronik haberleşme işletmecileri tarafından sağlanan elektronik iletişim hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen bazı işlemler, (xv) ödeme hizmeti sağlayıcıları, acenteleri veya şubelerinin kendi aralarında gerçekleştirilen ödeme işlemleri (xvi) bir ödeme hizmeti sağlayıcısı olmaksızın, bir ana teşebbüs ile bağlı ortaklığı veya aynı ana teşebbüsün bağlı kuruluşları arasındaki ödeme işlemleri,

---

³⁸ PSD Madde 3

(xvii) müşterinin ödeme hesabından para çekmesi ile ATM aracılığıyla sunulan nakit çekme hizmetleri olarak sayılmaktadır.

Yukarıda yer verilen ve PSD-II kapsamı dışında bırakılan bazı hizmetleri konu alan iş modellerine, özellikle elektronik ticaret uygulamaları ve elektronik ödeme yöntemleri göz önünde bulundurulduğunda negatif kapsama giren diğer hizmetlere kıyasen daha sık rastlanılmaktadır. Bu kapsamda ticari temsilci ve elektronik iletişim hizmetleri kapsamındaki istisnalar ayrıca incelenecektir.

iv. Özellik Gösteren Bazı İş Modelleri

Ticari Temsilci Sıfatıyla Ödemelere Aracılık Edilmesi

PSD-II uyarınca bir ödeme işlemine aracılık eden ticari temsilcinin, hizmetlerin satışı veya satın alınmasını müzakere etmek veya sonuçlandırmak üzere gönderen ya da alıcıdan sadece biri adına aracı olarak hareket etmesi halinde söz konusu aracılık hizmetinin direktif kapsamında bir ödeme hizmeti olarak kabul edilmeyeceği düzenlenmektedir. PSD’de yer verilen bazı düzenleme ve istisnaların Üye Devletler’in otoriteleri tarafından farklı olarak yorumlandığı daha önce ifade edilmişti.³⁹ Farklı yorumlara konu edilen hususlardan birinin de ticari temsilci istisnası olduğu, bu istisnanın Üye Devletler’ce farklı şekillerde uygulandığı ifade edilmektedir.⁴⁰

Bununla birlikte uygulamada e-ticaret platformlarının ticari temsilci istisnasından hem gönderen hem alıcı adına harekete edecek şekilde yararlanmaya çalışmasının direktifte amaçlanan kapsamın ötesine geçen ve tüketiciler için riskleri artırma potansiyeline sahip bir uygulama olarak nitelendirilmektedir.⁴¹ Neticeten hem gönderen hem alıcı adına hareket eden bir temsilci tarafından ödeme işlemine

---

³⁹ Ayrıca bkz. **§1. Bölüm II. Başlık B. “2015/2366 sayılı Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD-II)”**

⁴⁰ PSD-II, Resital 11

⁴¹ PSD-II, Resital 11

aracılık edilmesi PSD-II'nin kapsamı dışındaki bir hizmet olarak kabul edilemeyecektir.

Elektronik Haberleşme İşletmecileri ve Mobil Ödemeler

Daha önce PSD'de yer verilen düzenleme uyarınca elektronik haberleşme işletmecileri tarafından sağlanan ve mobil hat abonelerinin mobil cihazları üzerinden gerçekleştirdiği ödeme işlemleri direktifin kapsamının dışında tutulmuştur. Bu düzenlemenin altındaki sebep olarak, özellikle zil sesleri ve SMS hizmetleri başta olmak üzere düşük değerli dijital içerik ve ses satışına dayalı yeni iş modellerinin geliştirilmesine katkıda bulunulması gösterilmiştir.⁴²

Bununla birlikte mobil ödemelere ilişkin PSD'de yer verilen düzenleme incelendiğinde, söz konusu istisnanın hangi ödemeleri kapsayacağına ilişkin açık bir çerçeve çizmediği ve bunun sonucunda mobil ödemelere ilişkin olarak Üye Devletler arasında farklı uygulamalar gözlemlendiği, elektronik haberleşme işletmecileri ve mobil hat kullanıcıları bakımından yasal bir belirsizlik yaşandığı ifade edilmiştir.⁴³

PSD'deki düzenlemelerin yarattığı problemler karşısında PSD-II ile direktifin uygulama alanı dışında tutulacak olan mobil ödemelerin kapsamını netleştirmek ve daraltmak⁴⁴ yoluna gidilmiş, PSD'de yer verilen düzenleme⁴⁵ ile kıyaslandığında PSD-II'nin 3'üncü maddesinin (1) fıkrasında direktifin uygulama alanı dışında tutulan mobil ödemeler, (i) dijital içerik ve ses tabanlı hizmetlerinin satın alınması veya tüketilmesi için kullanılan ve tahsilatın operatör tarafından düzenlenen fatura aracılığı ile gerçekleştirildiği ödemeler ile (ii) hayır faaliyeti veya bilet alımı amacıyla kullanılan ve bir elektronik cihaz aracılığıyla gerçekleştirilen ve tahsilatın

---

⁴² PSD-II, Resital 15

⁴³ PSD-II, Resital 15

⁴⁴ PSD-II, Resital 15

⁴⁵ PSD Madde 3/(1)

operatör tarafından düzenlenen fatura aracılığı ile gerçekleştirildiği ödemeler ile sınırlandırılmıştır.

PSD-II'nin giriş kısmında söz konusu istisnanın yalnızca düşük risk profiline sahip ödemelerle açıkça sınırlamanın gerekliliği vurgulanmış⁴⁶ ve bununla paralel olarak mobil ödemelere ilişkin istisna bir mobil hat sahibinin tek seferde gerçekleştireceği 50 Euro'nun altındaki işlemler ve aylık kümülatif tutarın 300 Euro'nun altında olduğu işlemler ile sınırlandırılmıştır.

v. Ödeme Kuruluşlarının Faaliyet İzni Alma Zorunluluğu

Aynı PSD'de olduğu gibi⁴⁷ PSD-II'de yer verilen düzenleme uyarınca faaliyet göstermek isteyen ödeme kuruluşlarının ilgili Üye Devlet'in yetkili makamına bir başvuru gerçekleştirilmesi gerektiği düzenlenmiştir.⁴⁸

PSD'de mevduat tutmak veya elektronik para ihraç etmek haricindeki ödeme hizmetlerini sağlayan ödeme hizmeti sağlayıcıları ödeme kuruluşu olarak adlandırılmış ve ödeme kuruluşu olarak faaliyet göstermek için tek bir lisans süreci öngörülmüşken⁴⁹ PSD-II kapsamında lisans başvurularına ilişkin PSD ile benzer bir süreç öngörülmüş, ancak ödeme kuruluşlarının faaliyetleri sırasında karşılaştıkları operasyonel ve finansal riskler öngörülerek ödeme kuruluşlarının uyulması gereken bazı ek yükümlülükler düzenlenmiştir.⁵⁰ Bu kapsamda örneğin PSD'den farklı olarak PSD-II'nin altıncı maddesi ile ödeme kuruluşlarının hissedarlık yapılarına ilişkin sağlanması gereken somut kriterler öngörülmüştür.

PSD'de öngörülen ödeme hizmeti kategorileri, sektörde yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde ortaya çıkan yeni hizmet türleri (örneğin ödeme emri

---

⁴⁶ PSD-II, Resital 16

⁴⁷ PSD Madde 5

⁴⁸ PSD-II Madde 5

⁴⁹ PSD-II, Resital 26

⁵⁰ PSD-II, Resital 34

başlatma hizmeti⁵¹ ve hesap bilgisi hizmetleri⁵²) karşısında yetersiz kalmış ve neticeten bu kapsamdaki hizmetleri sağlayan kuruluşlar anılan hizmetleri PSD düzenlemelerine veya PSD kapsamında ilgili AB üyesi ülkede yetkilendirilen makamın denetimine tabi olmaksızın sağlayabilen bir hale gelmişlerdir.⁵³

Bu durum karşısında PSD-II ile getirilen yeniliklerden biri de uygulamada açık bankacılık servisleri olarak anılan ödeme emri başlatma hizmeti⁵⁴ ve hesap bilgisi hizmeti⁵⁵ ile bu hizmetleri sunmaya yetkili kılınan kuruluşların PSD-II kapsamına dahil edilmesi olmuştur.⁵⁶ Ancak söz konusu hizmetler direktif kapsamına dahil edilirken bu hizmetlerin niteliği ve bu hizmetler esnasında ödeme hizmeti sağlayıcı tarafından herhangi bir fona erişim sağlanmaması gibi hususlar göz önünde bulundurularak bazı özel düzenlemelere yer verilmiştir. Örneğin PSD-II’de ödeme emri başlatma hizmetleri sunan ödeme hizmeti sağlayıcılarının orta riskli olarak değerlendirilmesi gerektiği⁵⁷ ifade edilmiş ve bu kapsamda direktifte ödeme kuruluşları bakımından öngörülen bazı şartlar ödeme emri başlatma hizmeti sağlayacak ödeme kuruluşları bakımından hafifletilmiştir.

vi. Ödeme Kuruluşlarının Faaliyet İzninin Sona Ermesi

Ödeme kuruluşlarının faaliyet izninin sona ermesine ilişkin haller PSD-II’nin 13’üncü maddesinde PSD’de aynı konuya ilişkin yer alan hükme⁵⁸ paralel bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre Üye Devletlerin direktif uyarınca yetkili kılınan makamları ödeme kuruluşlarının (i) aksi tabi olunan ulusal mevzuatta düzenlenmediği sürece faaliyet iznini 12 ay içinde kullanmaması; (ii) faaliyet iznini açıkça reddetmesi; (iii) faaliyet izni kapsamındaki faaliyetleri 6 aydan daha uzun

---

⁵¹ PSD-II, Resital 27

⁵² PSD-II, Resital 28

⁵³ PSD-II, Resital 29

⁵⁴ Payment Initiation Service

⁵⁵ Account Information Service

⁵⁶ Kocaoğlu Ulbrich, s.100-101

⁵⁷ PSD-II, Resital 34

⁵⁸ PSD Madde 12

bir süre ile askıya alması; (iv) faaliyet iznini yanlış beyanlar veya diğer usulsüz yollarla alması; (v) faaliyet izni verilmesine ilişkin koşulları sağlamaz hale gelmesi; (vi) faaliyet izni verilmesine ilişkin koşullarda gerçekleşen önemli gelişmeleri yetkili makamlara bildirmemesi; (vii) ödeme sisteminin istikrarı veya güveni için bir tehdit oluşturması; (viii) tabi olunan ulusal mevzuat kapsamında öngörülen diğer koşulların gerçekleşmesi hallerinde ödeme kuruluşlarına yer verilen yetkilendirmeyi geri almaya yetkili kılınmışlardır.

b. PSD-II'nin Ödeme Hizmeti Sektörüne Etkileri

Avrupa Komisyonu ve Avrupa Konseyi tarafından sektördeki yenilikleri artırmak suretiyle daha yüksek seviyede şeffaflık, güvenlik, hizmet seviyesi sağlamak ve ayrıca kullanıcı fiyatlarını olumlu yönde etkilemek beklentisiyle yürürlüğe giren⁵⁹ PSD'II'nin yoğunlaştığı asıl hususun, sektördeki bankacılık hizmetlerinin dijitalleşmesi ve finansal teknolojilerin gelişiminden kaynaklanan değişikliklerden dolayı direktif kapsamında meydana gelen yasal boşlukların doldurulması olduğu ifade edilmektedir.⁶⁰

PSD-II, ödeme hizmeti olarak kabul edilen ve/veya direktifin kapsamı dışında tutulan hizmetlerin sınırlarının daha açık bir şekilde çizilmesi, tüketici hakları ve ödeme hizmeti sağlayıcıların yükümlülüklerinin detaylandırılması, güvenlik ve kimlik doğrulama gereksinimlerinin belirlenmesi gibi bazı önemli değişiklikler getirmiştir.⁶¹ Örneğin PSD'nin aksine ödeme hizmeti sağlayıcılarının ödeme hizmeti kullanıcılarına ait hassas ödeme verilerine erişebilmesini mümkün kılan PSD-II, bu kapsamda bankalar ile rekabet halinde olan ödeme kuruluşlarının hem sunmakta oldukları ödeme hizmetleri üzerindeki hakimiyetlerini arttırmış hem de sunulan hizmetin geliştirilebilmesine zemin hazırlamıştır.

⁵⁹ Zachariadis, Markos, Özcan, Pınar, The API Economy and Digital Transformation in Financial Services: The Case of Open Banking, Swift Institute Working Paper No. 2016-001, 2017, s. 4.

⁶⁰ Kocaoğlu Ulbrich, s.98- 99

⁶¹ Donnelly, s.1

Literatürde PSD-II'nin yürürlüğe girmesinin sektörde yarattığı etkilerin (i) sektörde yeni oyuncuların ortaya çıkması; (ii) iş modellerinin gelişimi; (iii) hizmetlerin sunulmasına ilişkin gelişmeler yaşanması; (iv) tüketicilerin dahil olduğu yeni ödeme ilişkilerinin ortaya çıkması; (v) sektörde organizasyonel etkiler gözlemlenmesi ve (vi) ödeme işleminin tarafı olan bankalar, altyapı sağlayıcılar ve işyerleri üzerinde stratejik ve operasyonel etkiler meydana gelmesi olmak üzere altı ana başlık altında toplanabileceği ifade edilmektedir⁶² SEPA'nın uygulanmasında önemli bir aşama teşkil eden PSD-II'nin⁶³ aynı zamanda ödeme hizmetleri alanında faaliyet gösteren sektör paydaşlarının rekabet gücünü arttırdığı değerlendirilmektedir.

PSD-II ayrıca ödeme hizmeti kullanıcılarına ait verilerin güvenliğinin daha etkin bir şekilde sağlanabilmesi adına çeşitli düzenlemeler getirmiştir. Bu kapsamda getirilen bir yenilik, ödeme hizmeti sağlayıcılarının ödeme hizmetlerini sağlarken bazı özel güvenlik önlemlerine uygun hareket etmesinin zorunlu kılınmasıdır (güçlendirilmiş güvenlik ve tanımlama kriterleri)⁶⁴. Bu kapsamda kimlik doğrulama süreçleri, ödeme hizmetlerinin sunulmasına konu verilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla tasarlanmıştır⁶⁵ Bu yönüyle PSD-II'nin Avrupa Komisyonu tarafından benimsenen “ödeme hizmeti kullanıcılarına ait verilerin daha verimli ancak daha güvenli şekilde kullanımı” amacına hizmet eden yeni düzenlemeler içerdiği ifade edilebilecektir.

Yukarıda bahsi geçen düzenlemelerle birlikte incelendiğinde PSD-II'nin ödeme hizmeti sağlayıcıların ödeme hizmeti kullanıcılarının ödeme işlemine konu edilen verilerini kullanım ve bu verilere erişim imkanını daha geniş bir şekilde düzenlediği, ancak aynı zamanda bu verilerin güvenliği konusunda da ilave yükümlülükler getirdiği görülmektedir. Bu anlamda PSD-II ile verilerin kullanımına ilişkin getirilen yeni düzenlemeler sadece ödeme hizmeti sağlayıcıları

---

⁶² Deloitte Factsheet, s.5

⁶³ Deloitte Factsheet s. 1

⁶⁴ Strong customer authentication

⁶⁵ Kocaoğlu Ulbrich, s.104-105

lehine bir düzenleme olarak değerlendirilemeyeceği gibi, ödeme hizmeti kullanıcıları aleyhine bir düzenleme olarak da yorumlanmamalıdır. Nitekim kanun koyucunun ödeme hizmeti sağlayıcılarının hizmet sunabilmesi ile ödeme hizmeti kullanıcılarının mahremiyeti ve güvenliğinin sağlanması arasında bir denge gözettiği ifade edilebilecektir. Neticeden PSD-II ile getirilen yenilikler ödeme hizmetleri sektöründe faaliyet gösteren paydaşlar arasında rekabet edilmesini kolaylaştıran, bu vesile ile ödeme hizmeti sağlayıcılarının sunduğu hizmet kalitesini arttıran, bunu yaparken de ödeme hizmeti kullanıcılarının güvenliğini tesis eden, bu kapsamda hizmet sağlayıcılara ciddi sorumluluklar getiren niteliktedir.

PSD-II ile direktifin uygulanmasının her Üye Devlet tarafından atanacak yetkili makamlar aracılığıyla sağlanacağı düzenlenmiş olup bu kapsamda Üye Devletler, ödeme hizmeti kullanıcılarının ve tüketici dernekleri de dahil olmak üzere diğer ilgili tarafların PSD-II'nin ihlaliyle ilgili olarak yetkili makamlara şikayette bulunmalarına izin verecek prosedürlerin oluşturulmasını sağlamakla yükümlü kılınmıştır. Yine PSD-II uyarınca Üye Devletlere, ödeme hizmeti kullanıcıları ile ödeme hizmeti sağlayıcıları arasındaki uyuşmazlıkların çözümü için “yeterli, bağımsız, tarafsız, şeffaf ve etkili” alternatif uyuşmazlık çözüm prosedürlerinin mevcut olmasını sağlama sorumluluğu yüklenmiştir.⁶⁶

---

⁶⁶ Donnelly, s. 829

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA ÖDEME KURULUŞLARI

I. GENEL OLARAK

AB mevzuatında “payment institution” olarak ifade edilen ödeme kuruluşları, ödeme hizmeti kullanıcılarına ödeme hizmeti sunan, bu kapsamda başta bankalar olmak üzere bankacılık ve finansal hizmet sektöründe faaliyet gösteren sektör paydaşları ile çeşitli iş birlikleri gerçekleştiren ve buna ilişkin sözleşmesel ilişkilere giren, faaliyetlerini TCMB’den aldığı faaliyet izni çerçevesinde ve bu izinle sınırlı olarak, TCMB’nin denetimine tabi olarak gerçekleştiren finansal teknoloji şirketleri olarak tanımlanabilecektir.

Ödeme kuruluşları, 6493 s. Kanunda ödeme hizmetlerini sunmak üzere yetkilendirilen tüzel kişiler olarak tanımlanmış olup, bu kapsamda ödeme hizmeti sunmak amacıyla kurulan ve TCMB nezdinde gerekli faaliyet izni başvurusunu gerçekleştirmemiş olan ve/veya gerçekleştirmiş olduğu başvuru kapsamında henüz faaliyet izni alamamış olan ve/veya TCMB nezdinde bir faaliyet iznine sahip olmayıp 6493 s. Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasında sayılanlar haricinde finansal teknoloji hizmetleri sunan tüzel kişiler ödeme kuruluşu olarak kabul edilmeyecektir. Başka bir ifade ile ödeme kuruluşları sadece TCMB tarafından ödeme hizmetleri sunmak üzere faaliyet izni verilen kuruluşları ifade etmektedir.

Ödeme kuruluşları, ödeme hizmetlerini esasen ödeme sistemi işleticileri ile girdikleri sözleşmesel ilişkiler kapsamında ve bu kapsamda temin ettikleri altyapılar aracılığıyla sağlamaktadırlar. Ödeme hizmetleri sektöründeki ödeme yöntemlerinin çeşitliliği ve ödeme hizmeti kullanıcılarının ödeme hizmetine ilişkin ihtiyaç duyduğu çözümlerin temin edilmesindeki operasyonel zorluklar ödeme kuruluşları gibi aracı kurumlara olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple ödeme hizmeti kullanıcıları bakımından ödeme hizmetlerinin bankalardan sağlanması

(örneğin bir işyerinin ödeme kabul etmek için kullanacağı POS⁶⁷'u doğrudan ilgili bankadan alınması) dışında farklı hizmet modellerine de ihtiyaç duyulmaya başlanmış, ödeme kuruluşları ödeme hizmeti sektöründeki bu ihtiyacı karşılayan bir fonksiyon üstlenmiştir. Ödeme kuruluşları, ödeme hizmeti kullanıcılarına ödeme hizmeti sağlarken bankalara kıyasla daha dinamik ve esnek bir şekilde hareket edebilmelerinden ve tek kanaldan pek çok farklı ödeme yöntemini kullanıma imkan sağlamalarından ötürü ödeme hizmetleri sektöründe önemli bir role sahiptir.

Türkiye'de 6493 s. Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce de ödeme hizmeti olarak nitelendirilebilecek hizmetler sunan finansal teknoloji şirketleri mevcut olup bu şirketler faaliyetlerini herhangi bir mevzuata tabi olmaksızın, bir teknolojik altyapı sağlayıcı olarak sürdürmekteydi. Ancak ödeme hizmetlerinin ödeme hizmeti kullanıcılarına ait fonların transferini konu alması ve söz konusu hizmetlerin sağlanmasının kullanıcıların finansal güvenliği ile doğrudan ilişkili olması sebebiyle ve ödeme hizmetlerinin sunulması esnasında sektöre olan güvenin ve hizmet kullanıcılarının finansal güvenliğinin korunması ve bunları zedeleyebilecek eylemlerin ve istismarların önlenmesi amacıyla anılan finansal teknoloji kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin AB'de olduğu gibi⁶⁸ yasal bir düzenleme yapılması ve bahse konu finansal teknoloji şirketlerinin faaliyetlerinin bir otorite tarafından denetlenmesi ihtiyacı hasıl olmuştur. Nitekim 6493 s. Kanun'un gerekçesinde de bankalar dışındaki kuruluşların ödeme hizmetleri sektöründe faaliyet göstermesinin ödeme hizmetleri sektöründe rekabetin artmasının, müşterilere sunulan hizmet kalitesinin yükselmesinin, söz konusu hizmetlere ilişkin uygulanan ücretlerin düşmesinin ve bankalar tarafından sunulan ödeme hizmetlerinden yararlanamayanların ödeme hizmetlerinden yararlanmasının sağlanmasının amaçlandığı ifade edilmektedir.⁶⁹

Türkiye'de ödeme kuruluşları, 6493 s. Kanun ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ve Ödeme Hizmetleri Tebliği hükümleri uyarınca

---

⁶⁷ Point of Sales, Teknik olarak bir ürünün satışının ilişkin ödeme işlemini gerçekleştirilmese imkan sağlayan alt yapı

⁶⁸ AB'de konu hakkındaki yasal düzenlemeler için bkz. **§1. Bölüm.**

⁶⁹ 6493 s. Kanun genel gerekçesi

faaliyet göstermekte olup yürüttükleri faaliyetler bakımından TCMB'nin denetimine tabidirler. Anılan mevzuatlar ile ödeme kuruluşlarının faaliyet alanlarının kapsamı, öz kaynak ve sermaye yeterlilikleri, ödeme fonlarının teminat altına alınması, şirket ortaklık ve organizasyon yapısının denetimi, TCMB'ye yapılması gereken raporlamaların takibi, TCMB ve bağımsız denetim firmaları tarafından yapılacak yerinde denetimler, şube/temsilcilik açmanın belirli koşullara bağlı olması, dış hizmet alımı ve bu kapsamdaki yükümlülükler, iç kontrol, risk ve muhasebe birimlerinin yapısı ve sorumlulukları, tüketicilerle yapılacak sözleşmelerin içerikleri, fesih koşulları, bilgilendirme ve ücretlendirme koşulları gibi ödeme kuruluşlarının faaliyet esasları ile ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin pek çok konuda kapsamlı düzenlemeler getirilmiştir.

Elbette 6493 s. Kanun ve kanuna bağlı olarak çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ödeme kuruluşlarının tabi olduğu yegane düzenlemeler değildir. Ödeme kuruluşları Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, 6698 s. Kanun, Vergi Usul Kanunu başta olmak üzere faaliyetleri bakımından Türk mevzuatı çerçevesinde uygulanabilir diğer mevzuat hükümlerine de uygun hareket etmekte yükümlüdürler. Bununla birlikte ödeme kuruluşları, 02.02.2017 tarihli ve 29967 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği'nde (Sıra No: 5) Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 16) ile de ilk defa MASAK (Mali Suçları Araştırma Kurulu) nezdinde de bir finansal kuruluş olarak kabul edilmiştir. Anlaşılacağı üzere ödeme kuruluşları, ödeme hizmetleri sektöründeki faaliyetlerini sürdürürken sadece 6493 s. Kanun ve buna bağlı çıkarılan alt mevzuata değil, aynı zamanda MASAK düzenlemelerine de uyum sağlamakla yükümlüdür.

II. TÜRK HUKUKU

A. Türk Hukukunda Ödeme Sistemi ve Ödeme İşlemi

Türk hukuku kapsamında ödeme kuruluşları ve ödeme hizmetlerini incelemeyen önce ödeme sistemi ve ödeme işlemi kavramlarının incelenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Nitekim Ödeme işlemi ve ödeme sistemi kavramları ödeme hizmetlerinin incelenmesi esnasında sıkça kullanılacaktır.

6493 s. Kanun uyarınca ödeme sistemi “*üç veya daha fazla katılımcı arasındaki transfer emirlerinden kaynaklanan fon⁷⁰ veya menkul kıymet aktarımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan takas ya da mutabakat işlemleri için gerekli altyapıyı sunan ve ortak kuralları olan yapı*” olarak tanımlanmaktadır.⁷¹ Uygulamada sıklıkla yanlış bir şekilde ödeme hizmeti sağlayıcılar tarafından sağlanan ödeme hizmetlerini ifade ettiği düşünülerek kullanılan ifade esasen ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi esnasında kullanılan altyapıyı ifade etmektedir. Bankalararası Kart Merkezi, Elektronik Fon Transfer Sistemi ve Bankalararası Takas Odaları Merkezi Türkiye’deki ödeme sistemlerine örnek olarak gösterilebilecektir.⁷²

Ödeme işlemi kavramı ise 6493 s. Kanun’da “*gönderen veya alıcının talimatı üzerine gerçekleştirilen fon yatırma, aktarma veya çekme faaliyeti*” olarak tanımlanmakta olup bu kapsamda belirli bir miktarda fonun talep üzerine yer değiştirmesini olarak da ifade edilebilecektir. Ödeme işlemi, bir müşteri tarafından satın alınan ürün veya hizmete ilişkin bedelin alıcıya gönderilmesi için veya aylık olarak faturalandırılan bir hizmete ilişkin faturanın ödenmesi amacıyla da gerçekleştirilebilmektedir. Ödeme işleminin altında yatan hukuki sebep

---

⁷⁰ 6493 s. Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının e bendi uyarınca “*Banknot, madeni para, kaydi para veya elektronik para*” olarak tanımlanmaktadır.

⁷¹ TCMB Rehberi, s. 2

⁷² Polat, Cihan, Elektronik Para ve Ödeme Sistemlerinin Türkiye’de Gelişimi ve İşleyişi: Türkiye Uygulamalarının Hukuk ve Finans Disiplinleri Açısından Uluslararası Örnekler ile Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 171

değişebilmekle birlikte her ödeme işlemi bakımından değişmeyen husus ödeme işlemine konu bir fon, bir gönderici ve bir alıcının mevcut olmasıdır.

Türkiye, teknolojik gelişmelerin günlük hayatın dinamiklerinde yarattığı temel farklılıkların da etkileriyle 80li yıllardan itibaren ekonomik bir yapısal dönüşüm sürecine girmiş ve bu dönüşüm süreci kapsamında dışa açık hale gelen ekonomide serbest piyasa şartları daha geniş olarak uygulanır hale gelmiştir. Yaşanan yapısal dönüşüm beraberinde finansal piyasalarda bazı değişimler getirmiştir. Ödeme sistemlerinin API'lar⁷³ ile entegre edilmesine bağlı olarak bankacılık hizmetlerinde önemli değişimler yaşanmıştır.⁷⁴ Finansal hizmetlere ilişkin çeşitli altyapıların API'lar ile ödeme sistemlerine entegre olması ise farklı finansal hizmet sağlayıcılarının sağladıkları altyapıların birlikte çalışmasını mümkün kılmış, bu kapsamda finansal hizmetler birden fazla hizmet sağlayıcının iş birliği ile sunulabilir hale gelmiştir.

Gelişen teknoloji ile kullanılan ödeme yöntemlerinde de farklılaşmalar meydana gelmiş olup günümüzde ödeme işleminin gerçekleştirilmesi esnasında kullanılan ve klasik ödeme yöntemlerinden (nakit, çek vb.) pek çok yöntem mevcuttur. Ödeme yöntemlerini çevrimiçi (internet üzerinden) ve çevirim dışı (yani İnternet'e bağlı olmadan) ödemeler olarak iki kategoride incelenebilecektir. Kredi kartı, sanal kredi kartı, mail order⁷⁵, elektronik para, e-para, elektronik çek, mobil ödeme, IPIN çevrimiçi ödeme yöntemlerinden bazılarıdır.⁷⁶ Çevirim dışı ödeme yöntemlerinin en yaygın olarak kullanılan biçimi nakit ödemelerdir. Gelişen teknoloji ile her geçen gün daha yaygın olarak kullanılmaya başlayan alternatif ödeme araçları

---

⁷³ Uygulama programlama ara yüzleri; Yönetmelik'in 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının c bendi uyarınca uygulama programlama arayüzü "*bir yazılımın başka bir yazılımda tanımlanmış işlevleri kullanabilmesi için oluşturulmuş uygulama programlama arayüzü*" olarak tanımlanmaktadır.

⁷⁴ Şahin, Bertaç Şakir, Cantürk, Barış Cihan, Türkiye'deki Hukuki Altyapı ve Ödeme Hizmetleri Yönergesi 2 Bağlamında API Teknolojisi ve Açık Bankacılık, Maliye ve Finans Yazıları- 2020 - (114), 149 - 180, s.151

⁷⁵ Kredi kartı veya debit kart fiziken POS cihazının yanında bulunmaksızın yalnızca kredi kartı üzerindeki bilgilerin kullanılması ile gerçekleştirilen ödeme işlemleri

⁷⁶ Yüksel Bozkurt, s.176

karşısında nakit ödemeler hala yaygın bir şekilde varlığını sürdürmektedir.⁷⁷ Bununla birlikte ödeme hizmeti kullanıcılarının ödeme hesaplarında⁷⁸ fonlar ile ödeme yapma imkanı sağlayan banka kartları, EFT/Havale gibi fon transferi yöntemleri ve kişilere anlık borçlanma ile ödeme yapmasını sağlayan kredi kartları, ödeme işlemleri bakımından sıkça kullanılmaktadır.

Bahse konu ödeme araçları ile ödeme yapılmasını veya ödeme kabul edilmesini mümkün kılan ödeme hizmetleri şüphesiz ki bankacılık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kullanıcıların finansal hizmetlere erişiminin artırılması kapsamında önemli bir yere sahiptir. Kanun koyucunun ödeme hizmetleri sektörünün gelişmesi için hukuki düzenlemeler aracılığıyla gerekli desteği sağlaması ise ödeme hizmetlerinin bugün geldiği noktada oldukça önemlidir.⁷⁹

B. Türk Hukukunda Ödeme Hizmetleri

a. Ödeme Hizmetlerine İlişkin Yetkili Kurumlar

6493 s. Kanun uyarınca TCMB, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin gözetimi ve bu sistemlerin sorunsuz bir şekilde işlemlerini sağlamak ve bu kapsamda gerekli yaptırımları uygulamak, gerekli olması halinde ödeme sistemlerinin işletilmesini devralmak üzere görevli ve yetkili kılınmıştır.⁸⁰ Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin işletilmesine ilişkin faaliyetler izne tabi olup, faaliyet izni başvurularını değerlendirme ve neticelendirme görevi de yine TCMB'ye verilmiştir.

Ödeme hizmetlerinin sunulması ve elektronik para faaliyetleri esnasında uyulması gereken kuralları belirlemek, bu kapsamda faaliyet gösteren kuruluşların

---

⁷⁷ TCMB Rehberi, s.16

⁷⁸6493 s. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının r bendi uyarınca "Ödeme hizmeti kullanıcısı adına açılan ve ödeme işleminin yürütülmesinde kullanılan hesabı" olarak tanımlanmaktadır.

⁷⁹ Kocaoğlu Ulbrich, s.151

⁸⁰ TCMB Rehberi, s.5

faaliyet izni ve denetim süreçlerini yürütmek ve anılan faaliyetlerin tüketiciler açısından sorunsuz bir şekilde sürdürülmesini tesis etmek üzere ikincil düzenleme yapma yetkisi ise BDDK'ya verilmiş⁸¹ ve BDDK'nın bu yetkisi 2019 yılına kadar devam etmiştir. Başka bir ifade ile 6493 s. Kanun'un uygulanması bakımından bir tarafta mevzuat çalışmasını gerçekleştiren TCMB diğer tarafta ise bankacılık sektörünü düzenlemek ve denetlemek görevine sahip olan BDDK olmak üzere çift başlı⁸² bir denetim ve gözetim yapısı öngörülmekteydi.

7192 s. Kanun'un 2019 yılında yürürlüğe girmesiyle 6493 s. Kanun'da bazı değişiklikler yapılmış ve daha önce BDDK'ya verilmiş olan ödeme ve elektronik para hizmetleri sektörü ile ödeme ve elektronik para kuruluşlarının kontrol ve denetimi yetkisi bu defa TCMB'ye devredilmiş, böylece TCMB 6493 s. Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren ödeme kuruluşları ile bu kuruluşlarca sağlanan ödeme hizmetleri konusunda yetki sahibi tek kurum olmuş, daha önce öngörülen çift başlı denetim ve gözetim yapısına son verilmiştir.

6493 s. Kanun kapsamında yürütülen ödeme hizmetlerinin finansal hizmet olarak nitelendirilmesinin bir sonucu olarak ödeme kuruluşları, ödeme hizmetlerinin sağlanması esnasında gerekli kimlik tespiti ve kimlik doğrulama süreçlerinin yürütülmesi, şüpheli işlemlerin gözlemlenmesi ve tespit edilmesi halinde başta ilgili makamlara bildirim yapılması olmak üzere gerekli aksiyonların alınması kapsamında 5549 s. Kanun'a da tabidir. Ödeme kuruluşlarının 5549 s. Kanun'a uyumlu olarak faaliyet göstermesinin denetimi konusunda ise MASAK

---

⁸¹ TCMB Rehberi, s.18

⁸² 6493 s. Kanun'a ilişkin çalışmalar TCMB tarafından gerçekleştirilmekle birlikte mevzuatın uygulanması ve bu kapsamda denetim ödevinin gerçekleştirilmesi açısından kanun içerisinde farklı yetkilendirmeler gerçekleştirilmiştir. Örneğin ödeme sistemlerinin gözetim yetkisi TCMB'ye verilmişken, ödeme kuruluşlarının faaliyet izni başvurularına ilişkin değerlendirme ve karar yetkisi, TCMB'nin de görüşü alınması şartıyla BDDK'ya verilmiştir. Ödeme hizmetleri sektöründeki bu iki başlı düzenleme ve kontrol mekanizmasının sektörün değişkenliğine uyum sağlayamaması ve buna bağlı ortaya çıkan olumsuz etkiler göz önünde bulundurularak, 22/11/2019 tarihli ve 30965 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7192 s. Kanun ile 6493 s. Kanun'daki çifte yetkilendirme durumu giderilmiş ve kanunun uygulanmasına ilişkin denetim yetkisi tümüyle TCMB'ye bırakılmıştır. 6493 s. Kanun bakımından denetim görevinin TCMB yerine BDDK tarafından gerçekleştirilmesinin sektör bakımından daha elverişli olup olmayacağı hususu günümüzde hala tartışılmaktadır.

yetkilendirilmiştir. 6493 s. Kanun'da da yer verilen kimlik tespit ve doğrulama ile şüpheli işlemlere ilişkin süreçler bakımından TCMB ve MASAK'ın iş birliği içerisinde hareket ettiği bir alan ortaya çıktığı ifade edilebilecektir.

Ödeme kuruluşları, başta ödeme hizmeti sağlanması esnasında ödeme hizmeti kullanıcılarından edinilen veriler olmak üzere çeşitli verileri kullanmakta ve bunları saklamaktadır. Anılan veriler arasında gerçek kişi ödeme hizmeti kullanıcıları ile tüzel kişi ödeme hizmeti kullanıcılarının gerçek kişi yetkililerine ait kişisel veriler de bulunmaktadır. Türkiye'de kişisel verilerin işlenmesine ilişkin düzenlemeleri içeren mevzuat olan 6698 s. Kanun uyarınca kişisel verilerin mevzuata uygun bir şekilde işlenmesini ve korunmasını sağlamakla Kişisel Verileri Koruma Kurumu görevlendirilmiştir. Yürüttüğü kişisel veri işleme süreçleri bakımından 6698 s. Kanun'a tabi olan ödeme kuruluşları bu kapsamda Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun da gözetim ve denetimine tabidir.

b. Ödeme Hizmetlerine İlişkin Mevzuat

Türk hukukunda ödeme hizmetleri ve ödeme kuruluşları özelinde uygulanacak hükümler 6493 s. Kanun ile düzenlenmektedir. 6493 s. Kanun'a ilişkin çalışmalar esnasında yasa koyucu tarafından 13.11.2007 tarihli PSD ve 2009/110/EC sayılı Elektronik Para Direktifi ile 09.02.2009 yılında İngiltere'de yayımlanan "209 numaralı Finansal Hizmetler ve Finansal Pazarlar, Ödeme Hizmetleri Düzenlemeleri 2009"⁸³ dahil olmak üzere AB mevzuatı esas alınmış, bu husus kanunun genel gerekçesinde de ifade edilmiştir. Bu kapsamda yasa koyucu, AB mevzuatı ile uyumlu ulusal bir mevzuat oluşturma yönündeki çalışmalarını sürdürürken ilgili sektör paydaşlarının görüşlerini dikkate alarak ilk kanun taslağını hazırlamış⁸⁴ ve bu taslak sektör paydaşları ile paylaşmış, nihayet 6493 s. Kanun 27.06.2013 tarihinde ve 28690 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

---

⁸³ Güven, Irmak, S.96

⁸⁴ TCMB Rehberi, S.18

6493 s. Kanun esasen ödeme ve elektronik para hizmetleri, bu hizmetleri sağlayacak olan kuruluşlar ve bu kuruluşların faaliyet izinlerine ilişkin genel düzenlemeler getirmekte olup söz konusu düzenlemelerin uygulanmasına ilişkin esasların yönetmelik ile düzenleneceği belirtilmiştir.

24.06.2014 tarihinde ise, yani 6493 s. Kanun'un yayınlanmasından yaklaşık bir yıl sonra ise, kanunda yer verilen ve TCMB veya BDDK'nın düzenleme alanına bırakılan hususlara ilişkin düzenlemeler getiren Eski Yönetmelik ve Eski Tebliğ 29043 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 7192 s. Kanun'un yürürlüğe girmesinden önceki dönemde ödeme hizmetlerine ilişkin gözetim ve denetim yetkisiyle birlikte anılan yönetmeliğin düzenlenmesi görevi de BDDK'ya verildiğinden, 6493 s. Kanun'da yer verilen çerçeve hükümlere ilişkin detaylı düzenlemeler içeren Eski Yönetmelik⁸⁵ ile ödeme hizmetlerinin sağlanması ve elektronik para faaliyetlerinde bulunulması esnasında bilgi sistemlerinin yönetimine ilişkin uyulması gereken kuralların yer aldığı Eski Tebliğ⁸⁶ BDDK tarafından hazırlanmıştır.

6493 s. Kanun kapsamında bazı temel değişiklikler öngören ve 22.11.2019 tarihinde yürürlüğe giren 7192 s. Kanun'un getirdiği en önemli yeniliklerden biri de 6493 s. Kanun ile ödeme hizmetlerine ilişkin BDDK'ye tanınan denetim ve gözetim yetkilerinin TCMB'ye devredilmesi olmuştur. Söz konusu yetki devri ile 6493 s. Kanun kapsamındaki denetim ve gözetim faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması hedeflenmiş olup söz konusu hedefe ulaşıp ulaşılamadığı günümüzde hala sektör paydaşları tarafından tartışılmaktadır.

---

⁸⁵ 01.12.2021 tarihli ve 31676 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik, Mülga Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmeliği yürürlükten kaldırmıştır.

⁸⁶ 01.12.2021 tarihli ve 31676 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemleri ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarının Ödeme Hizmetleri Alanındaki Veri Paylaşım Servislerine İlişkin Tebliğ, Mülga Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliği yürürlükten kaldırmıştır.

7192 s. Kanun ile getirilen bir diğerk önemli yenilik ise “ödeme hizmetleri” tanımını açık bankacılık kapsamında değerkendirilebilecek bazı hizmetlere yer vermek suretiyle PSD-II’ye paralel olarak genişletmiş olmasıdır. Nitekim PSD’nin ekinde yer verilen ödeme hizmetleri kapsamına PSD-II ile eklenen ödeme emri başlatma hizmetleri ile hesap bilgisi hizmetleri, 6493 s. Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasında yer verilen ödeme hizmetleri kapsamına 7192 s. Kanun ile eklenmiştir.

Ödeme hizmeti sektöründe yaşanan gelişmeler, 7192 s. Kanun ile getirilen yenilikler ve BDDK’nın ödeme hizmetleri sektörüne ilişkin yetkilerinin TCMB’ye devredilmesi sonucu mevzuatta bir güncelleme yapılması ihtiyacı ortaya çıkmış, TCMB tarafından hazırlanan Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğı yürürlüğe girerek Eski Yönetmeliğı yürürlükten kaldırılmıştır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğı her ne kadar Eski Yönetmelik ile paralel düzenlemeler içerse de temsilcilik, yurtdışı iş birlikleri, öz kaynak ve teminat yükümlülükleri gibi konularda çok daha detaylı ve ağırlaştırılmış düzenlemeler getirilmiştir. Aynı tarihli resmi gazetede yayınlanan Ödeme Hizmetleri Tebliğı ise Eski Tebliğı’i yürürlükten kaldırmıştır.

İlk yürürlüğe girdiğı tarihten bu yana 6493 s. Kanun’un çerçeve bir kanun niteliğinde olduğı, bununsa yüzeysel kanun yapma tekniğinin tercih edilmesinin bir sonucu olduğı savunulmaktadır.⁸⁷ Aynı zamanda 6493 s. Kanun’da yer verilen düzenlemeler PSD ile paralellik gösterse de PSD’nin, 6493 s. Kanun ile kıyaslandığında ödeme kuruluşları için daha özgürlükçü bir yapı öngördüğü ifade edilmektedir.⁸⁸

---

⁸⁷ Güven, Irmak, S.96

⁸⁸ Güven, Irmak, S.97

c. Ödeme Hizmetleri Tanımı

6493 s. Kanun'da ödeme hizmetleri, “*ödeme hizmeti sağlayıcılarının, banka altyapılarını kullanmak ve/veya kendi altyapılarını oluşturmak suretiyle sunduğu ödeme hizmetleri*” olarak tanımlanmaktadır.⁸⁹

Ödeme hizmetleri kısaca bir ödeme işleminin gerçekleştirilmesine aracılık edilmesi olarak da tanımlanabilecektir. Ödeme hizmetleri, ödeme işlemini gerçekleştirecek olan gönderen⁹⁰ tarafından kullanılabilceği gibi ödemeyi kabul edecek olan alıcı⁹¹ tarafından da kullanılabilir, başka bir ifade ile bir ödeme işleminin her iki tarafı da ödeme hizmetinden faydalanabilmektedir.

Uygulamada ödeme hizmetleri pek çok farklı iş modeli ile sunulabilmekte olup ödeme sistemleri ile ödeme hizmetlerine ilişkin teknik altyapıların API'ler aracılığı ile anında veri aktarımı gerçekleştirilebilmesi ve bu suretle farklı hizmet sağlayıcılarının ödeme hizmetlerinin sunulması esnasında rol oynayabilmesi, iş modellerinin farklılaşmasının başlıca sebebi olarak gösterilebilecektir. Bununla birlikte 6493 s. Kanun ödeme hizmetlerini *numerus clausus*, yani sınırlı sayı prensibi ile düzenlemiş olup bu hizmetler 6493 s. Kanun'da tek tek sayılmaktadır. Bu kuralın bir istisnası 7192 s. Kanun ile 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasına eklenen (ğ) bendinde düzenlenmektedir. Anılan düzenleme ile TCMB'ye, ödemeler alanında toplam büyüklük veya etki alanı açısından TCMB tarafından belirlenecek seviyeye ulaşan diğer işlem ve hizmetleri ödeme hizmetleri olarak nitelendirme ve kanunun uygulama alanına dahil etme hakkı ve yetkisi tanınmıştır.

---

⁸⁹ Güven, Irmak, s.97

⁹⁰ 6493 s. Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının f bendi uyarınca “*Kendi ödeme hesabından veya ödeme hesabı bulunmaksızın ödeme emri veren gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır.

⁹¹ 6493 s. Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının a bendi uyarınca “*Ödeme işlemine konu fonun ulaşması istenen gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır.

d. Ödeme Hizmeti Türleri

Türk mevzuatında ödeme hizmetlerinden ne anlaşılması gerektiği ilk defa 6493 sayılı Kanun ile düzenlenmiş olup 6493 s. Kanun'un ilk metninde yer alan 12'nci maddesinde sayılan ödeme hizmetleri aşağıdaki gibi sıralanabilecektir:

- ödeme hesabının işletilmesine ilişkin hizmetler
- ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hesabındaki fonun aktarımını içeren ödeme işlemleri ile düzenli ödeme emri⁹² dâhil para transferleri,
- ödeme aracının ihracı veya kabulü
- bir ödeme hesabı kullanılmaksızın gerçekleştirilen para havalesi
- bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisi⁹³ aracılığıyla yapılan işlemler
- fatura ödemelerine aracılık edilmesi kapsamındaki hizmetler

Görüleceği üzere PSD ve PSD-II'de yer verilen ancak 6493 s. Kanun'da yer verilmeyen kredi ile ödeme hizmetleri ile 6493 s. Kanun'da yer verilen ancak PSD ve PSD-II'de yer verilmeyen fatura ödemelerine aracılık hizmetleri haricinde 6493 s. Kanun'da sayılan ödeme hizmetleri PSD ve PSD-II kapsamında yer verilen ödeme hizmetleri ile benzer şekilde düzenlenmekte olup 6493 s. Kanun bu anlamda AB mevzuatı ile paralellik göstermektedir.⁹⁴ Nitekim gerek literatürde⁹⁵ gerekse 6493 s. Kanun'un gerekçesinde, 6493 s. Kanun kapsamında yer verilen düzenlemelerin PSD örnek alınarak hazırlandığı ifade edilmektedir.

---

⁹² 6493 s. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının p bendi uyarınca "Ödeme hizmeti kullanıcısı tarafından ödeme işleminin gerçekleşmesi amacıyla ödeme hizmeti sağlayıcısına verilen talimat" olarak tanımlanmaktadır.

⁹³ 6493 s. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının c bendi uyarınca "05.11.2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu çerçevesinde tanımlanan işletmeci" olarak tanımlanmaktadır.

⁹⁴ Güven, Irmak, S.97

⁹⁵ Güven, Irmak, S.96

7192 s. Kanun ile 6493 s. Kanunda gerçekleştirilen değişiklikler ile ödeme hizmeti olarak kabul edilecek olan hizmetlere iki yeni hizmet eklenmiştir. Bunlar PSD’de yer almayan ancak AB mevzuatında da ilk defa PSD-II ile düzenlenen ödeme emri başlatma hizmeti (payment initiation service) ve hesap bilgisi hizmetidir (account information service).

6493 s. Kanun’da ödeme emri başlatma hizmeti “*ödeme hizmeti kullanıcısının isteği üzerine başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısında bulunan ödeme hesabıyla ilgili sunulan ödeme emri başlatma hizmeti*”, hesap bilgisi hizmetini “*ödeme hizmeti kullanıcısının onayının alınması koşuluyla, ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdinde bulunan bir veya daha fazla ödeme hesabına ilişkin konsolide edilmiş bilgilerin çevrim içi platformlarda sunulması hizmeti*” olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıda paylaşılan ve 6493 s. Kanununun 12’nci maddesinde sayılan ödeme hizmetlerine, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4’üncü maddesinde de aynen yer verilmiştir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği, ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin genel düzenlemeler getirmekle birlikte ödeme hizmeti türleri özelinde riayet edilmesi gereken belirli kurallar da düzenlemektedir. 6493 s. Kanun’da sayılan ödeme hizmetlerine ilişkin detaylı incelemeye çalışmanın “Ödeme Kuruluşları Tarafından Sağlanabilen Ödeme Hizmetleri” başlığı altında yer verilmiştir.

C. Ödeme Hizmeti Olarak Kabul Edilmeyen Faaliyetler

6493 s. Kanun ödeme hizmeti olarak kabul edilecek faaliyetlerini sıralamakla kalmamakta, aynı zamanda 12’nci maddenin birinci fıkrası kapsamında birer “ödeme hizmeti” olarak değerlendirilmeyecek iş modellerini düzenlemektedir.

Kanununun 12 inci maddesinin ikinci fıkrasında ödeme hizmeti olarak kabul edileceği belirtilenler ödeme hizmeti türleri dışında kalan hangi hizmet ve iş

modellerinin 6493 s. Kanun kapsamında faaliyet iznine tabi ödeme hizmeti olarak kabul edilmeyeceği on dört bent halinde aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

- nakit ödemeler
- ticari temsilci aracılığıyla gerçekleştirilen ödemeler
- kâr amacı gütmeyen faaliyetler ile ilgili nakit olarak toplanan ödemeler
- mal ve hizmet alımlarında bir miktar nakit paranın önceden gönderene aktarıldığı hizmetler
- ödeme hesabına bağlı olmaksızın nakit olarak gerçekleştirilen döviz alım ve satım işlemleri
- kıymetli evraklar, yabancı banka çekleri, seyahat çekleri ve kâğıt posta havaleleri aracılığı ile gerçekleştirilen ödeme işlemleri
- Ödeme sistemleri⁹⁶ TCMB, mutabakat kuruluşları⁹⁷, merkezî karşı taraf⁹⁸, takas odaları⁹⁹, ödeme hizmeti sağlayıcıları ve sistemin diğer katılımcılarının aralarında gerçekleştirdikleri ödeme işlemleri
- Sermaye piyasası kurumlarının sermaye piyasası faaliyetleri ile ilgili ödeme işlemleri,
- Teknik hizmet sağlayanların transfer edilen fonun sahibi olmadığı hizmetler,
- Sınırlı bir hizmet sağlayıcı ağında ya da sınırlı bir mal veya hizmet çeşidi için ödeme aracını ihraç eden ile yapılan ticari bir anlaşma çerçevesinde gerçekleştirilen mal veya hizmet alımında kullanılabilen araçlara ilişkin işlemler

---

⁹⁶ 6493 s. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının z bendi uyarınca "Ödeme sistemi ve menkul kıymet mutabakat sistemi" olarak tanımlanmaktadır.

⁹⁷ 6493 s. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının n bendi uyarınca "Nezinde mutabakat hesabı bulunduran ve gerektiğinde katılımcıya mutabakat amacıyla kredi verebilen kuruluş" olarak tanımlanmaktadır.

⁹⁸ 6493 s. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının k bendi uyarınca "Bir veya daha fazla piyasada işlem gören finansal sözleşmelerin tarafları arasında alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenerek işlemlerin tamamlanmasını taahhüt eden kuruluş" olarak tanımlanmaktadır.

⁹⁹ 6493 s. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının cc bendi uyarınca "Katılımcıların net borç veya alacak durumunun hesaplanmasından sorumlu kuruluş" olarak tanımlanmaktadır.

- bilişim veya elektronik haberleşme cihazı aracılığıyla gerçekleşen, ancak satın alınan mal veya hizmetlerin bilişim veya elektronik haberleşme cihazına aktarıldığı ve söz konusu cihaz aracılığıyla kullanıldığı satın alma işlemlerine konu ödeme işlemleri
- ödeme hizmeti sağlayıcıları ile bunların temsilcileri veya şubeleri arasında kendi nam ve hesaplarına yapılan ödeme işlemleri,
- Şirketlerin bağlı ortaklıklarının kendi aralarında veya bağlı ortaklık ile ana şirket arasında gerçekleşen ve aynı gruba ait bir şirket dışında hiçbir ödeme hizmeti sağlayıcısının aracılık etmediği ödeme hizmetleri

Yukarıda yer verilen ve ödeme hizmeti olarak kabul edilmeyeceği düzenlenen hizmet ve ödeme modelleri incelendiğinde ortak özelliklerinin bunların aracılık unsuru içermeyen doğrudan ödeme niteliğindeki işlemlerin söz konusu olmalarıdır.¹⁰⁰ “Ödeme işleminin, gönderen ya da alıcı adına mal veya hizmet pazarlığına ya da alım satımına yetkili olan ticari temsilci aracılığıyla yapılması” şeklinde tanımlanan model, maddede yer verilen diğer istisnalardan farklı olarak doğrudan gerçekleştirilen bir ödeme modeli olmayıp, üçlü bir havale ilişkisine işaret etmektedir. Uygulamada “ticari temsilci” istisnası olarak anılan düzenlemeye özellikle elektronik ticarete sıkça rastlanılmaktadır.

PSD-II'nin yönergenin uygulanmayacağı hizmetlerin sayıldığı 3'üncü maddesinin b fıkrasında “yalnızca ödeyen veya yalnızca alacaklı adına mal veya hizmetlerin satışını veya satın alınmasını müzakere etmek veya sonuçlandırmak için bir anlaşma yoluyla yetkilendirilmiş bir ticari temsilci aracılığıyla gönderenin alıcıya yaptığı ödeme işlemler” olarak tanımlanan ticari temsilci istisnası¹⁰¹, gönderen ya da alıcının ticari temsilci olarak yetkilendirdiği kişilerin bu kişiler adına ödeme gerçekleştirmesi veya kabul etmesi olarak tanımlanabilecek olup 6493 s. Kanun kapsamında faaliyet iznine tabi bir ödeme hizmeti olarak kabul edilmemektedir.

¹⁰⁰ Güven, Irmak, s.98

¹⁰¹ Ayrıca bkz. §1. Bölüm I. Başlık B. “2015/2366 sayılı Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD-II)”

Özellikle pazaryeri modelinde faaliyet gösteren e-ticaret şirketlerinin, bir araya getirdikleri müşteri ve satıcılar arasında gerçekleşen satın alma işlemlerinde, müşteri tarafından gönderilen fonun pazaryeri tarafından satıcılara dağıtılması söz konusu istisnaya bir örnek olarak gösterilebilecektir. Ticari temsilcilik ilişkisinde müşteri, satıcı ve temsilci olmak üzere işlemin üç tarafı olsa da ticari temsilci fonu gönderen veya fonu alan nam ve hesabına hareket etmektedir. Gönderen ticari temsilciye yapacağı ödeme ile borcundan kurtulacağından burada 6493 s. Kanun kapsamında bir ödeme hizmeti ilişkisi kurulmamaktadır.

6493 s. Kanun'da kullanılan ticari temsilci, 6102 s. Kanun'un 547'nci maddesinde tanımlanan ticari temsilciden farklı bir anlam ifade etmektedir. Türk hukukunda ilk defa 1926 tarihli Borçlar Kanunu ile düzenlenen ticari temsil ilişkisi¹⁰², 6102 sayılı Kanun'un 547 ve devamı maddelerinde hüküm altına alınmış ve *"işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişi"* olarak tanımlanmıştır. İlgili tanım ile söz konusu temsil yetkisinin herhangi bir zorunluluğa dayanmadığı ve iradi bir şekilde tesis edildiği ifade edilmiştir.¹⁰³ Maddenin ikinci fıkrası uyarınca ilgili temsil ilişkisinin ticaret siciline tescil edilmesi gerekli olup, söz konusu tescil yapılmasa dahi ticari işletme sahibi ticari temsilcinin fiillerinden sorumlu olacaktır.¹⁰⁴

6493 s. Kanun'da yer verilen düzenlemede ise ticari temsilci, ödeme işleminde gönderen veya alıcı namına mal veya hizmet pazarlığına ya da alım satıma yetkili kılınan kişi olarak tanımlanmıştır. İlgili düzenlemede 6102 s. Kanun'a herhangi bir atıfta bulunulmamıştır. 6493 s. Kanun uyarınca gönderen ya da alıcı tarafından pazarlık yapmak ya da alım satım gerçekleştirmek üzere yetkilendirilen kişi "ticari

---

¹⁰² Kırca, s. 39, Eryiğit, Harun, Tüzel Kişilerin Ticari Temsilci Olarak Atanıp Atanamayacağı Sorunu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 4 (1), Bahar 2017, s.163.

¹⁰³ Kırca, s.34., Eryiğit, s.163.

¹⁰⁴ Eryiğit, s.164.

temsilci” olarak kabul edilecek olup bu anlamda 6102 s. Kanun’da yer verilen ticari temsilci tanımıyla ayrışmaktadır.

Ödeme hizmeti olarak değerlendirilmeyecek faaliyetlere ilişkin bir diğer sınırlama ise 7192 s. Kanun ile gerçekleştirilmiştir. 7192 s. Kanun ile 6493 s. Kanun’un 12’nci maddesine eklenen beşinci fıkra ile birlikte “*ödeme işleminin, gönderen ya da alıcı namına mal veya hizmet pazarlığına ya da alım satımına yetkili olan ticari temsilci aracılığıyla yapılması*” ile “*sadece ödeme aracını çıkaranın iş yerinde, sınırlı bir hizmet sağlayıcı ağında ya da sınırlı bir mal veya hizmet çeşidi için ödeme aracını ihraç eden ile yapılan ticari bir anlaşma çerçevesinde gerçekleştirilen mal veya hizmet alımında kullanılabilen araçlara ilişkin*” işlemlerin TCMB tarafından yapılan değerlendirme neticesinde ödeme hizmeti olarak kabul edilebileceği düzenlenmiştir.

D. Türk Hukukunda Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları

Ödeme hizmeti sağlayıcısı ifadesi Türk mevzuatında ilk defa 6493 s. Kanununun 13’üncü maddesinde tanımlanmış ve kanunun 12’nci maddesinde ödeme hizmeti olarak kabul edilen faaliyetlerin yalnızca ödeme hizmeti sağlayıcılar tarafından sunulabileceği düzenlenmiştir.

6493 s. Kanun’un 13’üncü Maddesinin birinci fıkrasında ödeme hizmeti sağlayıcıları: (i) 5411 kanun kapsamındaki bankalar, (ii) elektronik para kuruluşları, (iii) ödeme kuruluşları olarak sayılmıştır. 17.04.2017 tarihli ve 30052 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 6493 s. Kanun’da yapılan değişiklik ile ödeme hizmeti sağlayıcı olarak faaliyet gösterebilecekler arasına PTT de dahil edilmiştir.

Maddeden anlaşılacağı üzere ödeme hizmeti sağlayıcısı ifadesi 1’inci fıkrada sayılan kuruluşların tümünü kapsayan bir çatı ifade olup mevzuatta ödeme hizmeti

sağlayıcılarına ilişkin düzenlenen hak ve yükümlülüklerin aslında sayılan kuruluşların tamamı için bağlayıcı olduğu söylenebilecektir. Ödeme hizmeti sağlayıcı olarak faaliyet gösterebilecek olan bankalar ve PTT'nin tabi olduğu başkaca kanun ve yönetmeliklerin mevcudiyeti göz önünde bulundurulduğunda, böyle bir çatı kavram oluşturulmasının metodolojik olarak oldukça isabetli olmuştur. Böylece 6493 s. Kanun ile ödeme hizmeti sağlayıcıların tümü bakımından bağlayıcı ortak düzenlemeler ile sadece belirli ödeme hizmeti sağlayıcılarının (örneğin sadece ödeme kuruluşları) tabi olduğu düzenlemelerin gerçekleştirilmesi mümkün hale gelmiştir. Örnek vermek gerekirse ödeme hizmeti sağlayıcılar arasında yer alan bankalar ödeme hizmetlerini sunarken 5411 s. Kanun'a tabi olmakla birlikte ödeme kuruluşlarının faaliyet izni alabilmesi için sağlaması gereken şartlardan faaliyet esaslarına kadar ödeme hizmetlerinin sunulmasına dair tüm yükümlülükleri 6493 s. Kanun ile düzenlenmektedir.

a. Ödeme Kuruluşları

Ödeme kuruluşları 6493 s. Kanunda “*Ödeme hizmeti sağlamak ve gerçekleştirmek için bu Kanun kapsamında yetkilendirilmiş tüzel kişi*”, PSD-II'nin 4'üncü maddesinin dördüncü fıkrasında ise “*AB genelinde ödeme hizmetleri sağlamak ve yürütmek için Madde 11 uyarınca yetkilendirilmiş tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır. Gerek Türk mevzuatında gerekse AB mevzuatında oldukça genel ve benzer bir şekilde tanımlanan ödeme kuruluşlarının, esasen ticari faaliyetlerini ödeme hizmetleri sağlayarak sürdüren ve bu kapsamda yetkilendirilmiş finansal teknoloji kuruluşları oldukları söylenebilecektir.

b. Ödeme Kuruluşları Haricindeki Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları

i. 5411 s. Kanun Kapsamında Faaliyet Gösteren Bankalar

Türk hukukunda bankalar, 5411 s. Kanun kapsamında kurulan ve tabi oldukları diğer mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydı ile anılan kanunun 4'üncü maddesinde sayılan bankacılık faaliyetlerini gerçekleştiren bankaları ifade etmektedir. Bankalar ödeme hizmeti sağlayabilecek ödeme hizmeti sağlayıcıları arasında sayılsa da faaliyetlerini 5411 s. Kanun'a tabi bir şekilde sürdürmektedirler.

ii. Elektronik Para Kuruluşları

Elektronik para kuruluşları 6493 s. Kanunda “*elektronik para*¹⁰⁵ *ihraç etme yetkisi verilen tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte AB mevzuatına bakıldığında ne PSD ne de PSD-II içerisinde doğrudan bir elektronik para kuruluşu tanımına yer verilmediği görülmektedir. Bu anlamda PSD, elektronik para tanımı için 2000/46 sayılı direktife, PSD-II ise 2005/60/EC ve 2006/48/EC sayılı direktifleri değiştiren ve 2000/46/EC sayılı direktifi yürürlükten kaldıran Elektronik Para Kuruluşlarının Kuruluşu, Faaliyetleri ve Denetimine İlişkin 2009/110 Sayılı Direktife atıfta bulunmaktadır. AB mevzuatının bugünkü hali göz önünde bulundurulduğunda elektronik para kuruluşları “*elektronik para ihraç etme yetkisi verilmiş tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır. Aynı ödeme kuruluşu tanımında olduğu gibi elektronik para kuruluşlarının da Türk mevzuatında AB mevzuatı ile paralel bir şekilde tanımlandığı görülmektedir.

---

¹⁰⁵ 6493 s. Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının ç bendi uyarınca “*Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değer*” olarak tanımlanmaktadır.

iii. Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi

PTT esasen Osmanlı İmparatorluğu'nda posta hizmeti vermek üzere kurulan ve günümüzde faaliyetlerini 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu çerçevesinde sürdüren, mevzuat çerçevesinde izin verilen ölçüyle sınırlı olmak kaydıyla posta hizmetleri dahil ancak bunlarla sınırlı olmaksızın pek çok faaliyette bulunan bir kurumdur.¹⁰⁶

Günümüzde 6493 s. Kanun çerçevesinde ödeme hizmeti sağlayıcı olarak faaliyet gösterebilecek kuruluşlar arasında yer alan PTT, çeşitli abonelik faturalarının tahsilatına aracılık etmek, SGK maaş ödemeleri, İş-Kur ödemeleri, sosyal hizmet ödemeleri, güvence bedeli ödemeleri, il ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları ödemeleri gibi ödemelere aracılık etmek gibi ödeme hizmetlerini sunmaktadır.¹⁰⁷

III. TÜRK HUKUKUNDA ÖDEME KURULUŞLARI

A. Ödeme Kuruluşlarının Faaliyet İzni Alma Zorunluluğu

a. Faaliyet İzni Şartları

6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesi ödeme kuruluşlarına ilişkin temel düzenlemeler getirmektedir. Maddenin 1'inci fıkrasında belirtildiği üzere ödeme kuruluşu olarak faaliyet gösterilebilmesi TCMB'nin iznine tabi kılınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise ödeme kuruluşlarının faaliyet izni alabilmesi için sağlanması gereken bazı şartlar sayılmıştır. Bu şartlar aşağıda sırasıyla değerlendirilecektir.

---

¹⁰⁶ Ayrıca bkz. <https://www.ptt.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/Hakkimizda.aspx>

¹⁰⁷ T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. (PTT A.Ş.) 2021 Sektör Araştırma Raporu, 2021, s. 7-8

i. Anonim Şirket Olarak Kurulma

6493 s. Kanun uyarınca ödeme kuruluşu olarak faaliyet göstermek isteyen tüzel kişilerin anonim şirket olarak kurulması ve TCMB nezdinde faaliyet izni başvurusu gerçekleştirilmesi gerekmektedir. AB mevzuatında olduğu gibi Türkiye’de de finansal kuruluş olarak faaliyet gösterecek kişilerin, sağladıkları hizmetler karşısında asgari düzeydeki finansal garantiyi sağlayabilmeleri beklenmektedir. Bu kapsamda 5411 s. Kanun’da bankalar bakımından öngörülen anonim şirket olarak kurulma şartı, 6493 s. Kanun ile ödeme kuruluşları bakımından da öngörülmüştür.

Ödeme kuruluşlarının anonim şirket olarak kurulmalarının iki açıdan önem arz ettiği değerlendirilebilecektir. İlk olarak 6493 s. Kanun ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca sağlanan asgari sermaye şartının sağlanması ile ödeme hizmeti kullanıcıları bakımından doğacak riskin mali olarak asgari düzeye indirmesi amaçlanmaktadır. İkinci olarak anonim şirketlerin ilgili ticaret sicil müdürlüğünün onayı ile kurulmaları, yönetim kurulu ve genel kurul olmak üzere iki organ ile faaliyet gösteriyor olmaları ve şirket faaliyetlerinin hissedarlar tarafından kontrol edilebilmesi sebepleri ile anonim şirketler açık şekilde denetlenebilir bir ortaklık şeklidir. Dolayısı ile ekonomik riski yüksek hizmetler sunan ödeme kuruluşları bakımından anonim şirket olarak kurulma zorunluluğu düzenlenmesi makul bir tedbirdir.

ii. Pay Sahiplerinin Kanunda Öngörülen Niteliklere Sahip Olması

6493 s. Kanun uyarınca ödeme kuruluşlarının sermayesinde yüzde on ve üzerinde paya sahip olan kişilerin ve kontrolü elinde bulunduranların 5411 s. Kanunda banka kurucuları için aranan nitelikler ile aynı niteliklerin sağlanması şartı öngörülmüştür. Buna göre 5411 s. Kanun’un 8’inci maddesinde banka kurucu ortakları için aranan (a) müflis veya konkordato ilân etmemiş, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusunun tasdik edilmemiş ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmemiş olması, (b) faaliyet izni kaldırılan ve TMSF’ye

devredilmiş olan bankalarda nitelikli paya sahip olmama veya bu bankalarda kontrolü elinde bulundurmama, (c) maddede sayılan kuruluşların TMSF'ye intikalinden veya bankacılık yapma ve mevduat ve katılım fonu kabul etme izin ve yetkileri kaldırılmadan önce bu kuruluşlarda nitelikli paya sahip olmama veya kontrolü elinde bulundurma, (d) taksirli suçlar hariç olmak üzere maddede sayılan suçlardan veya bu suçlara iştiraktan hükümlü bulunmama, (e) kuruluştaki pay sahibi olmak için gerekli malî güç ve itibara sahip olma, (f) pay sahipliğinin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olma ve (g) pay sahibinin tüzel kişi olması halinde şeffaf ve açık bir risk grubu ve ortaklık yapısına sahip olma şartlarının 6493 s. Kanun kapsamına faaliyet gösterecek olan ödeme kuruluşlarının pay sahipleri bakımından da sağlanması gerekmektedir.

Yukarıda paylaşılan şartlar incelenecek olduğunda özellikle gerekli mali güç ve itibar ile gerekli dürüstlük ve itibara sahip olma kriterlerinin sübjektif oldukları, başka bir ifade ile TCMB'nin taktir hakkını kullanması gerektiği ifade edilebilecektir. Nitekim 5411 s. Kanun'da da öngörülen bu kriterler, bankacılık hukuku literatüründe de BDDK'nın taktir yetkisine en açık koşullar olarak değerlendirilmektedir.¹⁰⁸ Bununla birlikte bazı yazarlarca söz konusu kriterin kurucu ortağın sahip olduğu varlıklar ve yükümler çerçevesinde matematiksel olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.¹⁰⁹

Ayrıca belirtmek gerekir ki ödeme kuruluşunun kurucu ortağı olan tüzel kişilerin gerçek kişi ortaklarının anılan maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e) ve (f) bentlerinde yer alan şartları taşıması gerekliliği bulunmaktadır.

Son olarak ödeme kuruluşlarının kurucu ortaklarının Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla kurulmuş çok taraflı kredi kuruluşları ve finansal

---

¹⁰⁸ Reisoğlu, s.440-441, Karacan, Ali İhsan, Bankacılık Hukuku Kurumları, Cilt I, Legal Yayıncılık, 2017, s. 794

¹⁰⁹ Karacan, s. 794

kuruluşlar olması halinde ise anılan kuruluşlar hakkında 8'inci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinin uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

iii. Pay Senetlerine İlişkin Şartlar

6493 s. Kanun uyarınca faaliyet izni başvurusunda bulunacak ödeme kuruluşlarının pay senetlerine ilişkin belirli kriterler öngörülmüştür. İlk olarak kuruluşun pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması, şirketin çıkardığı pay senetlerinin karşılığının para ile ödenmesi, diğer bir ifade ile senetlerin ayın karşılığı çıkarılmamış olması gerekmektedir. Pay senetleri bakımından öngörülen ikinci kriter ise kuruluşun payları karşılığında çıkarılan pay senetlerinin nama yazılı olması, yani çıkarıldığı tarihte senedin temsil ettiği payı mülkiyetinde bulunduran kişinin adına düzenlenmesidir.

iv. Asgari Sermaye Yükümlülüğünün Karşılanması

6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin ikinci fıkrasının ç bendi ile anonim şirket olarak kurulacak olan ödeme kuruluşları için asgari sermaye yükümlülüğü getirilmiştir. Asgari sermaye düzenlemesi, yukarıda değinildiği üzere ödeme kuruluşlarının bir sermaye şirketi türü olan anonim şirket olarak kurulmaları zorunluluğu ile paralellik göstermektedir.

Ödeme kuruluşlarının asgari sermaye yükümlülüğü 2 milyon Türk Lirası olarak belirlenmiş olup sadece fatura ödemelerine aracılık hizmeti sunacak olan, başka bir ifade ile TCMB nezdinde 6493 s. Kanun'un 12'inci maddesinin birinci fıkrasının sadece (e) bendi kapsamında faaliyet izni başvurusunda bulunan kuruluşlar bakımından söz konusu sermaye şartı 1 milyon Türk Lirası olarak uygulanacaktır.

Belirtilen asgari sermaye tutarlarının faaliyet izni başvurusunda bulunulan tarih itibariyle nakden ödenmiş olması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle TTK uyarınca anonim şirketlerin kuruluş aşamasında yeterli olarak görülen ¼'lük sermaye

ödemesi, TCMB nezdinde faaliyet izni başvurusunda bulunacak ödeme kuruluşları bakımından yeterli değildir.

v. Kanun Kapsamında Gerekli Birimlerin Kurulması ve Teknik Altyapının Sağlanması

6493 s. Kanun, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ve Ödeme Hizmetleri Tebliği, ödeme kuruluşlarının faaliyet gösterirken sağlaması gereken bazı idari ve teknik standartlar getirmektedir. Bu standartlar arasında iç kontrol, risk, muhasebe gibi alanlara ilişkin birimlerin kurulması, bu birimlerde yeterli deneyim ve teknik yeterliliğe sahip personelin istihdam edilmesi ve ödeme hizmetlerinin sunulması esnasında kullanılacak bilgi sistemlerinin Ödeme Hizmetleri Tebliği'nde öngörülen şartları karşılaması gibi unsurlar bulunmaktadır.

TCMB nezdinde faaliyet izni başvurusunda bulunacak olan bir ödeme kuruluşunun 6493 s. Kanun uyarınca bu yeterlilikleri sağlaması ve yeterlilikleri sağladığını ispat eden bilgi ve belgeler ile TCMB tarafından ilaveten talep edilebilecek olan dokümanları sunması gerekmektedir. Nitekim söz konusu idari ve teknik standartların varlığı, faaliyet izninin verilmesi için zorunludur.

vi. Faaliyetlerin Sürekliliği, Fon ve Bilgilerin Güvenliği ile Gizliliği

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde ödeme kuruluşlarının faaliyetlerinin devamlılığına ve güvenliğine atıfta bulunulan pek çok düzenleme yer almakla birlikte özellikle yönetmeliğin "*iş sürekliliği planı*" başlıklı 30'uncu maddesi ile Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin "*bilgi sistemleri süreklilik planı*" başlıklı 14'üncü maddesi incelendiğinde, ödeme kuruluşları tarafından yürütülecek faaliyetler bakımından süreklilik esasının benimsendiği değerlendirilmektedir. Aslında burada süreklilik ifadesi ile kastedilen mutlak bir kesintisizlik olmayıp, ödeme hizmeti kullanıcılarına sağlanan ödeme hizmetleri esnasında yaşanabilecek her türlü

aksaklık ile bu kapsamda doğabilecek olan risklerin önüne geçilebilmesi amacıyla mevzuatta öngörülen tedbirlerin alınması gerekliliği ifade edilmektedir.

Hizmetlerin sürekliliğinin sağlanmasının ötesinde, başta ödeme hizmeti kullanıcılarına ait hassas ödeme verilerinin muhafaza edildiği sistemler olmak üzere kuruluşun tüm bilgi sistemlerinin mevzuatta öngörülen asgari güvenlik düzeyine sahip olması gerekmektedir. Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin "*bilgi güvenliği ve bilgi güvenliği yönetimi*" başlıklı 8'inci maddesi ile "*veri güvenliği ve mahremiyeti*" başlıklı 9'uncu maddesi başta olmak üzere, ödeme kuruluşlarının bilgi güvenliğini sağlamak üzere yerine getirmesi gereken pek çok yükümlülük bulunmaktadır. Bu yükümlülükler sadece kuruluşun kendi bünyesindeki sistemler ile sınırlı olmayıp, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 21'inci maddesi uyarınca dış hizmet alımı gerçekleştirilen durumlarda dış hizmet sağlayıcının sağladığı bilgi sistemlerinin de bu güvenlik düzeyine sağlaması gerekmektedir. Anılan düzenlemeler incelendiğinde bilgi sistemleri bakımından ödeme hizmeti kullanıcılarının güvenliğini ödeme kuruluşlarının faaliyet serbestisinin önünde tutulmuştur.

vii. Ortaklık Yapısı ile Organizasyon Şemasına İlişkin Şartlar

Ödeme kuruluşlarının TCMB'nin denetimine tabi olduğu daha önce de ifade edilmişti. Söz konusu denetim fonksiyonu TCMB tarafından kuruluşların faaliyet izni başvurusu süreçlerinde olduğu gibi, faaliyet izninin alınmasını müteakip faaliyet gösterilen dönem içerisinde etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Söz konusu denetim fonksiyonunun 6493 s. Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren ödeme kuruluşlarının ödeme hizmetleri sektöründe tesis ettikleri ve ödeme hizmeti kullanıcıları tarafından tercih edilme veya finansal kuruluşlar ile iş birliği yapılması noktasında önem arz eden güven ilişkisini tesis eden en önemli unsurlardan olduğu ifade edilebilecektir. Bu anlamda bahse konu denetim fonksiyonunun etkin ve uygulanabilir kılınması oldukça önemlidir.

Ödeme kuruluşlarının ortaklık yapısı ve organizasyon şeması, bahse konu kuruluşların tarafından yürütülen faaliyetlerin risk analizi açısından önem arz etmektedir. Nitekim faaliyet izni başvurusu esnasında ortaklara dair sağlanması gereken şartlar ile ödeme hizmetlerinin sunulabilmesi için mevzuatta öngörülen unsurları içeren organizasyon yapısının ödeme kuruluşunun faaliyet gösterdiği süreç boyunca korunması ve bu sürecin TCMB tarafından denetlenebilir olması gerekmektedir. Bununla birlikte 6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin ikinci fıkrasının f bendinde¹¹⁰ yer verilen “şeffaf ve açık” olma niteliğinin, yeterince somutlaştırılmamış ve yoruma açık bir şekilde kaleme alındığı değerlendirilebilecektir. Uygulamada ortaklık yapısının veya organizasyon yapısının şeffaf ve açık olup olmadığı TCMB'nin taktiri doğrultusunda belirlenecektir.

b. Başvuru Süreci

Ödeme kuruluşlarının faaliyet izni almalarına ilişkin esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğiyle belirlenmektedir. Nitekim 6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin altıncı fıkrası uyarınca da TCMB nezdinde gerçekleştirilecek olan izin başvurusunda istenecek bilgi ve belgeler ile faaliyet izni kapsamında sağlanması gereken şartların Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile belirleneceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla ile TCMB nezdinde faaliyet izni almak ve ödeme kuruluşu olarak ödeme hizmeti sağlamak üzere faaliyet göstermek isteyen bir şirketin Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde belirtilen usul doğrultusunda TCMB nezdinde gerekli faaliyet izni başvurusunu gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

i. Bildirim Başvurusu

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 11'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca faaliyet izni başvurusunda bulunacak kuruluşun unvanında, kuruluşun ödeme

---

¹¹⁰ 6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin ikinci fıkrasının f bendi uyarınca: “Bankanın denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısı ve organizasyon şemasına sahip olması şarttır.”

kuruluşu olarak faaliyet göstereceğini gösterir ifadelerin bulunması gerekmektedir. Söz konusu ibareleri içeren unvanın ticaret sicil müdürlüğünde tescil edilebilmesi için faaliyet izni başvurusunda bulunmak üzere kurulan anonim şirketlerin, kuruluşlarını ve faaliyet izni başvurusunda bulunacaklarını bildirir başvuruyu TCMB nezdinde gerçekleştirmiş olması gerekmektedir¹¹¹.

Bu başvurunun asgari olarak aşağıdaki bilgi ve belgeleri içermesi gerektiği düzenlenmiştir:

- Faaliyet izni başvurusu bildirim dilekçesi
- Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin ekinde yer alan ve ödeme kuruluşunun 6493 s. Kanun'daki faaliyet izni şartlarını karşıladığını gösterir formlar
- Esas sözleşme taslağı
- Başvuru ücretinin ile diğer yükümlülüklerin yatırıldığını gösterir dekont

Başvuru yapılmasının müteakip başvuru yapıldığına ilişkin TCMB tarafından düzenlenecek belge, başvuru sahibi kuruluşa tebliğ edilecektir. Anılan madde uyarınca faaliyet izni başvuruları istihbari inceleme ve nihai onay olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmekte ve incelenmektedir. İstihbari inceleme aşamasına geçilmesi için ise anılan belgenin tebliğ tarihini müteakip altı ay içerisinde TCMB nezdinde başvuru yapılması gerekmekte olup aksi taktirde başvuru yapıldığına ilişkin belge geçerliliğini yitirecek ve faaliyet izni başvurusunun yeniden gerçekleştirilmesi gerekecektir. Bununla birlikte ödeme kuruluş ibarelerinin başvurusu geçersiz kalan kuruluşların ticaret unvanından çıkarılması için gerekli işlemler yine TCMB tarafından yürütülür.

---

¹¹¹ Eski yönetmelik yürürlükteyken anonim şirketlerin ticaret unvanlarında ödeme kuruluşu ifadesine yer vermeleri ve TCMB nezdinde gerekli başvuruları yapmamaları veya faaliyet izinleri olmamasına rağmen unvanlarının tüketiciler nezdinde uyandırdığı güveni kullanarak 6493 s. Kanun'a aykırı şekilde hizmet verdikleri vakalar yaşanmaktaydı. Bu kapsamda ticaret unvanında ödeme kuruluşu ibaresine yer verilmesine ilişkin düzenlenen başvuru şartının uygulamada yaşanan bu sorunlara bir çözüm ürettiği ve oldukça isabetli olduğu değerlendirilmektedir.

ii. İstihbarı İnceleme Başvurusu

İstihbarı inceleme aşaması için TCMB'ye yapılan başvurularda yer verilmesi gereken bilgi ve belgeler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 11'inci maddesinin dördüncü fıkrasında sayılmaktadır. Eski Yönetmelikten farklı olarak TCMB'ye sunulacak bilgi ve beyanlar bakımından (örneğin Sosyal Güvenlik Kurumu'na borcunun olmadığına ilişkin taahhütname) bunları destekleyici belgelerin de (örneğin Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan alınacak borcu yoktur yazısı) başvuru dosyasına eklenmesi gerektiği düzenlenmiştir.

TCMB tarafından, başvuru sahibi kuruluşa belgelerin teslim alındığına dair bildirim yapılır ve bundan sonraki süreçte TCMB, kendisine ibraz edilen belgeler üzerinden bir inceleme yaparak istihbarı inceleme aşamasını olumlu veya olumsuz olarak sonuçlandırarak tamamlar. TCMB, eksik gördüğü bilgi ve belgelerin tamamlanması konusunda başvuru sahibi kuruluştan talepte bulunma hakkını haiz olup ilgili eksiğin başvuru sahibi kuruluş tarafından 6 ay içerisinde tamamlanmaması hainde başvuru geçersiz hale gelir. Olumsuz olarak sonuçlandırılan başvurulara ilişkin ilgili ret kararının başvuru sahibi şirkete gerekçesiyle birlikte bildirileceği düzenlenmiştir.

Olumlu sonuçlandırılan başvurular bakımından TCMB, başvuru sahibi şirkete onay kararına ilişkin yazılı bildirimde bulunarak nihai onay aşamasına ilişkin başvuru yapılması için yüz yirmi günlük bir süre verecektir. TCMB, gerekçe sunulan durumlarda söz konusu süreyi altmış günü geçmeyecek şekilde uzatmaya yetkili kılınmıştır. Ödeme Hizmetleri Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 11'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca belirlenen süre içerisinde gerekli başvuruyu yapmayan kuruluşun istihbarı inceleme aşaması kapsamındaki haklarını kaybedeceği düzenlenmiştir.

iii. Nihai Onay Başvurusu

Nihai onay aşaması için TCMB nezdinde gerçekleştirilen başvurularda yer verilmesi gereken bilgi ve belgeler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 11'inci maddesinin onuncu fıkrasında sayılmaktadır. Nihai onay aşamasında diğer aşamalardan farklı olarak TCMB tarafından başvuru sahibi kuruluş nezdinde yönetim ve personel, kullanılan ofisin fiziki koşulları, teknik imkanlar ile belge ve kayıt düzeni kapsamında inceleme yapılacaktır. Söz konusu incelemeler bilgi-belge talebi suretiyle gerçekleştirileceği gibi gerekli durumlarda TCMB tarafından yerinde inceleme yapılmasına da karar verilebilecektir. TCMB, eksik gördüğü bilgi ve belgelerin tamamlanması konusunda başvuru sahibi kuruluştan talepte bulunma hakkını haiz olup ilgili eksiğin başvuru sahibi kuruluş tarafından 6 ay içerisinde tamamlanmaması hainde başvuru geçersiz hale gelecektir.

Nihai onay aşamasının olumsuz olarak sonuçlandırılması halinde ilgili kararın gerekçeleri ile başvuru sahibi kuruluşa bildirilecektir. Gerçekleştirilen incelemeler sonucu nihai başvuru aşamasının olumlu olarak sonuçlandırılması halinde faaliyet izni verilmiş olacaktır. Faaliyet iznine ilişkin karar ancak resmi gazetede yayınlanmasıyla geçerlilik kazanacak ve resmi gazetede yayınlanan kararda TCMB tarafından faaliyet izni verilen ödeme hizmetleri açıkça belirtilecektir.

TCMB, başvuru sahibi kuruluşun ve kuruluş nezdinde kontrolü elinde bulunduran pay sahiplerinin ödeme hizmetleri sektörünün gelişimini olumsuz etkileyebilecek nitelikte olduğunun tespit edilmesi halinde faaliyet iznini sınırlandırarak vermeye yetkili kılınmıştır.

c. Faaliyet Esasları

Ödeme kuruluşlarına veya bunların faaliyet esaslarına ilişkin detaylı düzenlemelere 6493 s. Kanun'da yer verilmemiş olup kanunun 14'üncü maddesinin son fıkrasında bu detayların Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile belirleneceği ifade

edilmiştir. Gerçekten de Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği incelendiğinde, ödeme kuruluşlarına ilişkin olarak 6493 s. Kanun'a kıyasen detaylı düzenlemelere yer verildiği, kanunda ilkesel olarak belirtilen veya genel çerçevesine değinilen bazı düzenlemelerin Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ve Ödeme Hizmetleri Tebliği ile detaylandırıldığı görülmektedir.

Kanun koyucunun benimsediği bu sistematik göz önünde bulundurulduğunda, ödeme kuruluşlarına ilişkin Kanunda yer alan herhangi bir düzenleme incelenirken mutlaka Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle ödeme kuruluşları mevzuatı bakımından Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği, ödeme kuruluşlarına ilişkin belirli hususların detaylandıran bir metin olmanın ötesinde, Kanunda genel çerçevesi çizilen ödeme kuruluşlarına ilişkin detaylı tüm düzenlemeleri içeren bir hukuki metindir.

6493 s. Kanun'da da ifade edildiği üzere ödeme kuruluşlarının faaliyet esaslarına ilişkin genel hükümler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14'üncü maddesinde düzenlenmektedir. Esasen ödeme kuruluşlarının faaliyetlerini kesintisiz ve tam bir şekilde sunmaya devam etmeleri tesis edilmek istenmiş ve anılan maddenin Yönetmeliğe dahil edilmiştir. Nitekim söz konusu maddede yer alan düzenlemeler oldukça genel geçer ifadeler ile kaleme alınmıştır, başka bir ifadeyle ilgili düzenlemelere uyum sağlanması için alınması gereken tedbirler ödeme kuruluşunun taktirine ve TCMB'nin değerlendirmesine bırakılmıştır.

Aynı madde içerisinde ödeme kuruluşunun faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli personel ve teknik donanım ile bilgi sistemlerini ve teknolojik altyapıya sahip olması gerektiği düzenlenmiştir. Faaliyet izni için aranan şartlar arasında bu hususlara hali hazırda yer verildiği göz önünde bulundurulduğunda, anılan düzenleme ile faaliyet izni verilmesine ilişkin şartlar arasında sayılan bu hususların ödeme kuruluşunun faaliyetleri süresince muhafaza edilmesinin sağlanmasının amaçlandığı söylenebilecektir.

Faaliyet esasları arasında yer verilen başka bir husus ise ödeme kuruluşlarının Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 31'inci maddesi uyarınca gerçekleştirilecek düzenlemelere uygun faaliyet göstermesi yükümlülüğüdür. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin bilgi sistemlerinin yönetimi ve denetimi başlıklı 31'inci maddesinde ödeme kuruluşlarının faaliyetlerini yürütürken kullandıkları bilgi sistemlerinin yönetim ve denetimine ilişkin kuralların TCMB tarafından belirleneceği ifade edilmiş olup bu kapsamdaki kurallara Ödeme Hizmetleri Tebliği'nde yer verilmiştir. Başka bir ifadeyle Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının c bendi ve 31'inci maddesi, ödeme kuruluşlarının Ödeme Hizmetleri Tebliği'nde yer alan ve bilgi sistemlerinin yönetim ve denetimine ilişkin düzenlemelere uyum yükümlülüğünü düzenlemektedir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının ç bendi uyarınca ödeme kuruluşları, 6493 s. Kanun'a uyum kapsamında gerekli bilgi, belge ve muhasebe kayıt sistemleri ile düzenli iş akışı ve haberleşmeyi sağlayacak yeterli altyapıyı sağlamakla yükümlüdür. Benzer şekilde aynı fıkranın d bendinde ise kuruluşların şikâyet ve itirazların yapılabilmesi ile değerlendirilip sonuçlandırılabilmesi için gerekli altyapıyı tesis etmesi gerektiği düzenlenmiştir. Düzenlemede yer verilen "gerekli" ifadesi ile hangi kriter ve yükümlülüklerin kastedildiği tam olarak anlaşılmasa da TCMB tarafından mevzuat kapsamında talep edilebilecek olan her türlü bilgi ve belgenin temin edilmesine elverişliliğin kastedildiği değerlendirilmektedir. Nitekim ödeme kuruluşlarının ödeme hizmetlerinin sağlanmasına ilişkin sözleşmesel veya yasal yükümlülüklerinin sürekli ve tam olarak yerine getirilmesi bu kapsamda gerekli altyapının ve kayıt sistemlerinin kurulmasına bağlıdır.

Yönetmelik, ödeme kuruluşlarında çalışan personele ilişkin olarak da bazı tedbirler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ödeme Hizmetleri Tebliği içerisinde bilgi güvenliğine ilişkin ödeme kuruluşlarına yüklenen sorumluluklar ile bağlantılı olarak, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının e

bendinde, ödeme kuruluğu bünyesindeki faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin olarak sorumluluk ayırımına gidilmesi, başka bir ifadeyle tüm birimlerin ve personelin görev tanımının oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. Bilgi güvenliğinin sağlanması konusunda “idari bir tedbir” olarak kabul edilebilecek bu yükümlülüğün gerekçesi ilgili fıkrada “gerçekleşebilecek hata, sahtekarlık, menfaat çatışması, bilgi manipülasyonu ve kaynakların kötüye kullanımı gibi olayların önlenmesi” olarak ifade edilmiştir.

Aynı fıkranın f bendinde ise daha genel kapsamlı bir düzenlemeye yer verilerek, ödeme kuruluşunun ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin süreçleri aksatabilecek veya mevzuata aykırılık teşkil edebilecek iş ve işlemlerden kaçınması gerekliliği ortaya konmuştur. Ödeme kuruluşları tarafından yürütülemeyecek faaliyetlere ve ödeme kuruluşlarının faaliyetlerini mevzuata uygun bir şekilde yürütme zorunluluğuna ilişkin Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinde yer alan düzenlemeler göz önünde bulundurulduğunda, f bendinin ödeme kuruluşlarınca yürütülecek her bir iş ve işlem bakımından değerlendirme yapılması gerektiğine işaret eden bir yükümlüğü düzenlediği ifade edilebilecektir.

Ödeme kuruluşlarının MASAK tarafından çıkarılan mevzuata uyum sağlamasına ilişkin yükümlülük, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14’üncü maddesinin birinci fıkrasının g bendinde de ortaya konmaktadır.¹¹² İlgili bent uyarınca ödeme kuruluşları, 5549 s. Kanun ve ilgili ikincil düzenlemelere uyum sağlamak ve ödeme hizmeti kullanıcılarının kimliğini anılan mevzuata uygun olarak tespit etmekle yükümlü kılınmıştır. Ödeme kuruluşlarının uzaktan kimlik tespit süreçlerini ne şekilde yürüteceğine ilişkin ise uygulamada tartışmalar bulunmaktadır.

İç kontrol süreçlerine ilişkin yükümlülükler, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 26’ncı maddesine atıfta bulunulmak suretiyle 6493 s. Kanun’un 14’üncü maddenin

---

¹¹² Ayrıca bkz. §2. Bölüm III. Başlık E. “Kimlik Tespiti”

birinci fıkrasının 3. bendinde düzenlenmektedir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 26'ncı maddesi iç kontrol süreçleri ile ilgili olarak *“faaliyetlerinin etkin ve verimli bir şekilde Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, iç düzenlemelerine ve teamüllere uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve raporlama sistemlerinin bütünlüğünü, güvenilirliğini ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğinin”* sağlanmasının amaçlandığını ortaya konmaktadır. Bu amacın sağlanması için ödeme kuruluşlarının bir iç kontrol sistemi oluşturması ve bu sistemin uyumluluğun sağlamak için yeterli ve etkin bir şekilde kurgulanması gerektiği düzenlenmiştir. 26'ncı maddenin ikinci fıkrasında ise iç kontrol sisteminin yeterli ve etkin olarak kabul edilebilmesi için sahip olması gereken asgari unsurlar sayılmakta olup anılan maddenin üçüncü fıkrasında iç kontrol sürecinin kapsamı gereken süreçlere yer verilmiştir. İç kontrol süreçlerinin bağımsızlığının sağlanması adına ise iç kontrol süreçlerinden sorumlu olan iç kontrol personelinin raporlama usulüne ilişkin detaylar maddenin beşinci fıkrasında düzenlenmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 27'nci maddesinde ödeme kuruluşunun risk değerlendirme süreçlerinin konusu *“suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile ilgili riskler de dahil olmak üzere maruz kalınabilecek tüm riskler”* olarak tanımlanmıştır. Ödeme kuruluşlarının mevzuata uyum sağlayabilmesi için iç kontrol ve risk yönetimi mekanizmalarını oluşturmaları, ödeme kuruluşlarının faaliyet esaslarına ilişkin biridir. Teknolojik gelişmeler sonucu ortaya çıkan iş modelleri, tahsilat riski barındıran iş birlikleri ve özellikle TCMB tarafından iletilen talimatlar karşısında ödeme kuruluşları, özellikle “standart” olarak adlandırılacak ve yıllar içinde belirli bir standart oluşan ödeme hizmetleri haricindeki süreçler başta olmak üzere “standart dışı” olarak kabul edilebilecek iş ve işlemler bakımından risk değerlendirmesi yapmakla yükümlüdürler. Şüpheye mahal vermemek adına ödeme kuruluşları tarafından “standart” olarak kabul edilecek iş ve işlemler bakımından da risk değerlendirmesi yapılması gerekmekte olup bu değerlendirme süreci ödeme kuruluşlarının her türlü faaliyeti bakımından devreye girmesi gereken ve yaşan bir süreç olarak kabul edilmelidir.

Bu değerlendirmeye paralel olarak Yönetmeliğin 27'nci maddesinde de risk değerlendirme süreçlerine ilişkin herhangi bir sınırlama öngörülmemiş, “maruz kalınabilecek tüm risklerin” risk değerlendirmesinin konusunu oluşturacağı vurgulanmıştır. Düzenleme uyarınca risk değerlendirme süreçleri riskin “tanımlanması”, “ölçülmesi”, “izlenmesi”, “kontrol edilmesi”, “raporlanması” ve “yönetilmesi” aşamalarından oluşacaktır. Risk yönetiminin de iç kontrol süreçleri gibi ödeme kuruluşlarının tüm personel ve yönetim süreçlerini kapsayan genel bir kontrol sistemi olarak tanımlandığı görölmektedir. Risk yönetimi süreçlerine ilişkin raporlama esasları da yine anılan maddenin ikinci fıkrasında detaylandırılmıştır. Risk yönetim süreçlerinin kapsaması gereken faaliyetler genel olarak üçüncü fıkrada belirtilmekte birlikte, dördüncü fıkrada ise ödeme kuruluşları tarafından uygulanacak risk prosedürlerinin yazılı olması gerekliliği düzenlenmiştir.

Risk yönetim süreçleri ile bağlantılı olarak Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının ı bendi, ödeme kuruluşlarının ödeme hizmeti sağlayacağı ödeme hizmeti kullanıcılarını seçerken gerekli dikkat ve özeni göstermesi zorunluluğunu düzenlemektedir. Anılan bent uyarınca ödeme kuruluşları bu kapsamda istihbarı çalışmaları yürütebilmek için gerekli altyapıları sağlamakla yükümlü olacaktır. Ödeme kuruluşları için düzenlenen altyapı sağlama yükümlölüğünün gerekli risk yönetim mekanizmalarını kurma yükümlölüğünden bağımsız olarak düşünölmesi mümkün olmayıp, her iki düzenlemenin de özellikle Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 27'nci maddesi ile paralel olarak ele alınması ve ödeme kuruluşunun risk değerlendirme ve yönetim süreçlerini bu çerçevede kurgulaması gerek iş modelleri gerekse ortaklık yapısı gibi sebeplerle riskli değerlendirilen işyerlerine ödeme hizmeti sağlanmaması gerekmektedir.

14'üncü maddenin birinci fıkrasının son fıkrasını oluşturan j bendi ise aynı f bendinde olduğu gibi genel kapsamlı bir düzenlemeye gidilerek ödeme kuruluşunun Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ve diğer alt mevzuata uyum sağlaması gerektiği düzenlenmiştir. Söz konusu bent esasen diğer bentlerden farklı bir düzenleme getirmemekte olup ödeme kuruluşlarının tabi olduğu mevzuat düzenlemelerine

uyum sağlaması deme Hizmetleri Yönetmeliği'nde belirtilmese dahi bir zorunluluktur.

Yukarıda yer verilen açıklamalardan da anlaşılacağı üzere ödeme kuruluşlarının mevzuat kapsamındaki yükümlülükleri sınırlı sayı prensibine bağlı olmayıp, faaliyetlerin yürütülmesi esnasında gerçekleştirilecek iş ve işlemler bakımından mevzuata uyum kapsamında değerlendirme yapılmasına ilişkin düzenlemelere pek çok madde içerisinde yer verilmiştir.

d. Faaliyet İzininin Sona Ermesi ve İptali

deme Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca ödeme kuruluşlarının faaliyet izni herhangi bir karara veya işlem tesis edilmesine gerek olmaksızın kendiliğinden sona erebileceği gibi deme Hizmetleri Yönetmeliğinin 16'ncı maddesindeki sebeplerin varlığı halinde TCMB tarafından verilecek karar üzerine iptal edilebilecektir. İptali gerektiren haller incelenmeden önce faaliyet izinin kendiliğinden sona ereceği haller incelenecektir.

i. Faaliyet İzininin Sona Ermesi

deme Hizmetleri Yönetmeliğinin 17'nci maddesi uyarınca ödeme kuruluşlarının sahip olduğu faaliyet izni (i) kuruluşun tüzel kişiliğinin sona ermesi, (ii) kuruluşun anonim şirket yapısının sona ermesi ve (iii) kuruluşun faaliyet izninin alınmasını müteakip bir yıl içinde altı aydan uzun süreyle faaliyette bulunmaması durumlarından birinin gerçekleşmesi halinde herhangi bir işlem tesisine gerek olmaksızın kendiliğinden sona erecektir

Söz konusu durumların gerçekleşmesi halinde bu durum ilgili ödeme kuruluşu tarafından TCMB'ye bildirilebileceği gibi TCMB bu konuda resen inceleme ve tespit gerçekleştirme yetkisine de sahiptir. Her ne şekilde olursa olsun söz konusu

durumların tespiti halinde ilgili ödeme kuruluşunun faaliyet izninin sona erdiğine ilişkin bildirim TCMB tarafından resmî gazetede yayımlanacaktır.

ii. Faaliyet İzninin İptali

Ödeme kuruluşunun faaliyet izninin iptalini gerektiren sebepler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 16'ncı maddesinde sayılmaktadır. Buna göre (i) faaliyet izninin alınmasını müteakip bir yıl içinde faaliyete başlanmaması, (ii) kuruluşun faaliyet izninden feragat ettiğini veya faaliyet izni kapsamındaki faaliyetlerini durdurduğunu TCMB'ye bildirmesi, (iii) faaliyet izni başvurusunda sunulan bilgi ve belgelerin gerçeğe aykırı olduğunun tespiti, (iv) kuruluşun faaliyet iznine sahip olması için sağlaması gereken şartları kaybettiğinin tespit edilmesi, (v) TCMB tarafından talep edilmiş bilgi ve belgelerin geçerliliğini etkileyecek değişikliklerin TCMB'ye bildirilmemesi veya (vi) TCMB tarafından kuruluşun faaliyetlerinin ödemelerin güvenliğini tehdit ettiği sonucuna varılması halleri faaliyet izninin iptalini gerektiren durumlar olarak sayılabilecektir.

Yukarıda sayılan ve faaliyet izninin iptalini gerektiren durumların tespiti haline faaliyet izninin iptal kararı TCMB tarafından resmi gazetede yayımlanır. Faaliyet izninin iptal edildiği hususu TCMB tarafından ilgili ödeme kuruluşuna gerekçeleriyle birlikte bildirilecek olup iptal kararının resmi gazetede yayımlanması halinde ilgili kuruluşa ayrıca bildirim yapılması gerekliliği bulunmamaktadır. Nitekim Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 16'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında iptal kararının resmi gazetede yayımlanmasının ilgili kuruluşa yapılacak tebliğ hükmünde olduğu düzenlenmektedir.

B. Ödeme Kuruluşları Tarafından Yürütülemeyecek Faaliyetler

6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin beşinci fıkrası uyarınca TCMB, ödeme kuruluşları tarafından yürütülemeyecek faaliyetleri belirlemeye yetkili kılınmış olup ödeme kuruluşları tarafından yürütülemeyecek faaliyetler Ödeme Hizmetleri

Yönetmeliğinin 15'inci maddesinde düzenlenmektedir. Gerek 6493 s. Kanun gerekse Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer alan bazı düzenlemeler, anılan 15'inci madde faaliyet sınırlamaları getirmekte olup (örneğin kredi verme yasağı) ödeme kuruluşları bakımından faaliyet yasakları değerlendirilirken 6493 s. Kanun ve bağlı mevzuatın diğer hükümlerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 11'inci maddesinde de ifade edildiği üzere ödeme kuruluşları sunacakları ödeme hizmetine ilişkin olarak TCMB nezdinde faaliyet izni başvurusunda bulunmak zorunda olup TCMB tarafından verilen faaliyet izni kapsamında olmayan herhangi bir ödeme hizmetinin ilgili kuruluşlarca sunulması mümkün olmayacaktır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 15'inci maddesinin birinci fıkrasında da buna paralel olarak ödeme kuruluşlarının ancak faaliyet izni başvurularında belirtilen ödeme hizmetlerini sunabileceğini açıkça belirtmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 15'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ödeme hizmeti sunulması haricinde faaliyet gösteremeyen ödeme kuruluşlarının ödeme hizmetleri ile bağlantılı ve/veya tamamlayıcı nitelikteki bazı hizmetleri sunabileceği belirtilerek bu kapsamda serbest bir alan oluşturulmuştur. Anılan düzenleme uyarınca aşağıdaki nitelikleri haiz hizmetlerin ödeme kuruluşu tarafından sağlanması mümkün olup bunlar faaliyet yasağı kapsamında değerlendirilmeyecektir:

- Ödeme hizmetlerini tamamlayıcı nitelikteki, kart saklama, dolandırıcılık önleme gibi yan hizmetler
- Eğitim ve danışmanlık hizmetleri
- 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinde sayılan hizmetler¹¹³

---

¹¹³ Detaylı bilgi için Ödeme Hizmeti Olarak Kabul Edilmeyen Faaliyetler başlığını inceleyiniz.

Ödeme kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin getirilen bir diğer önemli sınırlama ise döviz alım satım işlemlerine ilişkin öngörülen sınırlamadır. Buna göre ödeme kuruluşlarının döviz alım-satım işlemi yapabilmesi için işlem taraflarından en az birinin yurt dışında bulunması ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 15'inci maddesinin dördüncü fıkrasının a ve b bentlerinde yer alan şartların sağlanması gerekmektedir. Bu iki şarttan birinin sağlanması halinde ödeme kuruluşları, Türkiye'de yerleşik olmayan kişilere sunulan ödeme hizmetleri ile ilgili olarak ödeme hizmetinin sunulmasıyla bağlantılı olarak döviz alım satım işlemi gerçekleştirebilecektir.¹¹⁴

6493 s. Kanun'un genel sistematığına paralel olarak ödeme kuruluşları tarafından yürütülemeyecek faaliyetlere ilişkin olarak da TCMB'ye ileride düzenleme yapmaya yönelik bir yetki tanınmış ve ödeme hizmeti niteliğini haiz olmayan ancak Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 15'inci madde uyarınca faaliyet yasağı kapsamında değerlendirilmeyen hizmetlerin sağlanmasına ilişkin olarak TCMB tarafından ilave öz kaynak bulundurma yükümlülüğü öngörülebileceği düzenlenmiştir.

Ödeme kuruluşlarının ödeme hizmetleri ile bağlantılı olarak mevduat veya katılım fonu kabul edemeyeceği düzenlemesi yer almaktadır. İlgili fıkra da yer verilen yükümlülüğü hiç düzenlenmemesi halinde dahi söz konusu hizmetin sunulması, Kanun'un 12'nci ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesinde yer verilen ödeme hizmeti tanımına dahil olmaması sebebiyle esasen mümkün olmayacaktır. Nitekim faaliyet yasağına ilişkin olarak mevduat veya katılım fonu kabul edilmesi kapsamında düzenlenen herhangi bir istisna mevcut değildir. Ancak anılan düzenleme ile bu husus şüpheye mahal bırakmayacak şekilde hüküm altına alınmıştır.

---

¹¹⁴ 6493 s. Kanununun 5'inci maddesinin beşinci fıkrası

Ödeme kuruluşlarının, hiçbir belge, ilân ve reklamda veya kamuoyuna yaptığı açıklamalarda banka¹¹⁵ adını ya da banka olarak veya banka adına faaliyet gösterdiği izlenimini uyandıracak ifadeleri kullanılamayacağı düzenlenmiş olmakla birlikte ilgili düzenlemenin¹¹⁶ banka ifadesini TCMB’yi ifade edecek şekilde kullanmaması sebebiyle yorumlaması güç bir üsluba sahiptir. Nitekim ilgili hükmün anlaşılabilmesi için ödeme kuruluşları ile bankalar arasındaki ilişkinin uygulamadaki karşılığının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bankalar gerek 6493 s. Kanun gerekse Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği içerisinde ödeme hizmeti sağlayıcılar arasında sayılmış olup ayrı bir banka tanımına yer verilmemiştir. Kanunda yer verilen “banka” ifadesi TCMB’yi tanımlayacak şekilde kullanılmakta olup, bu düzenleme özelinde “banka” ifadesinin 5411 s. Kanun kapsamındaki bankaları tanımlayacak şekilde kullanıldığı değerlendirilmektedir.

7192 s. Kanun ile ödeme hizmetleri kapsamına dahil edilen “ödeme emri başlatma hizmeti” ve “hesap bilgisi hizmetleri” sağlayan ödeme kuruluşlarınca ödeme hizmeti kullanıcılarının idari ve operasyonel süreçlerine ilişkin sunulacak katma değerli hizmetler ile ödeme hesabı olarak değerlendirilmeyen diğer hesaplarla ilgili bilgi hizmetleri faaliyet yasağı kapsamında değerlendirilmemektedir.¹¹⁷

6493 s. Kanun’un 14’üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ödeme kuruluşlarının kredi verme faaliyetinde bulunamayacağı ve kredi verme faaliyeti olarak değerlendirilecek faaliyetlerin yönetmelik ile belirleneceği düzenlemesi yer almaktadır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 16’ncı maddesi incelendiğinde kredi verme yasağının ayrı bir başlık altında değerlendirildiği görülmektedir. Ödeme kuruluşlarının ödeme hizmeti sunarken benimsediği, başta alıcıya yapılacak ödemenin göndericiden tahsil beklenmeksizin gerçekleştirilmesi olmak üzere çeşitli iş modeli kredi verme faaliyet olarak değerlendirilebilecektir.

---

¹¹⁵ 5411 s. Kanun kapsamındaki bankalar

¹¹⁶ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 15’inci maddesinin yedinci fıkrası

¹¹⁷ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 15’inci maddesinin sekizinci fıkrası

Ödeme kuruluşları kredi verme faaliyetinde bulunamayacakları gibi kredi verdikleri izlenimini yaratacak şekilde reklam ve pazarlama faaliyeti de gerçekleştiremeyeceklerdir¹¹⁸. İlgili düzenlemenin Eski Yönetmelikte yer almadığını ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile düzenlendiğini belirtmek gerekir. Nitekim anılan düzenlemenin uygulamada ne şekilde yorumlanacağı, özellikle “dijital alışveriş kredisi” olarak adlandırılan bankacılık hizmetlerinin sunulmasına aracılık eden, başa bir ifade ile kredi vermeyen ancak kredi verilmesi konusunda teknik altyapı sağlayan ödeme kuruluşlarının aracılık hizmetlerini tanıtırken Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği’nde yer verilen bu düzenlemeye uyum sağlamaları önem arz edecektir.

Yine ödeme kuruluşları, ödenmesine aracılık ettiği tutarları taksitlendirilemeyecektir¹¹⁹. Düzenleme ödeme kuruluşlarının ödemeleri bizatihi taksitlendirmesine ilişkin olup örneğin bankalar tarafından çıkarılan kredi kartları aracılığı ile gerçekleştirilen ödemelere aynı bankanın POS’u ile aracılık edilmesi esnasında işlem banka tarafından taksitlendirilebilecektir. (Böyle bir durumda taksitlendirme ödeme kuruluşu tarafından değil, alıcı bankası (acquirer bank) tarafından gerçekleştirilmektedir.)

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği’nin “*kredi kullandırma yasağı*” başlıklı 11/2 maddesinde; “*Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında ödenmesine aracılık edilen tutarın aracı olarak faaliyet gösteren bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisinin düzenlediği faturaya yansıtılması suretiyle, faturanın son ödeme tarihine kadar tahsil edilmesi kredi sayılmaz. Bu fıkra hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen ödeme hizmetlerinde kuruluş, mal veya hizmet tutarı tahsil edilmediği sürece alıcıya ödeme yapamaz veya yapılacak ödemeler için garanti veremez.*” şeklindeki düzenlemeye yer verilmiştir. Ancak, bu hükümle kredi yasağı açısından getirilen istisna sadece ödeme hizmeti veren ve

¹¹⁸ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 16’ncı maddesinin birinci fıkrası

¹¹⁹ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 16’ncı maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi

“aracı olarak faaliyet gösteren bir bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisi” bakımından öngörölmüş olup esasen mobil ödeme hizmeti kapsamında faturalı hatlar ile gerçekleştirilen ödemelere ilişkin olarak kurgulanmıştır.

Gerçekten de bilişim veya elektronik işletmecisi tarafından sağlanan mobil ödeme hizmetlerini kullanarak ödeme yapan ve aynı işleticiden faturalı olarak hizmet alan müşteriler ödeme işlemi neticesinde işleticiye karşı borçlandırılmakta ve ödeme işlemine konu tutar bu kişilerin fatura bedellerine yansıtılmakta; faturalara yansıtılan tutarın bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisi tarafından tahsil edilmesini müteakip ilgili tutar alıcıya aktarılmakta, böylece bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisi müşterileri, mobil ödeme hizmeti çerçevesinde gerçekleştirdikleri ödeme işlemlerine konu tutarı belirli bir vade içerisinde ödeme imkânına kavuşmaktadır. Nitekim mobil hat sahibi tarafından ödeme yapılıncaya kadar alıcıya herhangi bir tutar aktarılmadığından kredi faaliyeti olarak nitelendirilebilecek bir hizmet söz konusu değildir.

Ödeme kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bir diğer önemli sınırlama ise 16.05.2021 tarihli ve 31456 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik içerisinde yer almaktadır. Anılan yönetmeliğin 4’üncü maddesinin ikinci fıkrasında ödeme kuruluşlarının kripto varlıkların alım satımına ilişkin fon transferlerine aracılık edemeyeceği ve bu kapsamda faaliyet gösteren platformlara hizmet sağlayamayacağı düzenlenmiştir. Kanun koyucunun bu düzenleme ile Türk hukukunda son dönemde tartışılmaya başlanan ve çeşitli finansal riskler içeren kripto işlemler bakımından ödemelerin yalnızca bankalar aracılığı ile gerçekleştirilmesi ve böylece işlemlerinin takibinin kolaylaştırılmasını amaçladığı söylenebilecektir.

C. Ödeme Hizmetinin Sunulması

a. Genel Olarak

TCMB nezdinde faaliyet izni başvurusunu tamamlayan ödeme kuruluşları, faaliyet izni kapsamına dahil olan ödeme hizmetleri ile faaliyet yasağı kapsamında değerlendirilmeyecek olan diğer hizmetleri sunabilecek ve bu amaçla faaliyet gösterebilecektir. Yukarıda detaylı olarak incelendiği üzere ödeme kuruluşlarının söz konusu hizmetleri sunarken uyum sağlaması gereken pek çok düzenleme mevcut olup faaliyet izni ödeme hizmetlerinin sunulabilmesi için yalnızca bir ön şarttır. Başka bir ifade ile bir ödeme kuruluşunun Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesi kapsamındaki ödeme hizmetlerine ilişkin olarak faaliyet izni almış olması, faaliyet iznine konu ödeme hizmetlerinin hukuka uygun bir şekilde temin edildiğinin ifade edilmesi için yeterli değildir. Ödeme hizmetlerine ilişkin yükümlülükler, sağlanan ödeme hizmetinin türü ve ödeme hizmeti kullanıcısı ile ödeme kuruluşu arasındaki ilişki özelinde farklılık gösterebilmektedir.

b. Ödeme Hizmetinin Tarafları

Ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin hukuki ilişkide, ödeme hizmeti sağlayıcısı ile ödeme hizmeti kullanıcısı olmak üzere iki taraf bulunmakta olup bu kapsamda kurulan sözleşmeler esasen ödeme hizmetinin kapsamını, hizmet şartlarını ve tarafların hak ve yükümlülüklerini düzenlemektedir. Ödeme hizmeti kullanıcısı, fonu transfer eden taraf olan gönderen veya fonu kabul edecek olan bir işyeri veya alıcı olabilecektir.

Her ne kadar ödeme hizmetine ilişkin sözleşmesel ilişkinin tarafları esasen ödeme hizmeti sağlayıcısı ile ödeme hizmeti kullanıcısı olsa da söz konusu hizmetin sunulması esnasında sürece dahil olan üçüncü taraflar bulunmaktadır. Örneğin kredi kartı ile gerçekleştirilen tahsilatlar bakımından tahsilatın gerçekleştirilmesi

esnasında kullanılan POS'u sağlayan banka (acquirer bank), ödeme işlemini gerçekleştiren tarafça (gönderen) kullanılan ödeme aracını (söz konusu örnekte kredi kartı) ihraç eden kart bankası (issuer bank), ödeme hizmetinin sunulması esnasında altyapı sağlayan ve bunların yönetiminden sorumlu olan hizmet sağlayıcılarıdır. Çeşitli iş modelleri kapsamında bu taraflar çeşitlenebilmekte ve değişebilmekte olup altyapı sağlayıcıları uygulamada sıklıkla ödeme süreçlerine dahil olabilmektedir.

Her ne kadar ödeme hizmetinin sunulmasına ilişkin olarak sürece dahil olan çok sayıda taraf bulunsa da söz konusu taraflar arasındaki ilişkiler birbirinden bağımsız olarak ele alınmalıdır. Örnek vermek gerekirse ödeme hizmeti kullanıcısı işyeri (alıcı) ile ödeme gerçekleştirecek olan kart hamili (gönderen) arasında kurulan ilişki ödeme hizmeti sunulmasıyla ilgili olmayıp, bu ilişki genellikle bir mal/hizmet satış ilişkisidir. Yine ödeme kuruluşu ile bir altyapı sağlayıcı arasındaki ilişki Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği çerçevesinde bir ödeme hizmeti olarak yorumlanamayacak, ancak ödeme kuruluşu tarafından gerçekleştirilen bir dış hizmet alımı olarak kabul edilebilecektir. Uygulamadaki iş birliklerine ilişkin pek çok güncel tartışma söz konusu olmakla birlikte bu tartışmalar çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ele alınacaktır.

c. Uygulamada Yerleşik Ödeme Hizmetleri

i. Ödeme Hesabının İşletilmesi İçin Gerekli İşlemlere Dair Hizmetler

Belirli bir ödeme hesabının işletilmesi için sağlanan tüm hizmetler 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında ödeme hizmeti olarak kabul edilecektir.¹²⁰ Maddede yer verilen düzenleme uyarınca ödeme hesabına para yatırılması ve ödeme hesabından para çekilmesi işlemleri de bu hizmet kapsamında değerlendirilmektedir.

---

¹²⁰ 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin gerekçesi

Görüleceği üzere düzenleme oldukça kapsayıcı bir şekilde kaleme alınmış olup, bu kapsamda spesifik olarak hangi ödeme hizmetinin yalnızca 12'nci maddesinin birinci fıkrasının a bendi kapsamında değerlendirileceği sorusunun cevaplandırılması pek de mümkün değildir. Nitekim uygulamada POS üzerinden kredi kartı veya EFT/Havale yöntemi ile ödeme gibi sıklıkla kullanılan ödeme yöntemleri ile gerçekleştirilen ödeme işlemlerine aracılık edilmesi faaliyetinin (ödeme işlemine konu fonun gönderenin ödeme hesabını işleten banka tarafından ödeme kuruluşuna gönderilmesi ve bu fonun alıcının banka hesabına ödenmesi), 12'nci maddesinin birinci fıkrasının a ve b bentlerinde düzenlenen ödeme hizmetlerinin birlikte sunulması suretiyle gerçekleştirildiği kabul edilmektedir.

ii. Para Transferine İlişkin Hizmetler

Gönderen tarafından verilmiş bir yetkiye dayanarak alıcı tarafından gönderenin ödeme hesabında başlatılan her türlü doğrudan borçlandırma işlemleri, banka kartı veya kredi kartı gibi bir ödeme araçlarıyla gerçekleştirilen ödeme işlemleri ile gönderen tarafından ödeme hesabına bağlı olarak başlatılan para transferi işlemleri 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının b bendi uyarınca ödeme hizmeti kapsamında değerlendirilecektir.¹²¹

Türkiye'de banka veya kredi kartları ile gerçekleştirilen ödeme işlemleri kapsamındaki takas ve mutabakat işlemleri BKM bünyesinde bulunan yurtiçi takas ve hesaplaşma sistemi vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Kredi kartı veya banka kartı ile gerçekleştirilen ödeme işlemlerinde BKM'nin en önemli rolü, kredi veya banka kartının karı ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısı dışındaki bir ödeme hizmet sağlayıcısının POS'u ile gerçekleştirilecek ödemelerde kullanılmasını sağlamaktır.¹²² Ödeme kuruluşlarının ödeme hizmeti sunarken farklı ödeme hizmeti sağlayıcılara ait POS'ları tek bir kanal üzerinden kullandığı göz önünde

---

¹²¹ 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin gerekçesi

¹²² Polat, Cihan, s. 176

bulundurulduğunda, BKM'nin fonksiyonun ödeme kuruluşları açısından oldukça önemli olduğu söylenebilecektir. Bu kapsamda ödeme kuruluşları tarafından ödeme aracı ile ödeme gerçekleştirilmesine ilişkin hizmet sağlanırken süreç BKM ile entegre bir şekilde yürütülmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere para transferi hizmeti, uygulamada genellikle 12'nci maddesinin birinci fıkrasının a bendinde sayılan ödeme hizmeti ile sunulmaktadır.

iii. Ödeme Aracının İhraç veya Kabulüne İlişkin Hizmetler

Herhangi bir ödeme aracıyla ödeme işlemi gerçekleştirilebilmesi için öncelikle bu ödeme aracının ihraç edilerek kullanıma hazır bir şekilde ödeme hizmeti kullanıcılarına teslim edilmesi ve ödeme kabul edecek olan işyerine sağlanan ödeme hizmetinin söz konusu ödeme aracını kabul edecek teknik altyapıya sahip olmasının sağlanması gerekmektedir. İşte bu kapsamda 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının c bendinde yer verilen düzenleme ile ödeme aracı ihraç etmek ve/veya bir ödeme aracı ile ödeme işlemi gerçekleştirilmesine imkan sağlanması ödeme hizmeti olarak kabul edilmiştir.

Ödeme aracı ihracı ve kabulü bir ödeme hizmeti olarak düzenlenmiş olsa da gerek Eski Yönetmeliğin 5/3'üncü maddesinde gerekse Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4/3'üncü maddesinde ödeme kuruluşlarının ödeme hesabına bağlı olarak ödeme aracı ihraç edemeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme sebebiyle ödeme kuruluşlarının ödeme aracına ilişkin vereceği ödeme hizmetlerinin kapsamına ilişkin bir sınırlama söz konusudur. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 4/3'üncü maddesi dikkate alındığında, ödeme kuruluşlarının ödeme hesabına bağlı olarak ihraç edebileceği ödeme araçları sadece havale işlemi ile sınırlı bir fonksiyona sahip olacaktır.¹²³

---

¹²³ Güven, Irmak s.100

iv. Para Havalesi

Türk Hukuku'nda 12'nci maddesinin birinci fıkrasının b bendinde düzenlenen "para transferi" ile oldukça karıştırılan para havalesi hizmetleri, PSD-II'nin ekinde "*money remittance*" olarak düzenlenmiş olup esasen bir gönderici fonun bir ödeme hizmeti sağlayıcısı üzerinden başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısına havale edilmesini ifade etmektedir. Para transferi hizmetleri ile aralarındaki en büyük fark ise para havalesinin herhangi bir ödeme hesabına bağlı olmaksızın gerçekleştirilebilmesidir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin on beşinci fıkrası ile para havalesi hizmetlerinin sunulmasına ilişkin özel bir düzenleme getirmekte olup bu düzenleme uyarınca para havalesi hizmetlerinin sunulması kapsamında iş birliği yapılan ödeme hizmeti sağlayıcıları ile temsilcilerinin havale işlemine konu fonları takip ettikleri hesaplar, bu hesapların sadece para havalesi işlemlerinin yapılması amacıyla kullanılması kaydıyla bir ödeme hesabı olarak değerlendirilmeyecektir.

v. Bilişim veya Elektronik Haberleşme İşletmecisi Vasıtasıyla Yapılan Ödeme İşlemleri

Uygulamada "mobil ödeme" olarak adlandırılan ve bilişim veya elektronik haberleşme işletmecileri tarafından sağlanan, bir mobil hat kullanıcısının gerçekleştireceği ödeme işlemini sahip olduğu hat üzerinden gerçekleştirmesi ve ödeme işlemine konu fonun faaliyet izni sahibi ödeme kuruluşu tarafından tahsil edilerek alıcıya ödenmesine imkan sağlayan ödeme hizmetleri, Türk mevzuatı uyarınca 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının d bendi uyarınca sağlanabilmektedir.

Literatürde mobil ödeme, elektronik ödeme bir mal veya hizmet karşılığında cep telefonunun hem ödemenin başlatılmasında hem de onaylanmasında rol aldığı, elektronik ödemenin bir alt kategorisini oluşturan fon transferi işlemleri olarak

tanımlanmaktadır.¹²⁴ Hizmet çerçevesinde ödemeler mobil hat sahibinin ön ödemeli hizmet kullanması halinde mevcut bakiyesinden düşülmek, faturalı hat sahiplerinden ise fatura bedeline yansıtılmak suretiyle tahsil edilmektedir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesi uyarınca ön ödemeli hat abonelerinin elektronik haberleşme hizmeti kullanmak üzere yüklediği tutarların elektronik haberleşme hizmeti dışındaki mal veya hizmetlerin satın alınması amacıyla kullanımına imkan sağlamak da 6493 s. Kanun kapsamında ödeme hizmeti olarak kabul edilecektir.

Mobil ödeme hizmetleri her ne kadar 6493 s. Kanun kapsamında ayrı bir başlık altında düzenlenmiş olsa da ne PSD ne de PSD-II'nin eklerinde yer alan ödeme hizmetleri arasında mobil ödemeye işaret eden ayrı bir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. Ancak bu durum PSD-II'nin mobil ödeme hizmetlerine uygulanmayacağı şeklinde yorumlanamayacaktır.¹²⁵ PSD-II kapsamında sadece telekom operatörünün tüketiciler ile ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında (operatör faturası veya doğrudan telefon faturası düzenlenmesi suretiyle) bir aracı olarak hareket ettiği durumlarda mevzuatın bu hizmetlere uygulanmayacağı belirtilmiş olup PSD-II kapsamında ise telekom operatörlerine ilişkin düzenlenen muafiyet daraltılarak yalnızca dijital bir cihaza indirilen müzik ve dijital gazeteler gibi dijital hizmetlerin satın alınması veya elektronik biletler veya hayır kurumlarına bağışlar için telekom operatörleri aracılığıyla yapılan ödemeler bakımından belirli finansal sınırlar dahilinde uygulanacaktır.¹²⁶ Başka bir ifade ile her ne kadar PSD-II içerisinde telekom operatörleri (veya 6493 s. Kanun çerçevesinde ifade edilen şekilde bilişim ve elektronik haberleşme işletmecileri) aracılığıyla gerçekleştirilecek ödeme işlemleri ayrı bir ödeme hizmeti türü olarak belirtilmese de PSD-II mevcut düzenlemeleri itibariyle mobil ödemeleri de kapsamaktadır.

---

¹²⁴ Bel and Ga'za, 2011, Gomber, Koch, Siering, s.548

¹²⁵ PSD-II kapsamında mobil ödemeler için bkz. **§1. Bölüm**

¹²⁶ bkz. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/MEMO_15_5793

6493 s. Kanununun 12'nci maddesinin birinci fıkrasının d bendi uyarınca bilişim ve elektronik haberleşme işletmecilerinin iştiraki olan ödeme kuruluşları haricindeki kuruluşlarca mobil ödeme hizmetlerini sağlamak üzere faaliyet izni alınamayacaktır. Nitekim Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin beşinci fıkrasında da mobil ödeme hizmetlerinin, aracı olarak faaliyet gösteren bilişim veya elektronik haberleşme işletmecisinin kontrolünü elinde bulundurduğu ve temsilcisi olduğu kuruluşlarca yerine getirileceği belirtilmiştir.

Uygulamada bilişim ve elektronik haberleşme işletmecilerinin iştiraki olan ödeme kuruluşları ile iş birliği yapmak sureti ile müşterilerine "mobil ödeme" aracılığı ile tahsilat hizmeti sağlayan ödeme kuruluşları, esasen bu hizmetleri 12'nci maddesinin birinci fıkrasının a ve b bentleri kapsamında sahip oldukları faaliyet iznine istinaden gerçekleştirmekte, ödeme işlemine konu fonun göndericiden (mobil hat sahibi) tahsili sürecine hiçbir suretle dahil olmamaktadırlar, mobil hat sahibinden operatör aracılığı ile tahsil edilen bir ödemenin alıcıya ödenmesi konusunda hizmet vermektedirler.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde sadece mobil ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin uygulama alanı bulacak bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Örneğin Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca ergin olmayan ön ödemeli veya faturalı hat kullanıcıları ancak yasal temsilcileri tarafından onay verilmiş olması halinde sunulan mobil ödeme hizmetlerinden faydalandırılabilir. Yine aynı maddenin sekizinci fıkrası uyarınca mobil hat aboneliklerinin mobil ödemeye kapalı bir şekilde sunulması esas olup, aboneliklerin ancak çağrı merkezi, yazılı başvuru gibi yöntemlerle talepte bulunulması halinde mobil ödeme işlemlerine açık hale getirilebileceği düzenlenmiştir.

Mobil ödeme hizmetlerine ilişkin bir başka düzenleme ise Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 16'ncı maddesinin beşinci fıkrasında yer almaktadır. Anılan düzenlemeye göre bedeli faturaya yansıtılmak suretiyle tahsil edilecek olan mobil

ödeme işlemleri bakımından vadesi gelen faturanın hat sahibi tarafından on beş gün içerisinde ödenmemesi halinde söz konusu hattın, aksine hat sahibi tarafından onay verilinceye kadar mobil ödeme hizmetlerine kapatılması gerekmektedir.

vi. Fatura Ödemelerine Aracılık Edilmesine Yönelik Hizmetler

6493 s. Kanun çerçevesinde sunulan fatura ödemelerine aracılık edilmesi hizmetleri, ülke çapında yaygın temsilciler sayesinde fatura üreten kurum ödemelerinin tahsil edilmesinin sağlanmasına imkan verilmesi olarak tanımlanabilecektir.¹²⁷ 6493 s. Kanun yürürlüğe girmeden önce de çeşitli kuruluşların fatura tahsilatına aracılık konusunda faaliyet göstermekte olduğu bilinmekle birlikte bu kuruluşların denetime tabi olmaması, tahsil edilen tutarların fatura üreten kuruma aktarılmaması, fatura üreten kurumların çoğu zaman bahse konu kuruluşlardan haberdar dahi olmaması gibi sebeplerle bu hizmetlerin de 6493 s. Kanun'a dahil edilmesi uygun görülmüştür. 6493 s. Kanun'un ilk taslağında 12'nci maddenin birinci fıkrasının ç bendinde para havalesi hizmetleri ile birlikte düzenlenen fatura ödemesine aracılık hizmetleri, plan ve bütçe komisyonu raporu doğrultusunda e bendinde ayrıca düzenlenmiştir.¹²⁸

6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin ikinci fıkrasının ç ödeme kuruluşlarının faaliyet izni almaları için öngörülen iki milyon Türk lirası sermaye şartının sadece e bendi uyarınca fatura ödemelerine aracılık hizmeti sunacak olan ödeme kuruluşları bakımından bir milyon Türk Lirası olarak uygulanacağına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Benzer bir istisnaya Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 33'üncü maddesinde de yer verilmiş olup anılan düzenleme uyarınca münhasıran hesap bilgisi hizmeti sunan ödeme kuruluşları hariç dokuz milyon Türk Lirası olarak belirlenen asgari

¹²⁷ T.C. Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, Ödeme Kuruluşları-Elektronik Para Kuruluşları Sektör Araştırma Raporu, 2020, s. 6

¹²⁸ 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin gerekçesi

özkaynak yükümlülüğünün münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti sunan kuruluşlar için beş buçuk milyon Türk Lirası¹²⁹ olarak uygulanacağı ve yine Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin altıncı fıkrası uyarınca münhasıran hesap bilgisi hizmeti sunan ödeme kuruluşları hariç üç milyon Türk Lirası olan teminat sunma yükümlülüğünün münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti sağlayacak ödeme kuruluşları için iki milyon Türk Lirası olarak uygulanacağı düzenlenmiştir.

Fatura ödemelerine aracılık hizmeti sağlayan kuruluşlar bakımından öngörülen bir diğer yükümlülük ise ilgili faturaların tahsilatına ilişkin ödeme hizmeti verilebilmesi için fatura üreten kurumlar ile adlarına tahsilat yapılabilmesi konusunda sözleşme yapılmasıdır.¹³⁰

Yine Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesinin on beşinci fıkrası ile fatura ödemesine aracılık hizmetlerinin sunulmasına ilişkin özel bir düzenleme getirmekte olup bu düzenleme uyarınca fatura ödemesine aracılık hizmetlerinin sunulması ile ilgili olarak iş birliği yapılan ödeme hizmeti sağlayıcıları ile temsilcilerin sahip oldukları fonlara ilişkin tutulan takip hesapları bu hesapların sadece para havalesi işlemlerinin yapılması amacıyla kullanılması kaydıyla bir ödeme hesabı olarak değerlendirilmeyecektir.

d. Açık Bankacılık Hizmetleri

Uygulamada “açık bankacılık hizmetleri” olarak adlandırılan ödeme emri başlatma hizmeti ile hesap bilgisi hizmeti Türk mevzuatında ilk defa 6493 s. Kanun'da, 7192 s. Kanun ile yapılan ekleme ile düzenlenmiştir.

---

¹²⁹ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 33. Maddesinin birinci fıkrasında münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti sunan ödeme kuruluşları için üç milyon ve münhasıran hesap bilgisi hizmeti sağlayanlar hariç diğer ödeme kuruluşları bakımından beş milyon Türk Lirası olarak düzenlenen asgari öz kaynak yükümlülüğü, 22.01.2022 tarihli ve 31727 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tebliği ile sırasıyla beş buçuk milyon ve dokuz milyon Türk Lirası olarak güncellenmiştir.

¹³⁰ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesinin on birinci fıkrası

i. Ödeme Emri Başlatma Hizmeti

Sektör paydaşları tarafından “açık bankacılık” hizmetleri arasında kabul edilen ödeme emri başlatma hizmeti Türk mevzuatında ilk defa 7192 s. Kanun ile yapılan değişiklik sonucu 6493 s Kanun’da düzenlenmiştir. Türkiye’de özellikle 6493 s. Kanun’da 2019 yılında gerçekleştirilen değişiklik öncesinde bir teknik entegrasyon /altyapı hizmeti olarak nitelendirilen bu hizmet modelleri 2015 yılından beri yürürlükte olan PSD-II kapsamında ödeme hizmeti olarak düzenlenmektedir.¹³¹

AB mevzuatında “payment initiation service” olarak adlandırılan ödeme emri başlatma hizmetleri PSD-II içerisinde “*başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısında tutulan bir ödeme hesabıyla ilgili olarak ödeme hizmeti kullanıcısının talebi üzerine bir ödeme emri başlatma hizmeti*” olarak tanımlanmaktadır. PSD-II, bu hizmetleri sunan ödeme hizmeti sağlayıcıları bakımından ise “payment initiation service provider (PISP)” terminolojisini kullanmaktadır. Bu kapsamda hizmet veren ödeme kuruluşları, ödeme hizmeti kullanıcılarının başka ödeme hizmeti sağlayıcılarına ödeme talimatı verilmesini ve buna talimatla bağlantılı hizmetler sağlanmasını mümkün kılmaktadır.¹³²

6493 s. Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasının f bendi incelendiğinde ise ödeme emri başlatma hizmetinin “*Ödeme hizmeti kullanıcısının isteği üzerine başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısında bulunan ödeme hesabıyla ilgili sunulan ödeme emri başlatma hizmeti*” olarak tanımlandığı görülmektedir. Diğer ödeme hizmetlerinde olduğu gibi 6493 s. Kanun veya Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında bir ödeme hizmeti olarak kabul edilen ancak tanımlanmayan ödeme emri başlatma hizmetleri TCMB tarafından da PSD-II’de yer verilen tanımlamaya paralel bir şekilde yorumlanmaktadır.

---

¹³¹ PSD-II kapsamındaki açık bankacılık düzenlemeleri için bkz. **§1. Bölüm**

¹³² Bankalararası Kart Merkezi, Dünyada ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği, 2019, s. 17

Belirtmek gerekir ki Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 59. ve 60'ıncı maddelerinde ödeme emri başlatma hizmetlerinin sunulmasına ilişkin özel düzenlemelere yer verilmiş olup bu düzenlemeler arasında hesap bilgisi hizmetlerine ilişkin düzenlemeler de yer almaktadır.

Ödeme emri başlatma hizmeti sunacak kuruluşların faaliyet izni başvurularına ilişkin olarak 6493 s. Kanun'un 14/A maddesi ile özel bir düzenleme getirilmiştir. Bu kapsamda pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılmış olması ile tamamının nama yazılı olması ve asgari sermaye yükümlülüğünü sağlaması şartları, münhasıran ödeme emri başlatma hizmetleri sağlayacak kuruluşlar bakımından uygulanmayacaktır. Anılan kuruluşlar bakımından ön görülen bir diğer düzenleme ise faaliyet izni başvurusu nihai onay aşamasına gelen kuruluşların Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 59 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında BKM tarafından verilecek belge ile ve 6493 s. Kanun'un 14/A maddesinin ikinci fıkrası uyarınca TCMB tarafından belirlenecek teknik şartların sağlandığını gösterir belgenin TCMB'ye ibraz etmesi zorunluluğudur.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin kuruluşlarca yürütülemeyecek faaliyetlere ilişkin düzenlemeler getiren 15'inci maddesinde de ödeme emri başlatma hizmeti sağlayan kuruluşların idari ve operasyonel süreçlere ilişkin katma değerli hizmetler ile ödeme hesabı olarak değerlendirilmeyen hesaplarla ilgili bilgi hizmetleri sunmasının faaliyet yasağı kapsamında değerlendirilmeyeceği belirtilmektedir.

ii. Hesap Bilgisi Hizmetleri

Aynı ödeme emri başlatma hizmetleri gibi hesap bilgisi hizmetleri de “açık bankacılık” hizmetleri arasında kabul edilmektedir. AB mevzuatında “account information service” olarak adlandırılan hesap bilgisi hizmetleri PSD-II kapsamında “*ödeme hizmeti kullanıcısına, bir veya daha fazla diğer ödeme hizmeti sağlayıcısında tutulan ve hesap bilgisi hizmeti sağlayıcısının çevrimiçi arayüzleri aracılığıyla erişilen bir veya daha fazla ödeme hesabı hakkında, toplu çevrimiçi*

bilgi sağlanmasına ilişkin hizmetler” olarak tanımlanmaktadır. PSD-II, bu hizmetleri sunan ödeme hizmeti sağlayıcıları bakımından ise “account information service provider (AISP)” terminolojisini kullanmaktadır.

6493 s. Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasının g bendinde ise hesap bilgisi hizmeti “*ödeme hesabına ilişkin konsolide edilmiş bilgilerin çevrim içi platformlarda sunulması*” olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada hesap bilgisi hizmeti ile ödeme hizmeti kullanıcısına sunulan bilgilerin, ödeme hizmeti kullanıcısına ait tüm bilgileri kapsamadığını, ödeme hesabına ilişkin bilgiler (bakiye ve hareketler vb.) ile sınırlandırılmış olduğunu ifade edilebilecektir.¹³³

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği’nde aynı ödeme emri başlatma hizmetlerinde olduğu gibi hesap bilgisi hizmetleri bakımından da bazı özel düzenlemelere yer verilmiş, örneğin Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin faaliyet iznine ilişkin düzenlemeler getiren 11’inci maddesi ile münhasıran hesap bilgisi hizmetlerini sunmak üzere faaliyet izni başvurusunda bulunacak ödeme kuruluşlarının başvuruları bakımından Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 11’inci maddesinin dördüncü fıkrasının (c) bendi ile onuncu fıkrasının (a) bendinde sermaye ile ilgili yer alan hususların uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Yine Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 33’üncü maddesi uyarınca hesap bilgisi hizmeti sağlayan kuruluşlar için asgari bir milyon Türk Lirası tutarında mesleki sorumluluk sigortası yaptırma veya bir milyon Türk Lirası değerinde teminat bulundurma yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Ödeme emri başlatma hizmeti sağlayacak kuruluşlar özelinde düzenleme içeren 6493 s. Kanun’un 14/A maddesindekiler ile Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin kuruluşlarca yürütülemeyecek faaliyetlere ilişkin düzenlemeler getiren 15’inci maddesinin sekizinci fıkrasında yer verilen hükümlerin hesap bilgisi hizmeti sağlayacak kuruluşlar için de aynen uygulanacaktır. Ayrıca tüm bu düzenlemelerle

---

¹³³ Bankalararası Kart Merkezi (2019), s.17

birlikte Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 61'inci maddesinde hesap bilgisi hizmetlerinin sunulmasına ilişkin istisnai düzenlemelere yer verilmiştir.

D. Ödeme Kuruluşlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Nezdindeki Yükümlülükleri

a. Genel Olarak

Yukarıda detayları paylaşıldığı üzere ödeme kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin düzenlemeler getiren ana mevzuat 6493 s. Kanun olup anılan kanun çerçevesinde ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin düzenleme ve denetim yetkisi TCMB'ye verilmiştir. 6493 s. Kanun ödeme kuruluşlarının faaliyet izni almalarından faaliyet izinleri sona erene kadarki tüm süreçlerine ilişkin uyum sağlanması gereken çeşitli düzenlemeler getirmektedir.¹³⁴

b. Fonların Korunması

Ödeme fonları esasen gönderen veya gönderen adına hareket eden bir ödeme hizmeti sağlayıcısından alınan ancak henüz alıcısına veya alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısına aktarılmamış fonların tamamından oluşmaktadır. 6493 s. Kanun'un 22'nci maddesinde ödeme fonlarının TCMB tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde korunacağı belirtilmiştir. Söz konusu usul ve esaslar ise Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 34'üncü maddesinde düzenlenmektedir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca ödeme fonlarının ödeme işleminin gerçekleştirilmesi dışında herhangi bir amaçla kullanılması yasaklanmış olup ödeme kuruluşları bu fonları ayırıştırarak takip etmekle yükümlü kılınmıştır.

---

¹³⁴ Faaliyet izni alınması ve faaliyet izninin muhafaza edilmesi için riayet edilmesi gereken yükümlülükler için ayrıca bkz. §2. Bölüm III. Başlık A. "Ödeme Kuruluşlarının Faaliyet İzni Alma Zorunluluğu"

Ödeme fonları koruma hesabı denen, ödeme kuruluşu adına açılmış ve yalnızca ödeme fonlarının korunması amacıyla kullanılan hesaplarda muhafaza edilecektir. Koruma hesabı ödeme kuruluşunun iş birliği içerisinde olduğu banka nezdinde açılacak olup her ne kadar ödeme fonlarının ödeme işleminin gerçekleştirilmesi dışında bir amaçla kullanılmayacağı belirtilmiş olsa da Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği, anılan fonların koruma hesabında gecelik vadede nemalandırılmasına cevaz vermektedir. Yine Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca koruma hesaplarının bakiyeleri TCMB tarafından belirlenecek usul ve esaslarla TCMB'ye bildirilecektir.

PSD-II'nin fonların korunmasına ilişkin 10'uncu maddesi incelendiğinde ise ödeme fonlarının korunmasına ilişkin olarak ödeme kuruluşlarında ilgili tutarların koruma hesabına yatırılması veya Üye Devletin yetkili makamları tarafından tanımlandığı şekilde güvenli, likit düşük riskli varlıklara yatırılması şeklinde seçimlik bir hak tanındığı görülmektedir.

c. Teminat Bulundurma Yükümlülüğü

6493 s. Kanun gerekli görülmesi halinde ödeme kuruluşlarına teminat bulundurma yükümlülüğü getirebilmek üzere TCMB'ye yetki vermiş olup Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 36'ncı maddesinde münhasıran hesap bilgisi hizmeti verenler haricindeki ödeme kuruluşlarının TCMB nezdinde belirli bir miktarda teminat bulundurması yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Anılan maddenin üçüncü fıkrasında ödeme kuruluşlarının bulundurmaları gereken teminat tutarının hesaplamasının ne şekilde yapılacağını detaylı bir şekilde düzenlemektedir. Buna göre teminat tutarının hesaplaması fıkarda belirtilen hesaplama metodu ile ve ödeme kuruluşunun müşteri sayısı ile orantılı olarak gerçekleştirilecektir. Ancak ödeme kuruluşlarının bulundurmaları gereken teminat miktarı hiçbir koşulda münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti veren ödeme kuruluşları için iki milyon Türk Lirasından, münhasıran hesap bilgisi hizmeti veren

ödeme kuruluşları hariç olmak üzere diğer ödeme kuruluşları için üç milyon Türk Lirasından az olamayacaktır. Ayrıca ödeme kuruluşları her bir temsilci için beş yüz bin Türk Lirası tutarında ilave teminat bulundurma yükümlülüğüne sahiptirler. Ödeme kuruluşları teminat tutarını nakit veya devlet iç borçlanma senedi veya Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Şirketi tarafından ihraç edilmiş kira sertifikası olarak muhafaza edebilecektir.

d. Özkaynak Yükümlülüğü

6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin altıncı fıkrasında ödeme kuruluşlarının sermaye ve özkaynak yapısına ilişkin usul ve esasların yönetmelik ile belirleneceği düzenlenmiş olup ilgili düzenlemeye Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 32. ve 33'üncü maddelerinde yer verilmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 32'nci maddesi ödeme kuruluşlarının özkaynak hesaplamasının ne şekilde yapılacağını detaylı bir şekilde düzenlemekle birlikte, özkaynak yükümlülüğüne ilişkin düzenleme takip eden 33'üncü maddede yer almaktadır. Maddenin üçüncü fıkrası uyarınca ödeme kuruluşlarının sahip olması gereken asgari özkaynağın hesaplaması fıkroda belirtilen hesaplama metodu ile ve kuruluşların sahip olduğu ödeme hacimleri oranında gerçekleştirilecektir. Ancak ödeme kuruluşlarının özkaynak tutarı hiçbir koşulda münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti veren ödeme kuruluşları için üç milyon Türk Lirasından, münhasıran hesap bilgisi hizmeti veren ödeme kuruluşları hariç olmak üzere diğer ödeme kuruluşları için beş milyon Türk Lirasından az olamayacaktır. Asgari özkaynak tutarlarının her yıl TCMB tarafından Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan veriler göz önünde bulundurularak yeniden değerlendirileceği belirtilmiştir.¹³⁵

---

¹³⁵ 01.12.2021 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinden yaklaşık iki ay sonra TCMB tarafından 22.01.2022 tarihli ve 31727 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren tebliğ ile asgari özkaynak tutarları münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti veren ödeme kuruluşları için beş buçuk milyon Türk Lirasından, münhasıran hesap bilgisi hizmeti veren ödeme kuruluşları hariç olmak üzere diğer ödeme kuruluşları için dokuz milyon Türk Lirası olarak yeniden belirlenmiştir.

e. Belge, Kayıt ve Kişisel Bilgilerin Muhafaza Edilmesi ile Bilgi Sistemlerinin Yönetimi ve Denetimi

6493 s. Kanun'un 23'üncü maddesi uyarınca ödeme kuruluşları, anılan kanun çerçevesinde oluşturulan belgeleri ve kayıtları en az on yıl süreyle muhafaza etmekle yükümlü kılınmıştır.

Sistem işleticileri bakımından faaliyetlerini yürüttüğü bilgi sistemlerini yurtiçinde bulundurma yükümlülüğü getirilmişken, ödeme kuruluşları bakımından faaliyetlerin yürütüldüğü bilgi sistemlerine ilişkin esasların TCMB tarafından belirleneceği ifade edilerek Yönetmeliğe atıfta bulunmaktadır. Esasen Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde de bu kapsamda açık bir düzenleme olmamakla birlikte Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin 21'inci maddesi ile bilgi sistemlerine ilişkin bazı sınırlamalar getirilmiş olup bu sınırlamalardan biri de birincil ve ikincil sistemlerin yurtiçinde bulundurulması zorunluluğudur.

6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin altıncı fıkrasında ise ödeme kuruluşlarının bilgi sistemlerinin yönetimine ilişkin usul ve esasların yönetmelik ile belirleneceği düzenlenmiş olup Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 31'inci maddesinde ise bu usul ve esasların TCMB tarafından belirlenebileceğini düzenlemektedir. Nitekim ödeme kuruluşlarının bilgi sistemlerinin işletilmesi ve denetimine ilişkin oldukça detaylı düzenlemelere TCMB tarafından yayınlanan Ödeme Hizmetleri Tebliği içerisinde yer verilmiştir.

f. Pay Edinimlerinin, Pay Devirlerinin ve Bu Kapsamdaki Değişikliklerin Bildirilmesi

Ödeme kuruluşunun faaliyet izni süreçlerinde incelenen pay sahipliği yapısına ilişkin belirli değişiklikler TCMB'nin iznine tabi kılınmıştır. Buna göre ödeme kuruluşunun paylarının yüzde onunun ve daha fazlasının edinilmesinin, bir ortağa ait payların ödeme kuruluşunun sermayesinin yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuz üç veya yüzde ellisini aşması veya bu oranların altına düşmesi sonucunu doğuran pay edinimlerinin ancak TCMB'nin izni ile gerçekleştirilebileceği düzenlenmiştir.

Yukarıda belirtilen sınırları aşan pay edinimleri ve devirlerinde olduğu gibi, yönetim kurulu veya denetim komitesine üye belirleme imtiyazı veren imtiyazlı payların ihracı, edinimi ve devirleri ile ödeme kuruluşunun sermayesinde yüzde on ve üzeri paya sahip olan tüzel kişilerin kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran pay devirleri de TCMB'nin onayına tabi kılınmıştır. Bu payların ihraç, edinim ve devirlerine ilişkin onay başvurularına ilişkin esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 12'nci maddesinde düzenlenmektedir.

6493 s. Kanun'un 25'inci maddesi uyarınca bu ihraç, edinim ve devirlere onay verilebilmesi için ilgili pay sahibinin 5411 s. Kanunda banka kurucuları için aranan nitelikleri haiz olması şarttır. Daha önce ifade edildiği üzere bu şartlar ödeme kuruluşunun faaliyet izni alabilmesi için kurucu ortakların sahip olması gereken şartlar arasında da yer almaktadır.

g. Muhasebe, Raporlama ve Denetim

Ödeme kuruluşlarını ve bunların şubelerini, temsilcilerini veya dışarıdan hizmet aldığı kuruluşları 6493 s. Kanun çerçevesinde denetleme yetkisi TCMB'ye verilmiştir. Bu kapsamda denetime tabi ödeme kuruluşu ile yukarıda belirtilen kişilerin talep halinde istenecek her türlü bilgi ve belge ile defterlerini ibraz etmek ve incelemeye hazır bulundurmakla yükümlü kılınmışlardır. TCMB tarafından

gerçekleştirilebilecek olan denetimlere ilişkin usul ve esasların ise yine TCMB tarafından belirleneceği düzenlenmiştir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 29'uncu maddesinde TCMB'nin bilgi ve belge talebi ile denetime ilişkin yetkileri detaylandırılmaktadır.

6493 s. Kanun'un 21'inci maddesinin altıncı fıkrasında ödeme kuruluşlarının ayrıca bağımsız denetime tabi olduğu belirtilmiştir. Ödeme kuruluşlarının finansal denetimlerinin 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye uygun olarak gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 28'inci maddesi uyarınca ödeme kuruluşların tüm işlemlerini gerçeğe uygun bir şekilde muhasebeleştirmek ve finansal raporlarını denetime elverişli bir şekilde düzenleme zorunluluğu bulunmaktadır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca ödeme kuruluşlarının yılsonu finansal tablolarının denetimi Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan yetki almış bağımsız denetim kuruluşlarınca gerçekleştirilecektir.

Ödeme kuruluşlarının bilgi sistemleri açısından denetlenmesine ilişkin usul ve esaslarını belirlemek üzere TCMB yetkilendirilmiştir. Ödeme kuruluşlarının bilgi sistemlerinin denetimine ilişkin düzenlemeler, bilgi sistemlerine ilişkin neredeyse tüm diğer düzenlemeler gibi Ödeme Hizmetleri Tebliği'nde düzenlenmiştir. Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin 28'inci maddesi uyarınca bilgi sistemlerinin bağımsız denetimi *“kuruluşun bu Tebliğ hükümlerine uyum durumunun tespit edilmesi amacıyla, bilgi sistemleri yönetimi kapsamında yer alan süreç, faaliyet, yazılım, donanım gibi bilgi sistemi unsurları ile bu sistem ve süreçler dâhilinde tesis edilen iç kontrollerin bağımsız denetim kuruluşları tarafından değerlendirilmesi sonucunda, söz konusu iç kontrollerin etkinliği, yeterliliği ve uyumluluğu hakkında görüş oluşturulması ve sonuçların rapora bağlanması aşamalarından oluşan süreç”* olarak tanımlanmaktadır. Bilgi sistemlerinin bağımsız denetimi ise aynı finansal tablolarda olduğu gibi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından yayımlanan listede yer alan bağımsız denetim kuruluşlarınca gerçekleştirilecektir.

Gerek finansal gerekse bilgi sistemlerine ilişkin gerçekleştirilen bağımsız denetimlerin neticesinde hazırlanan raporların eşzamanlı olarak TCMB ile de paylaşılması gerekmektedir.

TCMB'ye, bağımsız denetimler esnasında faaliyetlerine ilişkin uyumsuzluk tespiti gerçekleştirilen ödeme kuruluşlarına gerekli tedbirlerin alınmasını talep etme ve bunun için altı ayı geçmemek üzere makul süre tanıma yetkisi vermiştir. TCMB bu süre içerisinde faaliyet iznini geçici olarak durdurabilecek ve/veya anılan süre içerisinde uyumsuzlukların giderilmemesi halinde faaliyet iznini iptal edebilecektir.

h. Temsilcilik

Ödeme kuruluşlarının temsilcilik ilişkileri Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 18'inci maddesinde detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre bir ödeme kuruluşu, ödeme hizmetlerini bir temsilci vasıtası ile sunabilecek olup bir temsilcilik ilişkisi kurulması öncesi yerine getirilmesi gereken bazı yükümlülükler bulunmaktadır.

Temsilci 6493 s. Kanun kapsamında her ne kadar "*Kuruluş adına ve hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlansa da temsilcilik ilişkisi yalnızca ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin bir temsil yetkisinden ibaret¹³⁶ olup ödeme kuruluşu adına her türlü sözleşmesel ilişki içine girebilen bir yetki olarak algılanmamalıdır.

Bir ödeme kuruluşunun ödeme hizmetlerini sunmak üzere temsilci görevlendirilebilmesi için öncelikle temsilci olarak görevlendirilecek kişinin Yönetmeliği 18'inci maddesinin on üçüncü fıkrasında belirtilen bilgi ve belgeleri temin etmiş olması gerekmektedir. Bununla birlikte ödeme kuruluşu diğer

---

¹³⁶ Güven, Irmak, s.101

faaliyetlerinde olduğu gibi temsilci seçiminde de ilgili kişinin temsilci olarak görevlendirilmesinin ödeme hizmetlerini risk oluşturup oluşturmadığına ilişkin değerlendirme yapmalı ve ancak risk oluşturmadığına kanaat getirdiği kişiler ile temsilcilik ilişkisine girmelidir.

Temsilcilik ilişkisi ancak yazılı bir sözleşme vasıtası ile kurulabilecek olup temsilcilik sözleşmelerinde yer alacak diğer asgari unsurların TÖDEB tarafından belirleneceği düzenlenmiştir. olup TÖDEB tarafından belirlenen asgari unsurlar haricinde temsilcilik sözleşmesinde tarafların sorumluluklarına, hak ve yükümlülüklerine, ilgili mevzuata aykırılık halinde tarafların cezai sorumluluklarına ve temsilcilerin Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 18'inci maddesinin on beşinci fıkrası uyarınca riayet etmesi gereken kurallara açıkça yer verilmesi gerekmektedir.

Ödeme kuruluğu, yukarıda yer verilen şartlara uygun bir şekilde sözleşme imzaladığı temsilcilerini on beş iş günü içerisinde TÖDEB tarafından oluşturulacak listeye kaydedilmesi gerekmektedir. Yukarıdaki süreçler tarafından elektronik ortamda oluşturulan listeye kaydettirmesi gerekir. Bu listede ödeme kuruluğu ve temsilciye ilişkin olarak işletme sahibi hakkında bilgiler, faaliyet alanları, adres ve tebligat bilgileri ve elektronik ortamda hizmet sunan temsilcinin internet sitesi adresi yer alacaktır ve anılan liste TÖDEB'in internet sitesi üzerinden yayınlanacaktır.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14'üncü maddesinde de ödeme kuruluğu tarafından Temsilcilik ilişkisi içerisine girilecek olan kişilerin seçiminde gerekli özenin gösterilmesi gerekliliği düzenlenmektedir. Nitekim ödeme kuruluşları görevlendirdikleri temsilcilerin mevzuata uygun hareket etmesinden bizzat sorumludurlar.

i. Dış Hizmet Alımı

Ödeme kuruluşları 6493 s. Kanun kapsamında faaliyetlerini sürdürürlerken bazı ihtiyaçlarını dış hizmet alımına konu edebilmektedir. 6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin altıncı fıkrası ödeme kuruluşlarının dış hizmet sağlayıcı kullanımına ilişkin usul ve esasların TCMB tarafından belirleneceğini ifade etmektedir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği incelendiğinde ise bu usul ve esasların "*dış hizmet alımı*" başlıklı 21'inci maddede düzenlendiği görülmektedir. Madde uyarınca ödeme kuruluşları ödeme hizmeti sunumu ile ilgili olan bilgi sistemleri, pazarlama, reklam, kurumsal kaynak yönetimi, muhasebe, çağrı merkezi, kuruluşun idari işlerinin takibi faaliyetleri ile ödeme hizmetleri ile ilgili olmayan faaliyetlerini dış hizmet alımına konu edebilecektir.

Dış hizmet alımına ilişkin Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer alan en geniş sınırlama, ödeme kuruluşlarının ödeme hizmeti sunma faaliyetlerini dış hizmet alımına konu edememesidir. Başka bir ifadeyle ödeme kuruluşları ödeme hizmetini bizzat kendileri sağlamakla yükümlü olup ancak ödeme hizmetinin sunulmasıyla ilgili tamamlayıcı unsurları dış hizmet alımına konu edebileceklerdir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği incelendiğinde esasen Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik ile oldukça paralel bazı düzenlemelere yer verildiği görülmektedir.

Ödeme kuruluşları dış hizmet sağlayıcının seçiminde gerekli özeni göstermekle ve gerekli risk değerlendirmelerini yapmakla yükümlü kılınmaktadır. Ödeme kuruluşu dış hizmet sağlayıcı tarafından yerine getiren faaliyetlere ilişkin bizzat sorumlu olmaya devam edecektir.

Dış hizmet alımı bakımından Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer verilen diğer bir düzenleme ise dış hizmet alımının ödeme kuruluşunun iç kontrol ve risk yönetimi süreçleri ile TCMB'nin denetim ve izleme fonksiyonunu zayıflatacak

şekilde gerçekleştirilemeyeceğine ilişkindir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 21'inci maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca “*dış hizmet alımı, ödeme kuruluşunun tüm hesap ve kayıtları ile her türlü işlemlerine ilişkin bilgilerin denetime hazır şekilde saklanması yükümlülüğünü*” ortadan kaldırmayacaktır.

Ödeme kuruluşlarının bilgi sistemlerine ilişkin hizmet alması ve bu hizmetin mevzuat çerçevesinde dış hizmet alımı olarak nitelendirilebilmesi halinde hizmet alımına uygulanacak usul ve esaslar ise Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin 16'ncı maddesinde düzenlenmektedir. Anılan madde uyarınca ödeme kuruluşları bilgi sistemlerinin bütünü veya bir kısmı için dış alımı gerçekleştirebilecek olup hizmetlere ilişkin karar alma gücü ve sorumluluğu mutlaka ödeme kuruluşunda bulunmalıdır. Anılan düzenleme ile TCMB nezdinde denetime tabi olan ödeme kuruluşlarının bu denetimlere tabi olmayan hizmet sağlayıcıları tarafından sağlanan sistem ve hizmetleri kullanmak suretiyle ödeme hizmeti üzerindeki hakimiyetinden taviz vererek faaliyet göstermelerinin engellenmesinin amaçlandığı değerlendirilmektedir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinden farklı olarak bilgi sistemlerine ilişkin dış hizmet alımına ilişkin özel düzenlemeler getiren Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin 16'ncı maddesinde, dış hizmet alımına ilişkin uyulması gereken kurallar, hizmet kapsamında erişim sağlanan verilerin kullanımına ilişkin hükümler ve dış hizmet alımına ilişkin sözleşmede yer verilmesi gereken asgari unsurlara ilişkin düzenlemeler getirmektedir.

Son olarak belirtmek gerekir ki yemek ve temizlik gibi ödeme hizmetlerinin sağlanmasında doğrudan kullanılmayan hizmetler, eğitim, avukatlık ve danışmanlık hizmetleri ile kuruluştaki geçici veya sürekli olarak yemek, ulaşım, fiziki güvenlik ve temizlik gibi hizmetlerde çalıştırılacak ancak başkaca bir şirkette istihdam edilen personele yönelik alınan hizmetler dış hizmet alımı kapsamının dışında tutulmuştur.

j. Yurtdışı İş birlikleri

Ödeme kuruluşlarının yurt dışında yerleşik ve ilgili ülkenin makamları tarafından ödeme hizmeti sunma konusunda yetkilendirilmiş tüzel kişiler ile iş birliği yaparak ödeme hizmeti sunmalarına ilişkin usul ve esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 19'uncu maddesinde düzenlenmektedir. Madde uyarınca ancak gönderen veya alıcıdan en az birisinin yurt dışında bulunduğu ödeme hizmetleri ile sınırlı olarak iş birliği yapılabilecek olup söz konusu iş birlikleri TCMB'nin ön onayına tabi kılınmıştır. Bu kapsamda yurtdışında yerleşik tüzel kişinin TCMB'den izin alması gerekmektedir.

İzin başvurusunun hangi belgeler ile gerçekleştirilmesi gerektiğine ilişkin düzenlemelere Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 19'uncu maddesinin yedinci fıkrasında yer verilmiştir. Bu kapsamda TCMB'ye fıkra da sayılan belgelere ek bilgi ve belge talep etme yetkisi tanınmıştır.

TCMB tarafından onay verilen iş birlikleri kapsamında sunulan ödeme hizmetleri bakımından ödeme kuruluşu sorumlu olmaya devam edecek olup bu hizmetler hiçbir suretle ödeme kuruluşuyla ilişkilendirilmeksizin (yalnızca yurtdışında yerleşik kuruluşun hizmetin görünen yüzü olacağı bir şekilde) sunulamayacaktır. TCMB tarafından iş birliğine onay verilmesi, yurt dışında yerleşik tüzel kişiye faaliyet izni verildiği anlamına gelmemekte olup bu kapsamda yurtdışında yerleşik kuruluşun Türkiye'de faaliyet izni alındığı izlenimini yaratacak faaliyetlerde bulunması yasaklanmıştır.

Ödeme kuruluşunun sunacağı hizmetler ile ilgili olarak yurt içinde yerleşik ödeme hizmeti kullanıcısı ile yurt dışında yerleşik kuruluş arasında müşteri ilişkisi oluşmayan, muhabirlik veya temsilcilik gibi iş birlikleri ise Yönetmeliği 19'uncu maddesi kapsamı dışında tutulmuştur.

E. MASAK Nezdindeki Yüklölölükler

a. Genel Olarak

Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin düzenlemeler getiren 5549 s. Kanun incelendiğinde, finansal hizmetler alanında faaliyet gösteren kişilerin söz konusu düzenlemelerin uygulanacağı yüklölölüler arasında sayıldığı görölmektedir. 7262 s. Kanun ile 5549 s. Kanun'un 13'üncü maddesinde yapılan değişiklik sonrası ödeme kuruluşu ifadesi MASAK tarafından ilk defa kullanılmıştır.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında da zaman zaman atıfta bulunulan 5549 s. Kanun, ödeme kuruluşlarının faaliyetleri esnasında 6493 s. Kanun dışında riayet etmeleri gereken mevzuatların başında gelmektedir. Faaliyet konuları gereği sürekli olarak finansal işlem gerçekleştirilmesine aracılık eden ödeme kuruluşlarının bu kapsamda yerine getirmeleri gereken bazı yüklölölükleri bulunmaktadır.

5549 s. Kanun, yüklölölüler için öngörölen tedbirlere ilişkin oldukça genel düzenlemeler içermekte olup bu tedbirlere ilişkin detaylı düzenlemelere MASAK Tedbirler Yönetmeliği, MASAK Uyum Yönetmeliği ve MASAK tarafından yayınlanan tebliğlerde yer verilmektedir.

b. Kimlik Tespiti

Ödeme kuruluşlarının kimlik tespitine ilişkin olarak yerine getirmesi gereken yüklölölükler MASAK Tedbirler Yönetmeliğinin "*kimlik tespiti*" başlıklı 5'inci maddesi ve devamında düzenlenmektedir. Buna göre ödeme kuruluşlarının belirli işlemler bakımından müşterilerinin kimlik tespiti gerçekleştirme ve işlemin gerçek faydalanıcısını tespit edebilmek için gerekli tedbirleri almak yüklölölülüğü bulunmaktadır. Bu işlemler (i) sürekli iş ilişkisi tesis edildiği işlemler (ii) 75.000 TL veya üzerindeki işlemler ile toplam tutarı belirtilen meblağı aşan bağlantılı

işlemler (iii) 7.500 TL veya üzerinde elektronik işlemler ile toplam tutarı belirtilen meblağı aşan bağlantılı elektronik işlemler (iv) şüpheli işlem bildirimini gerektiren işlemler ve (v) kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe duyulan işlemler olarak sayılabilecektir.

MASAK Tedbirler Yönetmeliği kimlik tespiti gerçekleştirilen müşterinin hukuki statüsüne (gerçek kişi, tüzel kişi, dernek vb.) bağlı olarak uygulanacak tedbirler ile talep edilecek ve doğruluğu teyit edilecek bilgiler bakımından farklı yükümlülükler öngörmektedir. Bu çalışmada sadece gerçek kişiler ile ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler bakımından öngörülen kimlik tespiti yükümlülükleri incelenecektir.

Gerçek kişilerin kimlik tespitine ilişkin 6'ncı madde incelendiğinde ödeme kuruluşlarının bir gerçek kişi müşterilerinin kimlik tespiti gerçekleştirirken; müşterinin kimlik bilgileri, adresi ve imza örneği, meslek bilgileri ve iletişim bilgilerini alması gerektiği düzenlenmiştir.

MASAK Tedbirler Yönetmeliğinin 6/A maddesinde gerçek kişiler bakımından uzaktan kimlik doğrulama süreçlerinin ne şekilde gerçekleştirileceğine ilişkin esasların Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirleneceği ifade edilmektedir. Uzaktan kimlik tespitine ilişkin yükümlülükler MASAK Genel Tebliği Sıra No: 19 kapsamında düzenlenmiş olmakla birlikte Ödeme Hizmetleri Tebliği'nde de uzaktan kimlik tespit süreçlerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin 22'nci maddesi uyarınca uzaktan iletişim aracı ile yürütülecek süreçler bakımından ödeme kuruluşları, müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkan veren internet tabanlı yöntemler kullanmakla yükümlüdür. Bu yöntemlerin asgari olarak barındırması gereken unsurlar fıkranın devamında bentler halinde sayılmaktadır. Fıkranın b bendinde müşteriden temin edilen bilgi ve belgelerin doğruluğunun optik karakter tanıma, NFC, kart okuyucu ve benzeri yöntemlerle kontrol edilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu kapsamda uzaktan

kimlik tespit süreçlerinin ne şekilde yürütüleceğine ilişkin TCMB ve MASAK'ın sektör paydaşlarını bilgilendirmeleri beklenmektedir.

MASAK Tedbirler Yönetmeliğinin ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin kimlik tespitine ilişkin 8'inci madde incelendiğinde ise ödeme kuruluşlarının bir ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi müşterilerinin kimlik tespiti gerçekleştirirken; unvan, ticaret sicil ve vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, iletişim bilgileri ile tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin kimlik bilgileri ve imza örneğinin alınması gerektiği düzenlenmiştir.

MASAK Tedbirler Yönetmeliği kapsamındaki kimlik tespit süreçlerinde müşterilerden alınan bilgi ve belgelerin doğrulunun teyit edilmesine ilişkin usuller de yine anılan yönetmelikte düzenlenmiş olup teyit amacıyla kullanılan belgelerin gerçekliğinden şüphe duyulması halinde ödeme kuruluşları, imkânların elverdiği ölçüde belgelerin gerçekliğini doğrulamakla yükümlüdürler.

c. Şüpheli İşlem Bildirimi

Şüpheli işlem, MASAK Tedbirler Yönetmeliğinin 27'nci maddesinin birinci fıkrasında "*yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, bu kapsamda terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheli gerektirecek bir hususun bulunması hali*" olarak tanımlanmaktadır. Ödeme kuruluşları, karşılaştıkları şüpheli işlemlerin her birini en geç on iş günü içerisinde Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirmekle yükümlü kılınmışlardır. Bildirimin ne şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğine ilişkin esaslar MASAK

tarafından kendi internet sitesi üzerinden yayınlanan Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberlerinde¹³⁷ açıklanmaktadır.

d. Uyum Görevlisi Atama

Münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti, münhasıran ödeme emri başlatma hizmeti ve münhasıran hesap bilgisi hizmetleri sağlayan kuruluşlar haricindeki ödeme kuruluşları, faaliyet izni almalarını müteakip otuz gün içerisinde uyum görevlisi atamakla yükümlüdürler. Söz konusu atama uyum programının tamamlanması beklenmeden süresi içerisinde gerçekleştirilmelidir. Atanacak uyum görevlisinin başka görevlerde de bulunabileceğini öngörülmele birlikte Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca atanmış olan risk yöneticisi ve/veya iç kontrol uzmanı uyum görevlisi olarak atanamayacaktır, nitekim Yönetmeliğin risk yönetimi ve iç kontrole ilişkin düzenlemelerinde bu görevlerde bulunanların başka herhangi bir icrai görevde bulunamayacakları açıkça ifade edilmektedir.

e. Bilgi ve Belgelerin Verilmesi, Muhafazası ve İbrazı

Ödeme kuruluşları, 5549 s. Kanun kapsamında kendisinden istenilecek her türlü bilgi, belge ve kaydı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına sağlamakla, 5549 s. Kanun kapsamındaki işlemlerine ilişkin her türlü bilgi, belge ve kayıt ile ticari defter ve kayıtların sekiz yıl süreyle muhafaza etmekle ve talep halinde yetkililere ibraz etmekle yükümlü kılınmıştır.

---

¹³⁷ <https://ms.hmb.gov.tr/>

F. Sözleşmesel Yükümlülükler

a. Ödeme Hizmetlerinin Sunulmasına İlişkin Yükümlülükler

i. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

Ödeme kuruluşlarının faaliyet alanını oluşturan ödeme hizmetlerinin hukuki mahiyetini incelerken, bu hizmetlerin sağlanmasına ilişkin sözleşmesel ilişkinin Türk mevzuatı açısından mercek altına alınması gerekmektedir. Bu başlık altında yalnızca ödeme kuruluşları ile ödeme hizmeti kullanıcıları arasındaki sözleşmesel ilişki değerlendirilecektir.

Bazı yazarlarca ödeme hizmetinin esasen gönderen, alıcı ve ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında gerçekleşen üçlü bir “havale” ilişkisi olduğu değerlendirilmektedir.¹³⁸ Zira havale ilişkisinde olduğu gibi burada da gönderen ödeme hizmeti sağlayıcısına fonun alıcıya transferi için yetki vermekte, diğer yandan ise alıcıya fonun kabul edilmesi yetkisi vermektedir.¹³⁹ Bu görüş karşısında ödeme hizmetlerinin sunulması esnasında alıcı ve göndericinin ödeme hesaplarının bulunduğu ödeme hizmeti sağlayıcılarının ve bazı iş modellerinde ödeme emri başlatma hizmeti sağlayan ödeme hizmeti sağlayıcılarının ilişkiye dahil olması ve bu ilişkilerin dört veya beş taraflı ilişkiler haline gelmesi karşısında, ödeme hizmetlerinin kendi özel durumu çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği ve bu kapsamda havale ilişkisine benzetilmesinin isabetli olmayacağı söylenebilecektir.

6493 sayılı Kanunda açık bir tanımı olmamasına karşın ödeme hizmeti sözleşmesi, “*ödeme hizmeti sağlayıcısının bir defaya mahsus veya süreklilik arz eden ödeme işlemlerinin yürütülmesini, ödeme hizmeti kullanıcısının da buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme*”¹⁴⁰ olarak tanımlanabilecektir.

---

¹³⁸ Güven, Irmak S.98

¹³⁹ Eren, 2017; Güven, Irmak s.98

¹⁴⁰ Erdem, s.7

Tanımlamadan da anlaşılacağı üzere 6493 s. Kanun kapsamında ödeme hizmeti sözleşmesine konu olacak olan ödeme hizmetleri “bir defaya mahsus” olanlar ve “süreklilik arz edenler” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Esasen bir iş görme sözleşmesi¹⁴¹ olan ödeme hizmeti sözleşmesinin Türk hukukunda düzenlenen hangi sözleşme tipi kapsamında kabul edileceğine ilişkin tartışmalar bulunmaktadır. Türk hukukundaki sözleşme tipleri isimli ve isimsiz sözleşmeler olmak üzere iki başlık altında incelendiğinde, ilgili sözleşmesel ilişkinin hangi başlık altına değerlendirileceğinin tespiti uygulanacak olan hukuk kuralları bakımından önem arz etmektedir.

İsimli sözleşmeler TBK veya diğer kanunlarda kendisine düzenleme alanı bulan sözleşmeler olarak tanımlanabilecektir. Bu sözleşmelere örnek olarak satış sözleşmesi, bağışlama sözleşmesi, kira sözleşmesi, eser sözleşmesi, yayım sözleşmesi, vekalet sözleşmesi verilebilecektir. İsimsiz sözleşmeler ise kısaca, isimli sözleşmeler arasında bulunmayan ve kanunda açıkça düzenlenmeyen sözleşmeler olarak nitelendirilebilecektir.¹⁴² Kendine özgü yapısı olan isimsiz sözleşmelerin unsurları, kanunun öngördüğü sözleşme tiplerinin unsurlarıyla tamamen örtüşmemektedir.¹⁴³

6493 s. Kanun’un 12’nci maddesinin üçüncü fıkrasında ödeme hizmetleri kapsamındaki hak ve yükümlülükler ile çerçeve sözleşmeye ilişkin esasların yönetmelik ile belirleneceği ifade edilmiş, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında ise çerçeve sözleşme “*Ödeme hizmeti sağlayıcısı ile müşteri arasında tekil veya süreklilik arz eden ödeme işlemlerinin yürütülmesine ve mümkün olan durumlarda ödeme hesabının açılmasına ilişkin usul ve esasları belirleyen sözleşme*” olarak tanımlanarak Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin dördüncü

---

¹⁴¹Kocaoğlu Ulbrich, s. 29: “Taraflardan birinin iş görme borcu yüklendiği sözleşmelere iş görme sözleşmeleri denilmektedir.”

¹⁴² Yücer Aktürk, İpek, İsimsiz Sözleşme Genel Teorisi ve Uzaktan Öğretim Sözleşmesi, 2016, s.3

¹⁴³ Yavuz, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 2014, s. 28

kısımında bu sözleşmenin sahip olması gereken unsurlara ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

6493 s. Kanun ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği birlikte incelendiğinde çerçeve sözleşme ile bir sözleşmesel ilişkinin tanımlanmadığı görülmekle birlikte bir sözleşmenin isimli sözleşme olarak değerlendirilebilmesi için mevzuatta sözleşmenin adlandırılmış olması yeterli olmayıp, sözleşmesel ilişkinin birinci derecedeki önemli unsurlarının kanun ile belirlenmesi ve sözleşmesel ilişki kapsamındaki unsurların kanun ile belirlenen unsurlar ile birleşmesi gerekmektedir.¹⁴⁴

Her ne kadar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile çerçeve sözleşmeye ilişkin düzenlemeler getirilmiş olsa da tek seferlik ödeme işlemleri esnasında da yazılı olsun veya olmasın bir ödeme hizmeti sözleşmesi kurulmuş olacağı ve çerçeve sözleşme düzenlemelerinin tek seferlik ödeme işlemleri bakımından bağlayıcı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda çerçeve hizmet sözleşmesine ilişkin şartların düzenlenmesinin ödeme hizmeti sözleşmesini bir isimli sözleşme haline getirmeyecektir.

Doktrindeki bir görüşe göre ödeme hizmetleri sözleşmesinin isimsiz bir sözleşme olup bu kapsamda TBK'nın 502'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen bu sözleşmeye de uygulanmalı, sözleşmesel ilişki kapsamında öncelikle emredici hükümler, daha sonra sözleşme hükümleri ve son olarak da vekâlet hükümlerine ilişkin yedek hukuk kuralları esas alınmalıdır.¹⁴⁵

---

¹⁴⁴ Oktay, Saibe., İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması, Journal of Istanbul University Law Faculty, Sayı 55 (1-2), 2011 s. 265

¹⁴⁵ Erdem, s. 16

ii. Tek Seferlik Ödeme İşlemleri

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde ödeme hizmetleri kapsamında sadece tek seferlik ödeme işlemleri ve süreklilik arz eden ödeme işlemleri olmak üzere ikili bir ayırım yapılmamış, aynı zamanda bu ayrı sözleşmesel ilişki çerçevesinde uygulanacak hükümlere ilişkin de bir ayırma gidilmiştir.

Tek seferlik ödeme işlemleri, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 37'nci maddesi uyarınca tek seferlik ve çerçeve sözleşme kapsamında dışında gerçekleştirilen ödeme işlemi olarak tanımlanabilecektir. Başka bir ifade ile tek seferlik bir ödeme işlemi için aranan iki temel unsur (i) söz konusu ödeme hizmeti ilişkisinin devamlılık arz etmemesi ve (ii) ödeme hizmetine konu ödeme işleminin herhangi bir çerçeve sözleşme kapsamında gerçekleşmemesidir.

Tek seferlik ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin uyulması gereken usul ve esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 37'nci maddesinde detaylı bir şekilde düzenlenmektedir. Uzaktan iletişim araçları ile gerçekleştirilecek tek seferlik ödeme işlemlerine ilişkin hususi düzenlemelere yer verilmesinin altında yatan sebebin, uygulamada tek seferlik ödeme işlemlerinin ve buna ilişkin talimatların sıklıkla uzaktan iletişim araçları vasıtasıyla gerçekleştirilmesi olduğu ifade edilebilecektir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 39'uncu maddesinde tek seferlik ödeme işlemlerine ilişkin olarak düzenlenecek sözleşme veya belgelerde yer verilmesi zorunlu bilgiler (i) müşteri tarafından sunulması gereken bilgilere (ii) ödeme işleminin azami tamamlanma süresi, (iii) toplam ücret ve ücretlerin dökümü ve (iv) uygulanacak döviz kuru olarak sayılmaktadır.

Madde her ne kadar taraflar arasında yazılı bir sözleşme kurulması şartına işaret etmiyor olsa da maddede sayılan bilgilerin ödeme hizmeti kullanıcısının bilgisine sunulması gerektiği düzenlenmiştir. Bu şart çerçeve sözleşmeler bakımından

öngörüldüğü gibi detaylı olmamakla birlikte tek seferlik ödeme işlemlerine ilişkin düzenlenecek bir belgede (sözleşme, dekont vb.) yukarıda yer verilen ve aslında ödeme hizmetinin sunulmasına ilişkin şartları belirleyen bilgilere yer verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bunun bir yazılılık şartı olup olmadığını değerlendirmeden önce Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 38'inci maddesinin değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Ödeme hizmetleri Yönetmeliğinin 38'inci maddesi tek seferlik ödeme işlemlerine ilişkin bilgilendirmenin ne şekilde yapılması gerektiğini düzenlemekte, bir yazılı şekil şartına işaret etmektedir. Madde uyarınca bilgilerin işyerinde görülür bir şekilde paylaşılması ve uzaktan iletişim araçları ile gerçekleştirilecek işlemler bakımında ödeme hizmetine ilişkin şartların kuruluşun internet sitesinden yayınlanması işlem öncesi bilgilendirme yerine geçecektir. 38'inci maddede yer verilen bu düzenlemelerde tek seferlik ödeme işlemine ilişkin sözleşmeler bakımından bir şekil şartı öngörülmemektedir. Nitekim 39'uncu maddede öngörülen bilgilerin yer verilmesinin bir yazılı şekil şartında ziyade ön bilgilendirme yükümlülüğü olduğu ifade edilebilecektir.

Son olarak tek seferlik ödeme işlemine ilişkin ödeme emrinin ödeme hizmeti kullanıcısı tarafından iletilmesini müteakip kuruluş tarafından yerine getirilmesi gereken bilgilendirme yükümlülüğü Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 40'ıncı maddesinde düzenlenmiştir. Maddede gönderenin ve alıcısının ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından ödeme işlemine ilişkin sağlanması gereken bilgiler düzenlenmektedir.

iii. Çerçeve Hizmet Sözleşmesi

Tek seferlik ödeme işlemlerinin aksine süreklilik arz eden ödeme hizmeti ilişkisi kapsamında gerçekleştirilen ödeme işlemlerine, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 41-46'ncı maddelerinde yer verilen hükümler uygulanacak olup bu ödeme işlemlerinin bir çerçeve sözleşme kapsamında gerçekleştirilmesi gerekecektir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 41'inci maddesinin ilk fıkrası, ödeme hizmeti kullanıcısı ile ödeme hizmeti sağlayıcı arasındaki çerçeve sözleşmenin en az 12 punto olarak düzenlenmesi gerektiğini belirtmekte ve bu kapsamda bir yazılı şekil şartı öngörmektedir. Ancak aynı fıkra uyarınca uzaktan iletişim araçları ile kurulacak sözleşmeler bakımından yazılı şekil şartının aranmayacağı belirtilmiştir. Bu istisnanın sadece şekil şartına ilişkin getirildiğini, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 41'inci maddesi çerçevesinde değerlendirilecek ödeme hizmeti ilişkileri bakımından bir çerçeve sözleşme yapma zorunluluğunun ortadan kaldırılmadığını vurgulamak yerine olacaktır.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 41'inci maddesinde çerçeve sözleşme kapsamındaki ödeme ilişkileri bakımından uyulması gereken esaslar ve ödeme hizmeti sağlayıcı tarafından riayet edilmesi gereken altyapısal ve operasyonel kurallar düzenlenmiştir.

Ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin çerçeve sözleşme ilişkisi kurulmadan önce ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme hizmeti kullanıcısına karşı yerine getirilmesi gereken bilgilendirme yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin düzenlemeler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 42'nci maddesinde yer almaktadır. Bilgilendirme yükümlülüğü incelendiğinde esasen 6502 s. Kanun ve Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliğinde öngörülen ön bilgilendirme yükümlülüğüne benzer bir düzenleme yapıldığı söylenebilecektir. Nitekim ön bilgilendirme yükümlülüğü esasen kurulacak mesafeli sözleşmeye ilişkin şartların tüketiciye sözleşme kurulmadan sunulmasına ilişkin olup benzer şekilde Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 42'nci maddesinde öngörülen bilgilendirme de esasen kurulacak çerçeve sözleşmeye ilişkin şartların önceden ödeme hizmeti kullanıcısına sunulmasına ilişkindir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca çerçeve sözleşmenin asgari olarak içermesi gereken bazı hükümler bulunmaktadır. Bu hükümler 43'üncü maddede tek

tek sayılmakta olup maddenin ikinci fıkrasında uzaktan iletişim araçları ile kurulacak sözleşmelerde yer verilmesi gereken ilave hükümlere yer verilmiştir. Yine çerçeve sözleşmenin tadil edilmesinde uygulanacak usule ilişkin düzenlemeler 44'üncü maddede ve çerçeve sözleşmesinin feshine ilişkin düzenlemelere 45'inci maddede yer verilmiştir.

Ödeme hizmeti kullanıcısı her ne kadar çerçeve sözleşmeyi imzalarsa veya uzaktan iletişim araçları üzerinden sözleşmeye onay verse de Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 46'ncı maddesi ile çerçeve sözleşme kapsamında iletilen münferit ödeme emirlerine ilişkin ödeme hizmeti sağlayıcı tarafından her bir işlem için yerine getirilmesi gereken bir bilgilendirme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu kapsamda gönderenin ve alıcısının ödeme hizmeti sağlayıcılarının ödeme hizmeti kullanıcılarına asgari olarak sağlamakla yükümlü oldukları bilgiler anılan maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında sayılmıştır.

Sözleşme süreçlerinde incelenmesi gereken tartışmalardan biri de biyometrik imzanın kullanımına ilişkindir. Gerek sözleşmelerin yazılı şekil şartının sağlanması gerekse kişilerden imza örneği alınması bakımından dijital ortamda atılan imzaların geçerli kabul edilip edilmeyeceği, Türk Hukuku'nda uzun yıllardan beri süre gelen bir tartışma konusudur. TBK'nın 15'inci maddesi uyarınca bir imzanın bağlayıcı olabilmesi için kişinin el yazısıyla veya güvenli elektronik imza ile atılması zorunludur. Bununla birlikte literatürde bazı yazarlar tarafından TBK'da yer alan düzenlemenin imzanın bizzat şahsın eli ile atılması gerektiğine ilişkin olduğu, hangi araç ile hangi ortama imza atılabileceğine ilişkin bir düzenleme veya sınırlandırmaya yer verilmediği, söz konusu yasal düzenlemenin yapıldığı tarihte imza sahibinin el yazısıyla imza atılmasının sadece kalem ile kağıda imza atılması şeklinde mümkün olduğu, bununla birlikte gelişen teknoloji ile artık kişinin elektronik ortamda da "el yazısı" ile biyometrik imza atabildiği ve atılacak biyometrik imzanın TBK'daki yazılı şekil şartını yerine getirmek bakımından el

yazısı ile atılan ıslak imzadan herhangi bir farkı olmayacağı ifade edilmektedir.¹⁴⁶ Gerçekten de el yazısı ile atılan herhangi bir imzanın TBK çerçevesinde imza niteliğinde olduğu ve bu anlamda imzanın başkaca bir şekilde tasdikine ihtiyaç duyulmayacağı ifade edilebilecektir. Bu kapsamda el yazısının kişiye özgü olması sebebi ile el ile çizilen herhangi bir işaretin imzanın yazılılık şeklini karşılayacağı ve bu şeklin sağlanması için başkaca bir unsur veya şarta ihtiyaç duyulmayacağı ifade savunulabilir.¹⁴⁷ Nitekim TBK’da el ile atılan imzada kullanılacak yöntemlere ilişkin bir sınırlama öngörülmemiştir. Konu hakkındaki literatür incelendiğinde biyometrik imzanın aynı ıslak imza veya güvenli elektronik imza gibi “elle atılmış geçerli bir imza” olduğuna yönelik görüşler olsa biyometrik imza ile imzalanan belgelerin geçerliliği ve bunların delil niteliği bakımından tartışmalar bulunmakta olup, bu konuda Yargıtay tarafından verilen ve konu hakkındaki tartışmaları sonlandıran bir karar bulunmamaktadır.

iv. Ödeme Kuruluşunun Bilgilendirme Yükümlülüğü ve Ödeme Hizmeti Kapsamında Uygulanabilecek Ücretler

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin dördüncü kısım üçüncü bölümünde Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında öngörülen bilgilendirme yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirilmesi gerektiğine ve ödeme hizmeti sözleşmesi kapsamında uygulanabilecek ücretlere ilişkin ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Ödeme kuruluşları, tek seferlik ödeme işlemleri ile çerçeve sözleşme kapsamında ödeme hizmeti kullanıcılarına karşı bilgilendirmeleri tarafların fiziki olarak bir araya geldikleri işlemler bakımından en az on iki punto büyüklüğünde ve anlaşılabilir bir şekilde ve müşterinin talebine göre kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcı aracılığı ile yerine getirmekle yükümlüdürler. Uzaktan iletişim araçları ile

---

¹⁴⁶ Keser Berber, Leyla, Biyometrik İmza ve Türk Borçlar Kanunu'ndaki Yazılı Şekil Şartı ile Hukuk Muhakemeleri Kanunundaki İmza Açısından Yeri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü, s.9 (<https://itlaw.bilgi.edu.tr/tr/haberler/bilgi-notu-biyometrik-imzanin-tbk-yazili-sekil-sar-86/>)

¹⁴⁷ Kürşat, Zekeriya, Yazılı Şekil Şartının Unsuru Olan İmzanın Elektronik Ekranı Atılmasını Etkisi, İÜHF C. LXXV, S. 1, 2017, s. 418.

gerçekleştirilen ödeme işlemleri bakımından ise ilgili bilgilendirme, ödeme işleminin gerçekleştirilmesinden hemen sonra, ödeme işleminin gerçekleştirilmesinde kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun bir şekilde yerine getirilecektir. Yine ödeme hizmeti kullanıcılarının tüketici sıfatını haiz ödeme hizmeti kullanıcılarına, bu kullanıcıların sahip oldukları haklara ilişkin bilgilendirme yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Ödeme kuruluşları bu yükümlülükleri yerine getirirken herhangi bir ücret veya masraf talep edemezler. Ödeme kuruluşlarının, bilgilendirme yükümlülüğü kapsamına girmeyen bilgi talepleri (sözleşmede kararlaştırılmış olması şartıyla) ile farklı bir mevzuat kapsamındaki bildirim ve işlemlerin karşılanması için ödeme hizmeti kullanıcılarından azami olarak katlanılan maliyet kadar bir ücret talep edebileceği düzenlenmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 50'nci maddesi ödeme kuruluşlarının ödeme hizmetleri çerçevesinde ücret, masraf, komisyon veya başkaca menfaatler talep etme haklarını düzenlemekte olup anılan maddenin ikinci fıkrası uyarınca TCMB ödeme kuruluşları tarafından sağlanan ödeme hizmetleri kapsamında talep edilebilecek ücretlerin alt ve üst sınırını belirlemeye yetkili kılınmıştır. Sağladığı ödeme hizmetleri kapsamında ödeme hizmeti kullanıcılarından herhangi bir bedel tahsil eden ödeme kuruluşları, çerçeve sözleşmedeki bildirim yükümlülüklerine ek olarak, anılan maddenin dördüncü fıkrasındaki asgari içeriğe sahip bir ekstre düzenleyerek ödeme hizmeti kullanıcılarına sunmakla yükümlü kılınmıştır.

v. Ödeme Kuruluşları ile Ödeme Hizmeti Kullanıcılarının Yükümlülükleri

6493 s. Kanun kapsamındaki bir ödeme hizmeti ilişkisinde esasen ödeme kuruluşunun yükümlülüğü kararlaştırılan ödeme hizmetinin ilgili mevzuata uygun bir şekilde sunmak, ödeme hizmeti kullanıcının yükümlülüğü ise yararlandığı ödeme hizmet kapsamında muaccel olan ücret, komisyon veya menfaati ödeme kuruluşunda zamanında ödemektedir. Ancak söz konusu ödeme hizmetlerinin

sunulmasına ilişkin usul ve esasların 6493 s. Kanun ile düzenlenmesi karşısında ödeme hizmeti ilişkisi taraflarının yerine getirmekle yükümlü olduğu pek çok yan edim bulunmaktadır.

Yukarıda ifade edildiği üzere ödeme hizmeti kullanıcılarının asli edimi ödeme hizmeti ilişkisi kapsamındaki ücret ödeme borcunu ifa etmek ve sağlanan ödeme hizmetini mevzuatta ve ödeme hizmeti sözleşmesinde yer verilen düzenlemelere uygun bir şekilde kullanmaktır. Bu kapsamda özellikle 6493 s. Kanun ve ilgili mevzuatta yer verilen yükümlülüklerin pek çoğunun ödeme hizmeti sağlayıcıları bakımından öngörüldüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.,

Her ne kadar ödeme kuruluşlarının ödeme hizmeti ilişkisi kapsamındaki asli edimi ödeme hizmetinin sağlanması olsa da ödeme hizmetlerinin sunulmasına esnasında uyulması gereken esaslar 6493 s. Kanun ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği detaylı bir şekilde düzenlendiğinden, bu esasların her biri ödeme kuruluşlarının edimlerini ifa ederken uyması gereken bir yükümlülük olarak kabul edilebilecektir.

Ödeme kuruluşu bir ödeme işlemini gerçekleştirmeden önce gönderenden ödeme işlemine ilişkin onay almakla yükümlüdür. Bu onayın ne şekilde alınması gerektiği ile onayın hangi hallerde ne şekilde geri alınabileceğine ilişkin düzenlemelere anılan madde içerisinde yer verilmiştir.

Ödeme işleminin bir ödeme aracı kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde tarafların sahip olacağı hak ve yükümlülükler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 53'üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 54'üncü maddesinde yetkisiz veya hatalı olarak gerçekleştirilen işlemler bakımından tarafların bildirim ve düzeltme yükümlülüklerine, 55'inci maddesinde işlem tutarının önceden bilinmediği kart tabanlı ödeme işlemlerine ilişkin düzenlemelere, 56'ncı maddesinde alıcı tarafından

veya alıcı aracılığıyla başlatılan geri ödeme işlemlerine ilişkin düzenlemelere, 57'nci maddesinde ise fonların kullanılabilirliği hakkındaki onaya ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Tarafların ödeme işlemlerine ilişkin hak ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelerin hemen sonrasında Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği, beşinci kısmında ödemeler ve ödeme işlemlerinin ne şekilde gerçekleştirileceğine ilişkin esaslara detaylı bir şekilde yer vermiştir.

vi. Muafiyet Halleri

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 72'nci maddesinde ödeme hizmeti kullanıcısının tüketici olmadığı, başak bir ifade ile esnaf veya tacir sıfatını haiz olduğu ödeme hizmeti ilişkilerine, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği yer verilen bazı düzenlemelerin uygulanmayabileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre esnaf veya tacir sıfatını haiz bir ödeme hizmeti kullanıcısı ile imzalanacak çerçeve sözleşmede uygulanacak ücretlerin dökümüne yer verilmesine gerek bulunmamaktadır. Yine 44'üncü maddenin çerçeve sözleşmelerdeki değişiklikler bakımından öngörülen ve ödeme hizmeti sağlayıcı tarafından 30 gün önceden bildirim yapılması gerektiğini düzenleyen birinci fıkrası ile ödeme işlemlerinde kullanılacak döviz kurundaki değişikliklerin tüm ödeme hizmeti kullanıcıları için eşit şekilde hesaplanması gerektiğini öngören dördüncü fıkrasındaki düzenlemeler, bu kapsamdaki ödeme hizmeti kullanıcıları bakımından uygulanmayabilecektir. Yine Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer alan 52'nci maddenin üçüncü fıkrası, 54'üncü maddenin birinci ve ikinci, dördüncü ve altıncı fıkraları, 56., 64., 67'nci maddenin birinci fıkrası ve 70'inci maddeleri bu ilişkiler bakımından emredici nitelikte değildir. Ancak anılan maddelerin ilişkiler özelinde uygulanmaması veya farklı bir şekilde uygulanması için tarafların ilgili hükmün uygulanmayacağı veya farklı şekilde uygulanacağı konusunda mutabık kalmaları şarttır.

G. Ödeme Kuruluşlarının Tabi Olduğu Uluslararası Kurallar: Ödeme Şeması Kuralları

Dünya üzerinde kartlı ödemelere ilişkin kullanılan altyapılar uygulamada ödeme şemaları olarak adlandırılmaktadır. Mastercard, VISA, AMEX gibi sistemler ödeme şemalarına örnek olarak gösterilebilecektir. Ödeme şemaları sağladıkları altyapı ile kredi veya banka kartlarının, ilgili ödeme aracını ihraç eden banka haricindeki bankaların POS'larında da kullanılmasını sağlamaktadır. Türkiye'dekiler dahil olmak üzere kredi kartı veya banka kartı ihraç eden dünyadaki neredeyse tüm bankalar bu ödeme şemalarından bir veya birkaçından lisans almakta ve ilgili kredi kartı veya banka kartları bu lisans kapsamında müşterilerine kullanılmaktadır.

Onlarca yıldır faaliyet gösteren ve dünyanın finansal anlamda en güçlü şirketleri arasında yer alan bu ödeme şemaları, pek çok ülkede hizmet vermekte olup bunun bir sonucu olarak lisans sağladıkları kuruluşların tabi olduğu mevzuatlar da kuruluşların buldukları ülkelerle birlikte değişmektedir. Bu kapsamda ödeme şemasına dahil olan kuruluşların uyum sağlamaları gereken ortak bir mevzuat bulunmamaktadır. İşte bu durum ödeme şemalarını kendi kapsamlı düzenlemelerini yapmak ve lisans verdikleri veya iş birliği içerisine girdikleri tüm kuruluşların bu kurallara riayet etmelerini sağlamak konusunda teşvik etmiştir.

Uygulamada bu kurallar ilgili ödeme şemasının adıyla anılmaktadır (örneğin VISA kuralları, Mastercard Kuralları). Bu kurallar oldukça uzun ve detaylı bir şekilde kaleme alınmış olup bankalar, ödeme kuruluşları ve işyerleri dahil olmak üzere pek çok tarafa ilişkin düzenlemeler içermektedir. Bu kurallar içerisinde ödeme şeması tarafından sağlanan lisansa ilişkin sınırlamalar, riayet edilmesi gereken işlem limitleri, altyapının kullanımına ilişkin kurallar dahil ancak bunlarla sınırlı olmaksızın, ödeme şemasının işleyişi esnasında karşılaşılabilecek pek çok konu düzenlenmiştir.

Ödeme şemaları uygulamada çoğu zaman sadece bankalar ile sözleşmesel ilişki içerisine girmekte ve ödeme şeması kurallarına uyum sağlanması konusunda bankalardan taahhüt almaktadır. Başka bir ifade ile ödeme şeması tarafından ilgili bankaya sağlanan lisansın kullanımına ilişkin aykırılıklardan bizzat banka sorumlu olmaktadır. Bununla birlikte bankalar, gerek ödeme hizmeti altyapısı sağladıkları ödeme kuruluşlarından gerekse müşterilerinden ödeme şeması kurallarına uyum sağlanması konusunda taahhüt almaktadır. Başka bir ifade ile ödeme şemasına dahil olan kuruluşlar ve müşteriler arasında sözleşmesel dayanağı olan bir rücu ilişkisi kurulmaktadır.

Bu kuralların örneklendirilmesi gerekirse, Mastercard Kurallarının 7.8'inci maddesi uyarınca bir ödeme kuruluşunun hizmet verdiği işyerinin yıllık işlem hacminin bir milyon doları aşması halinde ilgili işyeri banka ile ayrı bir işyeri sözleşmesi imzalamakla yükümlüdür. Yine VISA Kurallarının 5.3.1.1'inci maddesinde bankaların ödeme altyapısı sağlayacağı ödeme kuruluşları ile imzalayacakları sözleşmelerde bulunması gereken hükümlere yer verilmiştir.

H. Uygulamadaki Bazı İş Modelleri

Ödeme kuruluşları tarafından sağlanacak ödeme hizmetleri ile faaliyet yasağı kapsamında değerlendirilecek faaliyetlere ilişkin düzenlemeler 6493 s. Kanun ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği içerisinde yer almakla birlikte, anılan mevzuatta doğrudan zikredilmeyen ancak uygulamada benimsenen bazı iş modellerinin mevzuat çerçevesinde ne şekilde konumlandırılacağına ilişkin soru işaretleri bulunmaktadır. Uygulamada ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin karşılaşılan bazı iş modelleri aşağıda incelenmiştir.

a. Sanal POS Hizmetleri

Ödeme kuruluşlarının bankalardan temin ettikleri sanal POS altyapılarını kendi müşterilerine kullandırmak suretiyle sağladığı ödeme hizmeti sağladığı ödeme

hizmetlerinin 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının a ve b bentleri çerçevesinde sunulduğu kabul edilmektedir. Söz konusu iş modelinde ödeme kuruluşu anılan sanal POS altyapısını hizmet vereceği müşterilerinin (işyeri) internet sitelerine entegre etmekte ve işyerinin internet sitesi üzerinden gerçekleştirilen satın alma işlemlerine konu ödeme işlemleri bu sanal POS üzerinden gerçekleştirilmekte, POS üzerinden gerçekleştirilen işlem kapsamında gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme kuruluşuna aktarılan fonlar daha sonra ödeme kuruluşu tarafından işyerine aktarılmaktadır.

Sanal POS altyapısı sadece internet sitelerinde değil, internet bağlantısı olan çeşitli satış kanallarında da (örneğin yiyecek-içecek otomatları, mobil uygulamalar, ödeme kaydedici cihazlar) kullanılabilir.

b. Pazaryeri Modeli

Uygulamada pazaryeri olarak adlandırılan iş modeli esasen sanal POS hizmetlerinin ödeme kuruluşunun müşterisi olan işyeri tarafından yönetilen pazaryeri üzerinden mal veya hizmet satışı gerçekleştiren alt işyerleri tarafından da kullanılması şeklindeki iş birliğidir. Bu iş modeli çerçevesinde ödeme kuruluşunu, gönderenin ödeme hizmeti sağlayıcısından elde ettiği fonları her bir alt işyerine ödeyebildiği gibi işyeri ile alt işyeri arasında 6493 s. Kanun çerçevesinde ticari temsilcilik ilişkisi kurulan hallerde tüm tutarları işyerine de aktarabilmektedir.

Bahse konu iş modeli çerçevesinde ödeme kuruluşları alt işyerlerini müşteri tanıma veya kimlik tespiti süreçlerine tabi tutmamakla birlikte, TCMB'nin konu hakkındaki görüşünün her bir alt işyerinin müşteri tanıma süreçlerine tabi tutulması ve kimlik tespitinin gerçekleştirilmesinin gerekli olduğu yönünde olduğu bilinmektedir.

c. Mobil Ödeme

6493 s. Kanun'da yer verilen mobil ödeme hizmetleri ancak bilişim veya elektronik haberleşme işletmecilerinin iştiraki olan ödeme kuruluşları tarafından sağlanabileceği belirtilmiştir. Türkiye'de bilinen üç büyük mobil operatör firmasının her biri kurdukları birer iştirak ile bu kapsamda faaliyet izni almış bulunmaktadır.

Her ne kadar bilişim ve elektronik haberleşme işletmecisinin iştiraki olmayan ödeme kuruluşlarının mobil ödeme hizmetlerini sunamayacağı düzenlenmiş olsa da uygulamada ödeme kuruluşları, ödeme işleminin alıcısı konumunda olan işyerlerine 6493 s. Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasının d bendi kapsamında faaliyet izni almış ödeme kuruluşları ile iş birliği içerisinde mobil ödeme hizmeti kullanılabilmektedir. Bu iş birliği çerçevesinde ödeme işlemine konu tutarın mobil hat kullanıcılarından tahsil edilmesi süreci tamamen 12'nci maddesinin birinci fıkrasının d bendi kapsamında faaliyet izni sahibi olan ödeme kuruluşu tarafından yürütülmekte, tahsil edilen tutar daha sonra alıcı sıfatını haiz işyerine ödenmek üzere işyerinin ödeme hizmeti sağlayıcısı olan ödeme kuruluşuna aktarılmaktadır. Söz konusu model bakımından vurgulanması gereken belki de en önemli husus gerek işeri gerekse işyerinin ödeme kuruluşunun ödeme işlemine konu tutarın tahsil edilememesi riskini kabul etmesidir.

d. Gelir Paylaşımı

Ödeme kuruluşları müşteri portföyünü genişletmek ve hizmetlerini tanıtmak üzere hedef kitlelerini oluşturan müşterilere farklı sektörlerde hizmet veren kuruluşlarla iş birliği gerçekleştirebilmekte, bu kapsamda kendilerine yönlendirilen işyerleri için yönlendirmede bulunan kuruluşa belirli bir gelir payı veya komisyon ödemesi gerçekleştirmektedir. Uygulamada bu tip iş birlikleri "teknik entegrasyon" olarak adlandırılmaktadır. Bunun sebebi yönlendirme yapan kuruluşların çoğu zaman ödeme kuruluşları tarafından sunulan ödeme hizmetlerinin teknik olarak

entegre edilmesi mümkün olan teknolojik altyapı hizmeti sağlayan kuruluşlar olmalarıdır.

Bu sözleşmeler uygulamada sözleşme serbestisi çerçevesinde gerçekleştirilse de TCMB'nin ödeme kuruluşlarının tamamına gönderdiği 13.12.2021 tarihli talimat yazısında ödeme kuruluşlarının ödeme hizmeti sözleşmesi haricinde imzalayacağı sözleşmelerin temsilcilik veya dış hizmet alımı ilişkilerinden biri kapsamında konumlandırılması gerektiği yönünde değerlendirmelere yer verilmiştir. TCMB'nin bu değerlendirilmesi de göz önünde bulundurulduğunda gelir paylaşımı veya teknik entegrasyon olarak adlandırılan iş birliklerinin çoğunlukla ödeme kuruluşunun hizmetlerinin tanıtımına ilişkin bir “tanıtım” veya “pazarlama” hizmeti olduğu, bu kapsamda ilgili iş birliklerinin dış hizmet alımına ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilebilecektir

Ödeme kuruluşlarının taraf olacağı sözleşmelerin temsilcilik ve dış hizmet alımından biri altına değerlendirilmesi gerektiğinin kabulü halinde, esasen finansal teknoloji firması olan ve sektörde yenilikçi iş modelleri ile farklılık yaratan ödeme kuruluşları bakımından pek çok iş birliğinin yapılmasının oldukça güç veya imkansız hale geleceğini, nitekim iş birliğinin karşı tarafını oluşturan kuruluşların çoğu zaman 6493 s. Kanun ve ilgili mevzuat kapsamındaki sınırlandırıcı düzenlemeler ile TCMB'nin denetimine tabi olmaktan imtina ettikleri değerlendirilmektedir.

e. Sahtecilik Önleme ve Kart Saklama Gibi Ödeme Hizmetlerini Tamamlayıcı Hizmetler

Uygulamada ödeme kuruluşları, sundukları ödeme hizmetlerinin yanında bu hizmetlerle birlikte sahtecilik önleme ve kart saklama hizmetleri de sağlamaktadır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 10'uncu maddesi, ödeme kuruluşları tarafından yapılamayacak faaliyetlere ilişkin düzenlemeler getirmekle birlikte ilgili maddenin ikinci fıkrasında ödeme kuruluşlarının kart saklama ve dolandırıcılık önleme gibi

ödeme hizmetlerini tamamlayıcı nitelikte olan yan hizmetler, öngörülen koşulların sağlanması halinde döviz alım satımı gerçekleştirilmesi gibi 6493 s. Kanun'da açıkça öngörülen hizmetler ile eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunabileceği düzenlenmektedir.

Sahtecilik önleme hizmetleri kapsamında müşterinin tarafı olduğu ödeme işlemini gerçekleştiren kişinin veya işlemin gerçekleştirildiği ödeme aracının şüpheli olup olmadığı değerlendirilmekte ve bu kapsamda sahte olduğu değerlendirilen işlemler tamamlanmadan reddedilmektedir. Kart saklama hizmetleri ise sahip olduğu kredi kartı veya banka kartı aracılığı ile ödeme işlemi gerçekleştirecek olan kişinin, takip eden ödemelerinde söz konusu kart bilgilerini tekrar girmesine gerek olmaksızın ödeme yapabilmesi mümkün kılınmakta ve ilgili kart bilgileri Ödeme Kartı Endüstrisi Güvenlik Standartları Konseyi tarafından belirlenen ve uygulamada PCI-DSS olarak adlandırılan Ödeme Kartı Endüstrisi Veri Güvenliği Standardı çerçevesinde şifreli bir şekilde muhafaza edilmektedir.

İ. Hukuk Politikası Kapsamında Değerlendirme

Ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin yasal düzenlemeler incelendiğinde yasa koyucunun bu tür hizmetlerin sunulmasını sıkı düzenlemelere ve belirli şartlara bağladığı görülmektedir. Ödeme kuruluşlarının ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin faaliyet izninin alınmasından bu kapsamdaki faaliyet izni sonlandırılana kadar uyum sağlaması gerekli olan kuralların oldukça sınırlayıcı olduğu görülmektedir.

Söz konusu kuralların bu denli sınırlayıcı şekilde düzenlenmesi ile ödeme hizmeti sektöründeki güven ortamının ve bu kapsamda başta tüketiciler olmak üzere ödeme hizmeti kullanıcılarının mahremiyeti korunması ve güvenliğinin sağlanmasının amaçlandığı ifade edilebilecektir. Nitekim ödeme kuruluşlarının finansal gücünün korunması amacıyla asgari sermaye ve öz kaynak yükümlülüklerinin düzenlenmesi, yine aracılık edilen ödeme hizmetlerinin

güvenliğinin sağlanması amacıyla teminat bulundurma yükümlülüklerinin düzenlenmesi, ödeme kuruluşları tarafından sunulabilen faaliyetlerin belirli ölçüde sınırlandırılması ve sunulan faaliyetler esnasında istihdam edilmesi gereken çeşitli personeller ile işletilmesi gereken süreçlere ilişkin düzenlemelere, ödeme kuruluşları tarafından sağlanan hizmetlerdeki olası aksamaların ve hukuka aykırılıkların önlenmesi amacıyla yer verilmiştir.

Gerçekten de ödeme kuruluşu olarak faaliyet göstermek isteyen bir finansal teknoloji şirketinin bu kapsamda gerekli faaliyet iznini alması ve ilgili mevzuata uyum sağlanması finansal ve operasyonel olarak ciddi yatırımlar getirmekte, özellikle Yeni Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini müteakip öngörülen teminat ve öz kaynak yükümlülükleri, faaliyet göstermek isteyen şirketlerin sektöre girişini engelleyen birer unsur olarak değerlendirilebilecektir.

Her ne kadar serbest piyasa ve finansal teknolojilerdeki gelişim süreçleri bakımından olumsuz bir durum gibi gözükse de ödeme kuruluşları ve ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin katı düzenlemelerin aslında gerekli olduğu savunulabilecektir. Nitekim ödeme hizmetleri nitelikleri gereği ödeme hizmeti kullanıcılarına ait belirli bir miktar fonun aktarımını içermekte olup, bu hizmetlere ilişkin yaşanabilecek aksaklıklar doğrudan ödeme kullanıcıları nezdinde finansal zararların meydana gelmesine sebebiyet verebilecektir.

Bankalar gibi tabi oldukları yasal düzenlemeler ödeme kuruluşlarından çok daha önce şekillenmeye başlayan finansal kuruluşlar incelendiğinde, yasa koyucunun yine finansal hizmet kullanıcılarını koruyucu bir politika izlediği görülmektedir. Aynı durum finansman şirketleri, faktöring şirketleri ve varlık yönetim şirketleri bakımından da gözlemlenmektedir.

Anılan düzenlemeler bir bütün olarak incelendiğinde aslında Türkiye Cumhuriyeti'nde yürürlükte olan ve finansal hizmet sunan kuruluşların tabi oldukları düzenlemeler bakımından benzer ve sınırlayıcı hukuk kurallarının getirildiği, hizmet ilişkilerinde sözleşme serbestisi ve serbest piyasa kurallarına

kıyasen devletçi ve finansal hizmet kullanıcılarının haklarını gözeten bir politikanın izlendiği ifade edilebilecektir.

Ödeme hizmetlerine ilişkin yasal düzenlemeler sınırlayıcı sektörde faaliyet göstermeyi zorlaştırıcı olsa da Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi tarafından yayınlanan rakamlara göre Türkiye’de faaliyet gösteren 604 finansal teknoloji girişimlerindeki en büyük paya, faaliyet gösteren 216 şirket ile ödeme hizmetlerine ilişkin faaliyet gösteren girişimler sahiptir.¹⁴⁸

---

¹⁴⁸ <https://www.cbfo.gov.tr/turkiye-genel-bakis>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

6493 S. KANUNA AYKIRILIK HALLERİ VE YAPTIRIMLAR

I. GENEL KAPSAM

Ödeme kuruluşlarının mevzuat çerçevesindeki yükümlülüklerin ihlal halleri ve bu ihlaller halinde uygulanacak yaptırımlar 6493 s. Kanun'un "yaptırımlar, soruşturma ve kovuşturma usulü" başlıklı yedinci bölümünde düzenlenmektedir. İlgili bölüm içerisinde ihlal olarak değerlendirilecek hallere ayrı maddeler altında yer verilmiş olunup, kanunun 27'nci maddesinde idari para cezası gereken ihlallere, takip eden maddelerde ise adli suç teşkil edecek eylemlere yer verilmiştir.

II. KABAHAHLER

6493 s. Kanun'un "düzenleme ve kararlara uymamak" başlıklı 27'nci maddesinde herhangi bir eylem özelinde açıklamaya yer verilmeyerek kanun ve ilgili alt mevzuat kapsamındaki düzenlemelere ve TCMB tarafından alınan kararlara uyulmaması halinde aykırılığa sebebiyet veren kuruluş hakkında idari para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir.¹⁴⁹ 2022 yılı itibariyle bu tür ihlaller bakımından uygulanacak idari para cezasının alt sınırı 59.443,00 Türk Lirası, üst sınırı ise 1.337.470,00 Türk Lirası olarak düzenlenmiştir.

Bazı yazarlar tarafından belirtilen alt ve üst sınırın oldukça geniş tutulduğu, bu sebeple söz konusu düzenlemenin idarenin takdir hakkını keyfi kullanmasını kolaylaştırabileceği¹⁵⁰ ve gerek Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer verilen "belirlilik ilkesi" gerekse 10'uncu maddesinde yer verilen "eşitlik ilkesi"¹⁵¹ karşısında tartışmaya konu olabileceği ifade edilmektedir.

---

¹⁴⁹ Güven, s.452

¹⁵⁰ Güven, s.453

¹⁵¹ Bu görüşe ilişkin detaylar için bakınız: Güven, s.453

Söz konusu ihlaller neticesinde kuruluşun menfaat temin etmesi ya da zarara sebep olması durumunda verilecek idari para cezasının, sağlanan menfaatin veya sebebiyet verilen zararın iki katından az olamayacağı düzenlenmiştir. İhlalin madde kapsamında idari para cezasına konu olabilmesi için ihlal teşkil eden eylemin 6493 s. Kanunda başkaca bir yaptırıma tabi tutulmaması gerekeceği düzenlenmiştir. Literatürde anılan düzenleme ile 5326 s. Kanun'da düzenlenen içtima hükümlerine uyum sağlanmasının amaçlandığı savunulmaktadır.¹⁵²

III. SUÇ TEŞKİL EDEN EYLEMLER

Kanunda adli suç teşkil edecek eylemler ise 28. ce 36'ncı maddeler arasında düzenlenmiştir. Bu eylemler kısaca (i) izinsiz faaliyette bulunmak, (ii) faaliyette bulunulduğuna dair izlenim uyandırmak, (iii) TCMB'nin denetim ve gözetim faaliyetlerini engellemek, (iv) TCMB tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermemek, (v) gerçeğe aykırı beyanda bulunmak, (vi) mevzuatta düzenlenen belgelerin saklanmasıyla ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranmak, (vii) mevzuatta düzenlenen bilgi güvenliği yükümlülüklerine aykırı davranmak, (viii) sırların açıklanması ve (ix) itibarı zedelemek, (x) 6493 s. Kanun'un 34'üncü maddesine aykırı davranmak, (xi) işlemleri kayıt dışı bırakmak, (xii) gerçeğe aykırı muhasebeleştirme yapmak ve (xiii) zimmet olarak değerlendirilecek eylemlerdir.

Literatürde 6493 s. Kanun'da düzenlenen adli suçlarda 5411 s. Kanun'un esas alındığı ifade edilmektedir.¹⁵³ Nitekim elektronik para kuruluşlarının görevli ve ilgililerine ilişkin düzenleme haricindeki tüm eylemler aynı veya benzer isimlerle 5411 s. Kanun'da da suç olarak düzenlenmiştir.

6493 s. Kanun'da yer verilen suçlara ilişkin unsurlar aşağıda incelenecektir. Bununla birlikte kanunun 34'üncü maddesinde yer verilen suçun ödeme kuruluşları

---

¹⁵² Güven, s.453

¹⁵³ Güven, s.456

bakımından değil ancak elektronik para kuruluşları bakımından öngörölmüş olması sebebiyle bu suçla ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmayacaktır.

A. İzinsiz Faaliyette Bulunma Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

Ödeme hizmetleri de dahil olmak üzere finansal hizmetlerin sağlanması esnasında sektörde güven sağlanması ve bu hizmetlerin kullanıcılarının olası istismarlardan korunması önem arz etmektedir. Nitekim Avrupa Birliği ve Türkiye’de olduğu gibi pek çok ülkede bu hizmetlerin faaliyet iznine tabi kılması ve ödeme hizmetleri sektörünü düzenlemek ve denetlemek üzere yasal bir otoritenin görevlendirilmesinin sebebi de budur.

6493 s. Kanun’un 28’inci maddesi ile esasen öngörölen izinler alınmaksızın faaliyette bulunmak gibi ödeme hizmetleri sektörü ve ödeme sistemlerinin güvenliği bakımından önemli bir risk unsuru olarak değerlendirilebilecek faaliyetlerin engellenmesi amaçlanmaktadır.¹⁵⁴ 6493 s. Kanun’da suç olarak düzenlenen izinsiz faaliyet gösterme eylemi, korunan hukuki değer bakımından oldukça benzer bir şekilde 5411 s. Kanun’un 150’nci maddesinde de düzenlenmiştir.

Suçların düzenlenmesine ilişkin benzerlikler göz önünde bulundurulduğunda her iki suç bakımından da korunan hukuki menfaatin kamuya ait bir menfaat olan bankacılık/ödeme hizmetleri/ödeme sistemi düzeninin olası zarar ve tehditlerden korunması olduğu ifade edilebilecektir.¹⁵⁵

---

¹⁵⁴ Detaylı bilgi için bkz. 6493 s. Kanun’un 28’inci maddesinin gerekçesi

¹⁵⁵ Karakehya, Hakan, İzinsiz Bankacılık Faaliyetinde Bulunma Suçu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXVI, S.1, 2008, s. 72

b. Suçun Faili

6493 s. Kanun'un 28'inci maddesi uyarınca izinsiz faaliyette bulunma suçunun faili, kanunda öngörülen izinler olmaksızın faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilerin görevlileridir. Bir tüzel kişilik, ancak tüzel kişiliğin faaliyetlerini fiilen yöneten kişi veya kişilerin kararı ile kanun kapsamında gerekli izinleri alınmamış bir faaliyette bulunabilecektir.¹⁵⁶ Bu kapsamda suç olarak nitelendirilen eylemlerin bir tüzel kişi tarafından gerçekleştirilmesi halinde suçun faili ilgili tüzel kişinin yöneticileri olacak, tüzel kişilikte görevli diğer kişiler bakımından ise suça iştirak kuralları çerçevesinde bir değerlendirme yapılabilecektir.

c. Maddi Unsur

6493 s. Kanun'unda esasen iki farklı eylem suç olarak düzenlenmiştir. Bunlardan birincisi (i) gerekli izinler olmaksızın izne tabi olan faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, ikincisi ise (ii) 6493 s. Kanun kapsamında gerekli izinlere sahip olduğu izlenimini yaratacak söz ve deyimlerin kullanılmasıdır.

Suç oluşturulan davranışlar bakımından izinsiz faaliyette bulunma suçu icrai¹⁵⁷ nitelikte bir suç tipidir. Her iki eylem de incelenecek olduğunda suçun gerçekleşmesi için bir neticenin meydana gelmiş olması beklenmektedir, dolayısıyla bu bir netice/zarar suçudur¹⁵⁸. Suç, öngörülen davranışların gerçekleşmiş ile oluşmuş olacaktır. İlgili suçun gerçekleşmesi iki farklı eylemden birinin gerçekleşmesine bağlandığı için seçimlik hareketli¹⁵⁹ bir suç söz konusudur.

---

¹⁵⁶ Karakehya, s.71

¹⁵⁷ İcrai suçlar için bkz. Centel, Nur, Zafer, Hamide, Çakmut, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınları, 8. Baskı, 2014, s. 239

¹⁵⁸ Tehlike suçları için bkz. s.249

¹⁵⁹ Seçimlik hareketli suçlar için bkz. Centel, Zafer, Çakmut, s.246

d. Manevi Unsur

Bir kişinin taksirli bir hareket sebebiyle cezalandırılabilmesi için taksirli hareketin yasada açıkça suç olarak düzenlenmiş olması gerekmektedir.¹⁶⁰ İncelemeye konu suç bakımından yasada cezalandırılacağı öngörülen bir eylem olmadığından bu suçun ancak kasten işlenebilen bir suç olduğu ifade edilebilecektir. Suçun işlenmesi için genel kast yeterli olacaktır, nitekim 6493 s. Kanun'da bahse konu suç bakımından özel bir saik aranmamaktadır.¹⁶¹

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Suçla ilişkin 6493 s. Kanun'da öngörülen eylemlerin gerçekleşmesi ile hukuka aykırılık unsurunun meydana geldiği kabul edilecektir ancak koşulların bulunması halinde Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen genel hukuka uygunluk nedenleri bu suç açısından da uygulama alanı bulabilecektir.¹⁶²

B. TCMB'nin Denetim ve Gözetim Faaliyetlerini Engelleme Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

6493 s. Kanun'da ödeme kuruluşlarının faaliyetlerini düzenleme ve denetleme yetkisi TCMB'ye verilmiş olup, bu yetkinin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için bazı denetim ve kontrol mekanizmaları kurgulanmıştır. Bu mekanizmaların kurgulanmasının amacı ödeme hizmeti kullanıcılarını korumak ve ödeme kuruluşlarının belirli koşul ve standartları sağladığından emin olunmasıdır.¹⁶³ Bu anlamda ilgili suç ile korunan değer TCMB'nin 6493 s. Kanun ile düzenlenen denetim ve gözetim yetkisini etkin bir şekilde kullanabilmesinin sağlanmasıdır.

---

¹⁶⁰ Zafer, Centel, Çakmut, s. 359

¹⁶¹ Karakeyha, s.80

¹⁶² Karakeyha, s.81

¹⁶³ 6493 s. Kanun'un 14'üncü maddesinin gerekçesi

b. Suçun Faili

6493 s. Kanun'un 29'uncu maddesi uyarınca suçun faili, TCMB tarafından yerine getirilecek denetim ve gözetim fonksiyonunu engelleyen veya istenen bilgi ve belgeleri vermeyen gerçek kişilerdir.

c. Maddi Unsur

6493 s. Kanun'un 29'uncu maddesinde (i) TCMB'nin denetim ve gözetim görevlerine engel olunması ve (ii) TCMB'nin talep ettiği bilgi ve belgelerin verilmemesi eylemleri suç olarak düzenlenmektedir. Eylemler bakımından ilgili suçun icrai veya ihmali¹⁶⁴ olarak işlenebileceği ifade edilebilecektir. Her iki eylem de incelenecek olduğunda suçun gerçekleşmesi için bir neticenin meydana gelmiş olması beklenmektedir, dolayısı ile bu bir netice/zarar suçudur. İlgili suçun gerçekleşmesi iki farklı eylemden birinin gerçekleşmesine bağlandığı için seçimlik hareketli bir suç söz konusudur.

d. Manevi Unsur

Suçla ilişkin yasal düzenleme incelendiğinde kanun koyucu tarafından taksirli olarak gerçekleştirilen bir eylemin ilgili suçu meydana getireceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. Dolayısı ile bahse konu suç ancak kasten işlenebilecektir.

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Söz konusu suçla ilişkin olarak koşulların bulunması halinde Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen genel hukuka uygunluk nedenleri uygulanabilecektir, ancak

---

¹⁶⁴ Zafer, Centel, Çakmut, s. 239

prensip olarak suçun maddi ve manevi unsurunun gerçekleşmesi ile suç meydana gelmiş olacaktır.

C. Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunma Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

Faaliyet izni başvuruları veya TCMB tarafından 6493 s. Kanun'un 21'inci maddesi kapsamında yürütülecek denetimlere ilişkin süreçlerdeki gibi mevzuattaki pek çok düzenlemede TCMB'ye bilgi ve belge ibraz etme yükümlülüğü veya TCMB'nin bilgi ve belge talep etme yetkisi düzenlenmektedir. Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçuna ilişkin düzenlemeler esasen TCMB'nin denetim ve gözetim faaliyetlerini engelleme suçunda olduğu gibi, TCMB'nin bu yetkilerini etkin bir şekilde kullanmasına engel olacak eylemlerin önlenmesi amacıyla düzenlenmiştir.

b. Suçun Faili

Gerçeğe aykırı bilgi verme suçunun faili, 6493 s. Kanun'da yer verilen yetkili merciiler, denetim ve gözetim faaliyetinde bulunan yetkililer ve mahkemelere gerçeğe aykırı beyanda bulunan gerçek kişilerdir. Madde metninde beyanda bulunan kişilerin söz konusu belgeyi imzalayan kişi ve kişiler olduğu düzenlendiğinden, bir tüzel kişinin suç teşkil eden eylemde bulunması halinde suçun faili, ilgili belgeyi tüzel kişi adına imzalayan yetkili olacaktır.

c. Maddi Unsur

6493 s. Kanun'un 30'uncu maddesinde gerçeğe aykırı beyanda bulunma eylemi suç olarak düzenlenmektedir. Bununla birlikte ilgili suç, 5411 s. Kanun'un 155'inci maddesine paralel olarak sadece belgelerde yer alan gerçeğe aykırı beyanları

cezalandırmaktadır.¹⁶⁵ İlgili suçun gerçekleşmesi için gerçeğe aykırı bir beyanda bulunmak şeklinde aktif bir eylemin gerçekleşmesi gerekmekte olup bu kapsamda icrai bir suçtan söz edilmektedir. Suçun meydana gelmesi için bir neticenin meydana gelmiş olması aranmakta olup, ilgili suç bir netice/zarar suçudur.

d. Manevi Unsur

TCMB'nin denetim ve gözetim faaliyetlerini engelle suçuna ve 5411 s. Kanun'un 155'inci maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçuna paralel olarak, 6493 s Kanun'un 30'uncu maddesinde taksirli olarak gerçekleştirilen bir eylemin ilgili suçu meydana getireceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş olup, söz konusu eylem ancak kasten gerçekleştirilmesi halinde suç teşkil edecektir.

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Söz konusu suça ilişkin olarak koşulların bulunması halinde Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen genel hukuka uygunluk nedenleri uygulanabilecektir, ancak prensip olarak suçun maddi ve manevi unsurunun gerçekleşmesi ile suç meydana gelmiş olacaktır.

D. Mevzuatta Düzenlenen Belgelerin Saklanması ve Bilgi Güvenliği Yükümlülüklerine Aykırı Davranma Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

6493 s. Kanun'un 31'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenleme, yine 6493 s. Kanun'un belge ve kayıtların saklanması ile kişisel bilgilerin korunmasına ilişkin 23'üncü maddesine doğrudan atıfta bulunmakta ve bu maddede yer verilen

---

¹⁶⁵ Karahan, Abdurrahman Burak, Bilgi ve Belge Vermeme Suçu (Bank.K m. 153/1), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXII, S.3, 2018, s. 144

yükümlülüklerin ihlaline sebebiyet veren eylemleri suç olarak düzenlemektedir. Bahse konu 23'üncü madde ile ödeme kuruluşlarının 6493 s. Kanun'da belirtilen hususlara ilişkin belge ve kayıtları, doğru ve güncel bir şekilde muhafaza etmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir.¹⁶⁶ Suçu düzenleyen 31'inci maddenin ikinci fıkrasında ise ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme aracı ve kişisel güvenlik bilgilerinin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Neticeten anılan suç düzenlemesi ile ödeme kuruluşlarının kayıtları ve belgeleri eksiksiz bir güncel bir şekilde saklaması ve ödeme hizmeti kullanıcılarına ilişkin bilgilerin güvenliğini sağlaması amaçlanmıştır.

b. Suçun Faili

Mevzuatta düzenlenen belgeleri saklama ve bilgi güvenliği yükümlülüklerine aykırı davranma suçunun faili, ilgili maddenin birinci fıkrasında yer verilen eylem bakımından hukuki yükümlülüklerini yerine getirmeyen kişiler suçun faili olacaklardır. Eylemi gerçekleştiren kişinin tüzel kişi olması halinde ise ilgili tüzel kişilerin yönetim yetkisini haiz yetkilileri suçun faili olacaklardır.

İkinci fıkrada suç olarak düzenlenen eylem bakımından ise belirtilen tedbirleri almayan kuruluşun görevlileri ve ihlal teşkil eden işlemi gerçekleştiren kişilerin suçun faili olacağı düzenlenmiştir.

c. Maddi Unsur

6493 s. Kanun'un 31'inci maddesinde (i) kanunun 23'üncü maddesinde yer verilen yükümlülüklerle uymamak ve (ii) ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme aracına ve ödeme aracı ile ilgili kişisel güvenlik bilgilerine yetkisiz üçüncü kişilerin erişimini engellemek ve bu bilgilerin ödeme hizmeti kullanıcısına güvenli bir şekilde aktarılmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almama eylemleri suç olarak

---

¹⁶⁶ 6493 s. Kanun Madde 23 gerekçesi

düzenlenmektedir. Eylemler bakımından ilgili suçun icrai, örneğin bilgilerin yetkisiz üçüncü bir kişi ile paylaşılması veya ihmali, örneğin gerekli kayıtların 23'üncü maddede belirtilen 10 yıllık saklama süresi dolmaksızın imha edilmesi, olarak işlenebileceği ifade edilebilecektir. Her iki eylem de incelenecek olduğunda suçun gerçekleşmesi için bir neticenin meydana gelmiş olması beklenmektedir, dolayısı ile bu bir netice/zarar suçudur. İlgili suçun gerçekleşmesi iki farklı eylemden birinin gerçekleşmesine bağlandığı için seçimlik hareketli bir suç söz konusudur.

d. Manevi Unsur

6493 s Kanun'un 31'inci maddesinde suç olarak düzenlenen eylemlerden kanunun 23'üncü maddesindeki yükümlülöklere aykırı davranma eylemi ancak kasten gerçekleştirilmesi halinde suç teşkil edecektir. Bununla birlikte maddenin ikinci fıkrasında yer verilen bilgi güvenliğine ilişkin eylemlerin taksirli olarak gerçekleştirilmesi halinde bunun bir suç teşkil edeceği, maddenin üçüncü fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Başka bir ifade ile bilgi güvenliğine aykırılık eylemlerine ilişkin suçun kasten veya taksirli olarak işlenmesi mümkündür.

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Söz konusu suça ilişkin olarak koşulların bulunması halinde Türk Ceza Kanunu'nda öngörölen genel hukuka uygunluk nedenleri uygulanabilecektir.

E. Sırların Açıklanması Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

6493 s. Kanun'da yer verilen sırların açıklanması suçu ile kanun kapsamın faaliyet gösteren kuruluşlar bünyesindeki kişilerin sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri bilgilerin gizliliğinin sağlanması ve bunların yetkisiz bir şekilde ifşa

edilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.¹⁶⁷ Literatürde 5411 s. Kanun'un 159'uncu maddesinde sırların açıklanması başlığı ile düzenlenen suç ile banka ve müşteri sırrının, özel hayatın gizliliğinin ve bankacılık sisteminin güven ve istikrarının korunmasının amaçlandığı ifade edilmektedir.¹⁶⁸ Her iki düzenlemenin de ilgili oldukları sektör bakımından tesis edilmek istenen güveni ve bahse konu sektörde hizmet alan müşterilerin mahremiyetini sağlamaya yönelik düzenlemeler olduğu göz önünde bulundurulduğunda, 6493 s. Kanun'un 32'nci maddesi ile korunan hukuki yararın ödeme hizmetleri sektörüne olan güven ve ödeme hizmeti kullanıcılarının mahremiyeti olduğu ifade edilebilecektir.

b. Suçun Faili

Madde metninde suçun failinin ilgili kuruluşun hissedarı, yöneticisi veya herhangi bir görevlisi olabileceği ifade edilmiştir. Kanun uyarınca önemli olan fail olarak değerlendirilecek kişinin 6493 s. Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren bir kuruluşta görevi sebebiyle etmemesi gereken bilgiler öğrenmesi ancak bu bilgileri ifşa etmesidir.

Maddenin ikinci fıkrası ise sadece kuruluş ve kuruluş bünyesinde görev yapan kişilerin değil, kuruluş ile detayları Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 21'inci maddesinde düzenlenen dış hizmet ilişkisine giren dış hizmet sağlayıcılarının da bahse konu suçun faili olabileceğini düzenlemektedir. Anılan hizmet sağlayıcının tüzel kişi olması halinde failin, dış hizmet sağlayıcıda görevli olan, ilgili bilgileri görevi dolayısıyla elde eden ancak bilgileri hukuka aykırı olarak ifşa eden gerçek kişi veya kişiler olacağı söylenebilecektir.

---

¹⁶⁷ 6493 s. Kanun Madde 32 gerekçesi

¹⁶⁸ Parlar, Ali, İstinaf ve Yargıtay Emsal Kararlarıyla Bankacılık Suçları, Aristo Yayınevi, 2017, s.45

c. Maddi Unsur

Sırların açıklanması suçunun maddi unsuru incelendiğinde, ödeme hizmeti kullanıcılarına ait bilgiler başta olmak üzere 6493 s. Kanun kapsamında elde edilen sır niteliğindeki bilgilerin açıklanması suç teşkil eden eylemdir. Suç, söz konusu sırların sözlü veya yazılı, doğrudan belge ile, dağıtmak veya teknik aletler yardımıyla çoğaltmak, kopyalamak veya aktarmak suretiyle üçüncü kişilere açıklanması gibi icrai hareketlerle işlenebileceği gibi, sır niteliğinde bilgilerin korunması için gerekli tedbirleri almamak suretiyle bu bilgilerin başkaları tarafından ele geçirilmesine sebebiyet vermek şeklindeki ihmali hareketlerle de işlenebilecektir.¹⁶⁹ Suçun gerçekleşmesi için herhangi bir zararın meydana gelmesi aranmadığından, tehlike suçu niteliğindedir.

d. Manevi Unsur

6493 s Kanun'un 32'nci maddesinde Sırların açıklanması suçunun taksirli olarak gerçekleştirilmesini mümkün kılan herhangi bir düzenleme yer almaktadır. Bu sebeple suçun ancak kasten işlenebilecek bir suç olduğu ifade edilebilecektir.

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Söz konusu suça ilişkin olarak koşulların bulunması halinde Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen genel hukuka uygunluk nedenleri uygulanabilecektir.

---

¹⁶⁹ Parlar, s. 48

F. İtibarı Zedeleme Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

Yukarıda ifade edildiği üzere ödeme hizmetleri sektörü ve bu sektörde 6493 s. Kanun uyarınca faaliyet gösteren kuruluşlar bakımından kamu nezdinde duyulan güven ve bu anlamda ilgili kuruluşların itibarlarının korunması, faaliyetlerin devamlılığı bakımından önem arz etmektedir.¹⁷⁰ 6493 s. Kanun'un 33'üncü maddesinde korunan hukuki menfaat de kanun kapsamında faaliyet gösteren kuruluşların itibarlarının korunmasıdır.

b. Suçun Faili

Suç, 6493 s. Kanun'da özgü bir suç olarak düzenlenmemiştir. Başka bir ifadeyle herkes bu suçun faili olabilecektir. Tüzel kişilerin suçun faili olmaları mümkün olmadığından suç teşkil eden eylemin tüzel kişi bünyesinde gerçekleşmesi halinde cezai sorumluluk suçu meydana getiren gerçek kişiye ait olacaktır.¹⁷¹

c. Maddi Unsur

Madde metninde suç olarak düzenlenen eylemler (i) kuruluşların itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebebiyet vermek veya (ii) asılsız haber yaymaktır. Her iki eylemin de 5187 s. Kanun'da belirtilen araçlarla ya da yayın araçları vasıtasıyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bazı yazarlar tarafından kuruluşların itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek hususlara sebebiyet verilmesi ile, bu hususların "isnat

---

¹⁷⁰ 6493 s. Kanun Madde 33 gerekçesi

¹⁷¹ Güven, Bankacılık Faaliyetine İlişkin Ceza Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuk Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2016, s. 271

edilmesinin” anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir¹⁷² Bazı yazarlar ise “sebebiyet vermek” eyleminin “isnat etmekten” daha geniş yorumlanması gerektiğini savunmaktadırlar.¹⁷³

d. Manevi Unsur

6493 s Kanun’un 33’üncü maddesinde düzenlenen itibarı zedeleme suçu, maddede eylemin taksirle gerçekleştirilmesine ilişkin bir düzenlemenin yer almaması sebebiyle ancak kasten işlenebilecektir.

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Söz konusu suça ilişkin olarak koşulların bulunması halinde Türk Ceza Kanunu’nda öngörülen genel hukuka uygunluk nedenleri uygulanabilecektir.

G. İşlemleri Kayıt Dışı Bırakmak ve Gerçeğe Aykırı Muhasebeleştirme Yapma Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

6493 s. Kanun uyarınca faaliyet gösteren veya bu kapsamda faaliyet göstermek üzere TCMB nezdinde başvuru gerçekleştirecek olan kuruluşların muhasebeleştirme ve kayıt süreçlerini kanuna ve alt mevzuata uygun olarak gerçekleştirmekle yükümlüdür. Bu hususa ilişkin öngörülen çeşitli yükümlülükler mevcut olup, bunlardan biri de kuruluşların Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 28’inci maddesi uyarınca tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun şekilde ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde muhasebeleştirilmesi ve finansal raporlarını yeterli

¹⁷²Güven, Bankacılık Faaliyetine İlişkin Ceza Sorumluluğu, s.275

¹⁷³ aksi yönde İnceoğlu, a.g.e s.322; Sarıtaş, a.g.m., s. 133; Güven, Bankacılık Faaliyetine İlişkin Ceza Sorumluluğu s.275: “Sarıtaş’a göre buradaki “bir hususa sebep olmak” ifadesi, herhangi somut bir fiil isnadından daha geniş anlamdadır.”

içerikte, denetime ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlenmesidir. Dolayısı ile düzenleme ile 6493 s. Kanun uyarınca faaliyet gösteren kuruluşların ve dolayısıyla ödeme hizmetleri sektörünün hesap ve kayıt düzeninin korunmasıdır.¹⁷⁴

b. Suçun Faili

Madde metninde suçun failinin işlemlerin kayıt dışı bırakılmasına veya gereğe aykırı bir şekilde muhasebeleştirme gerçekleştirilmesine sebebiyet veren belgeleri imzalayan gerçek kişilerin sorumlu olacağı düzenlenmiştir. İlgili kişiler söz konusu belgeleri kuruluş adına imzalayan kişiler olacağından anılan suçun özgü suç niteliğinde olduğu söylenebilecektir.

c. Maddi Unsur

6493 s. Kanun'un 35'inci maddesinde suç olarak düzenlenen eylemlerden biri (i) işlemlerin kayıt dışı bırakılması, ikincisi ise (ii) işlemlerin gereğe uygun düşmeyecek şekilde muhasebeleştirilmesidir.

İşlemlerin kayıt dışı bırakılması bakımından suçun ihmali bir hareketle işlenebileceği, nitekim suçun konusunu esasen kayıt altına alınması gereken bir işlemin kayıt altına alınmamasının oluşturduğu söylenebilecektir. Bir işlemin icrai olarak kayıt dışı bırakılması ise bu suçu değil ancak aynı maddede düzenlenen "gereğe aykırı muhasebeleştirme yapılması" suçunu teşkil edecektir.¹⁷⁵ Bu suçun meydana gelmesi için herhangi bir zararın gerçekleşmesi aranmadığından suçun tehlike suçu olduğu söylenebilecektir.

Gerçeğe aykırı muhasebeleştirme yapılması bakımından ise suçun meydana gelebilmesi için aranan eylem, gereğe aykırı muhasebeleştirme gerçekleştirmeye

---

¹⁷⁴ Parlar, s.30

¹⁷⁵ Parlar, s.33

sebebiyet verecek bir eylemde bulunulmasıdır. Gerçeğe aykırı muhasebeleştirilmeden, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 28'inci maddesi de göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenen ilke ve standartlara uygun olmayan muhasebeleştirme anlaşılmalıdır.¹⁷⁶ Dolayısı ile ilgili suçun icrai hareketle işlenebilecek bir suç olduğu ifade edilebilecektir. Gerçeğe aykırı olarak gerçekleştirilen bir muhasebe işleminin suç teşkil etmesi için herhangi bir zararın meydana gelmesi aranmamakta olup, bu sebeple ilgili eylemin bir tehlike suçu olarak nitelendirilmesi mümkündür.

d. Manevi Unsur

6493 s Kanun'un 35'inci maddesinde düzenlenen suç teşkil eden eylemin taksirle gerçekleştirilmesine ilişkin bir düzenlemenin yer almaması sebebiyle ancak kasten işlenebilecektir.

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Söz konusu suça ilişkin olarak koşulların bulunması halinde Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen genel hukuka uygunluk nedenleri uygulanabilecektir.

H. Zimmet Suçu

a. Korunan Hukuksal Değer

5237 s. Kanun'un 247'nci maddesinde de kendisine düzenleme alanı bulan zimmet suçu ile korunmak istenen hukuki menfaat kamu idaresinin güvenliğidir.¹⁷⁷ 6493 s. Kanun'un zimmet suçunu düzenleyen 36'ncı maddesinin gerekçesinde de zimmet suçunun 5237 s. Kanun ve 5411 s. Kanun'da yer alan düzenlemelerle

---

¹⁷⁶ Parlar, s.33

¹⁷⁷ Centel, Zimmet Suçu (TCK m.247), D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C.21, Özel S., 2019, s. 2785

örtüşen bir şekilde düzenlendiği ifade edilmektedir.¹⁷⁸ 6493 s. Kanun çerçevesindeki kuruluşlar faaliyetlerini TCMB nezdinde aldıkları izin uyarınca sürdürdüklerinden, bu kuruluşların hizmetlerinden faydalanan kullanıcıların kamu kurumlarına olan güveni söz konusu olmaktadır.

b. Suçun Faili

6493 s. Kanun'da düzenlenen suçun faili, kanun kapsamında faaliyet gösteren kuruluşların yönetim kurulu başkan ve üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri olabilecektir. Suçun faili olabilecek kişiler kanunda sayıldığından, anılan suçun bir özgü suç olduğu söylenebilecektir.

c. Maddi Unsur

Zimmet suçunun meydana gelebilmesi için suçun konusu olan, görevi sebebiyle kuruluştaki görevli olan kişiye zilyetliği devredilen veya koruma ve gözetim görevi verilmiş olan para ve para yerine geçen evrak veya senetler ile diğer malların zimmete geçirilmesi gerekmektedir. Anlaşılacağı üzere suçun bir ön koşulu olarak suçun failinin, suça konu para ve para yerine geçen evrak veya senetler üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğüne sahip olması gerekmektedir.¹⁷⁹ Suçun meydana gelebilmesi için ayrıca üzerinde koruma ve gözetim hükümlülüğü mevcut olan para ve para yerine geçen evrak veya senedin suçun faili tarafından kendi veya üçüncü bir kişinin zimmetine geçirilmesi gerekmektedir.

d. Manevi Unsur

6493 s Kanun'un 36'ncı maddesinde düzenlenen suç teşkil eden eylemin taksirle gerçekleştirilmesine ilişkin bir düzenlemenin yer almaması sebebiyle ancak kasten işlenebilecektir.

---

¹⁷⁸ 6493 s. Kanun madde 36 gerekçesi

¹⁷⁹ Parlar, s.56

e. Hukuka Aykırılık Unsuru

Söz konusu suça ilişkin olarak koşulların bulunması halinde 5237 s. Kanun'da öngörülen genel hukuka uygunluk nedenleri uygulanabilecektir.

IV. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ

6493 s. Kanun'da kabahat olarak düzenlenen düzenleme ve kararlara uymama eylemi bakımından TCMB tarafından gerekli soruşturma yürütülecek ve sonuçlandırılan soruşturma sonucunda gerekli görülmesi halinde ilgililer hakkında idari para cezasına hükmedilebilecektir.

6493 s. Kanunun 37'nci maddesi incelendiğinde izinsiz faaliyette bulunmak, denetim ve gözetim faaliyetlerini engellemek ve istenilen bilgileri vermemek, belgelerin saklanması ve bilgi güvenliği yükümlülüğüne aykırı davranmak suçları bakımından soruşturma ve kovuşturma yapılmasının TCMB'nin suç duyurusunda bulunulması şartına bağlanmış olduğu görülmektedir. Belgelerin saklanması ve bilgi güvenliği yükümlülüğüne aykırı davranmak suçu bakımından ise suça konu eylemin ilgilileri tarafından suç duyurusunda bulunulmasına imkan verilmiştir.¹⁸⁰ Sayılanlar dışında kalan suçların soruşturması ve kovuşturması bakımından ise genel hükümler uygulanacaktır.

---

¹⁸⁰ 6493 s. Kanun Madde 38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YENİ YÖNETMELİK İLE GETİRİLEN YENİLİKLER VE ÖDEME HİZMETLERİ SEKTÖRÜNDEKİ GÜNCEL TARTIŞMALAR

I. ÖDEME HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ İLE GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER VE YENİLİKLER

6493 s. Kanun kapsamında Eski Yönetmelik, ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin kurallar ile ödeme kuruluşlarının faaliyet esaslarını düzenleyen en kapsamlı düzenleme olarak yer almaktaydı. 01.12.2021 tarihinde yürürlüğe giren ve Eski Yönetmeliği yürürlükte kaldıran Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği Eski Yönetmeliğe kıyasen köklü değişiklikler getirilmiş, Eski Yönetmelikte yer almayan ancak Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile getirilen hükümlere uyum sağlanması için ilgili kişi ve kuruluşlara bir yıllık bir uyum süresi tanınmıştır.

A. Eski Yönetmeliğe Kıyasla Getirilen Önemli Değişiklikler

a. Ödeme Hizmetleri ve Faaliyet İzni Başvurusuna İlişkin Değişiklikler

Ödeme hizmetleri daha önce 6493 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinde tanımlanmaktaydı. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesinde ise 6493 s. Kanun'daki ödeme hizmetleri tanımına paralel bir düzenlemeye yer verilmiş, böylece hangi hizmetlerin ödeme hizmeti olarak kabul edileceğine ilişkin olarak hem kanun hem de kanuna bağlı olarak çıkarılan yönetmelikte düzenleme yapılmıştır. Yönetmelikte yer verilen yeni düzenlemeler uyarınca ödeme hizmetleri müşterilerin talebi olmaksızın sunulamayacak olup, müşteri tarafından ödeme hizmetlerinin durdurulmasına ilişkin bir talep iletilmesi halinde ödeme kuruluşları anılan hizmetleri derhal durdurmakla yükümlü kılınmıştır.¹⁸¹ Bu kuralın aksinin

¹⁸¹ Bkz. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin dördüncü fıkrası

taraflar arasında onaylanacak çerçeve hizmet sözleşmesinde düzenlenebileceği ifade edilmiştir.¹⁸²

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesi ile getirilen yeniliklerden biri de elektronik haberleşme işletmecileri tarafından sunulacak hizmetler özelinde düzenlemelere yer verilmiş olmasıdır. Bu düzenlemelerden biri de elektronik haberleşme işletmecileri tarafından sunulacak olan elektronik haberleşme hizmetlerinin ödeme hizmetlerinin kullanıma kapalı olarak sunulması zorunluluğudur.¹⁸³ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin anılan maddesi ile fatura ödemelerine aracılık hizmeti ve para havalesi hizmetlerinin sunulmasına ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir.

Faaliyet izni almak üzere başvuru gerçekleştirecek kuruluşlarca sunulması gereken belgelere ilişkin olarak da Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile bazı yenilikler getirilmiş, Eski Yönetmelikte tek aşamadan oluşan faaliyet izni inceleme aşaması istihbarı ve nihai aşama olmak üzere iki ayrı aşama olarak düzenlenmiştir.¹⁸⁴

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 32. ve 33'üncü maddesinde kuruluşların asgari özkaynak yükümlülüklerine ve mesleki sorumluluk sigortası yaptırılması gerekli iş modellerine ilişkin değişikliklere de gidilmiş, Eski Yönetmelikte asgari sermaye tutarı ile paralel olarak düzenlenen özkaynak yükümlülüğü yeni yeni yönetmelikte arttırılarak münhasıran hesap bilgisi hizmeti sunan ve münhasıran fatura ödemelerine aracılık hizmeti sunan kuruluşlar haricinde 5 milyon Türk Lirası olarak düzenlenmiştir. Nitekim söz konusu özkaynak tutarı, çalışmada daha önce

---

¹⁸² Detaylı bilgi için Çerçeve Hizmet Sözleşmesi başlığına bakınız.

¹⁸³ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin Geçici 1'inci maddesi uyarınca ödeme hizmetlerinin kullanımına açık konumda olan elektronik haberleşme hizmetleri, mobil hat kullanıcılarından ayrıca onay alınmadığı takdirde 01.06.2022 tarihine kadar ödeme hizmetlerinin kullanımına kapalı hale getirilecektir.

¹⁸⁴ Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin Geçici 1'inci maddesi uyarınca yönetmeliğin yürürlüğe girmesinde önce faaliyet izni başvurusunda bulunmuş olan kuruluşlara herhangi bir uyum süresi öngörülmezsizin derhal uygulanacak hükümler arasında yönetmeliğin faaliyet izni başlıklı 11'inci maddesine de yer verilmiştir.

ifade edildiği üzere 22.01.2022 tarihli ve 31727 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren TCMB Tebliğ’i ile 9 milyon Türk Lirası olarak güncellenmiştir.¹⁸⁵

b. Ödeme Kuruluşları Tarafından Yürütülemeyecek Faaliyetlere İlişkin Değişiklikler

Gerek Eski Yönetmelik gerekse Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinde ödeme kuruluşlarının işlemin taraflarının Türkiye’de olduğu veya Türkiye’deki ödeme hizmeti sağlayıcısına hizmet verilen durumlarda döviz alım satımı gerçekleştirilmeyeceği düzenlenmiştir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 15’inci maddesine yapılan eklemeler ile ödeme kuruluşlarının işlemin taraflarından birinin yurt dışında bulunması şartıyla ve maddenin dördüncü fıkrasının a ve b bentlerinde yer verilen şartların varlığı halinde döviz alım-satımı gerçekleştirebileceğine ilişkin düzenlenmiştir.

Yine maddenin sekizinci fıkrasında ödeme emri başlatma hizmeti ile hesap bilgisi hizmeti sunan ödeme kuruluşlarınca sunulacak katma değerli yan hizmetler ile ödeme hesabı olarak değerlendirilmeyen diğer hesaplarla ilgili bilgi hizmetlerin faaliyet yasağı kapsamında değerlendirilmeyeceği düzenlenmiştir.

Eski Yönetmelikte de yer verilen ve ödeme kuruluşlarının kredi verme faaliyetinde bulunmasını yasaklayan düzenlemelerin kapsamı Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinde genişletilmiş, 16’ncı maddede yer verilen düzenlemeler ile sadece kredi vermeleri değil, aynı zamanda kredi verdiği izlenimini yaratacak şekilde reklam ve pazarlama faaliyetlerinde bulunulması da faaliyet yasağı kapsamına dahil edilmiştir. Aynı maddeye eklenen 3, 4 ve beşinci fıkralar ile elektronik haberleşme

---

¹⁸⁵ Tebliğ için bkz. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/a854810c-06c4-40e3-890d-f0723aec075e/Y%C3%B6netmeli%C4%9Fin+33+%C3%BCnc%C3%BC+maddesinin+birinci+f%C4%B1kras%C4%B1+uyar%C4%B1nca+%C3%B6zkaynak+tutarlar%C4%B1n%C4%B1n+ye niden+de%C4%9Ferlendirilmesine+ili%C5%9Fkin+tebli%C4%9F.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-a854810c-06c4-40e3-890d-f0723aec075e-nY8bJUy>

işletmecileri tarafından sağlanacak mobil ödeme hizmetlerine ilişkin olarak belirlenecek limitlere uyulması, bu limitlerin belirlenmesi ve anılan ödeme hizmetini kullanan ancak faturasını yansıtılan borcu ödemeyen elektronik haberleşme hizmeti kullanıcıları bakımından alınması gereken aksiyonlara ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

c. Temsilcilik İlişisine İlişkin Getirilen Değişiklikler

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 18'inci maddesinde yer verilen Temsilciliğe ilişkin düzenlemeler, Eski Yönetmelikteki düzenlemelere kıyasen oldukça detaylandırılmış olup Eski Yönetmelikte 10 fıkradan ibaret olan düzenlemeler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile 35 fıkraya çıkarılmıştır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin Geçici 1'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca TÖDEB tarafından temsilcilik sözleşmesinin asgari unsurlarının yayınlanmasını müteakip 1 yıllık süre içerisinde Yönetmeliğe uygun hale getirilecek olup aynı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca ise asgari unsurları taşımayan ve halihazırda imzalanmış temsilcilik sözleşmeleri en geç 31.12.2022 tarihinde sona erdirilecektir.

d. Dış Hizmet Alımına İlişkin Getirilen Değişiklikler

Dış hizmet alımına ilişkin yapılan düzenlemeler Eski Yönetmelik uygulamalarından farklı olmayıp madde metni esasen TCMB'nin görüşü doğrultusunda detaylandırılmıştır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer verilen hükümler uyarınca ödeme hizmeti sunma ve elektronik para ihraç etme faaliyetinin dış hizmet alımına konu edilemeyecek olup ancak bunlara ilişkin bilgi sistemleri, pazarlama, reklam, kurumsal kaynak yönetimi, muhasebe, çağrı merkezi, kuruluşun idari işlerinin takibine dair hizmetler bakımından dış hizmet alımı gerçekleştirilebileceği düzenlenmiştir.

e. Ödeme Kuruluşlarının Yönetimine İlişkin Değişiklikler

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinde yer alan ve kuruluşların iç operasyonlarını ve yönetimini ilgilendiren pek çok yeni düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemelere esasen Eski Yönetmelik'te de yer verilmiş olup Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile anılan düzenlemelerin kapsamı genişletilmiştir.

Kuruluşların yönetim kurulu ve kurumsal yönetimine ilişkin 23'üncü maddede yer verilen düzenlemeler ile yönetim kurulu üyelerinin görevlerinin kapsamı genişletilmiş, iç kontrol personeli ile risk yönetimi personelinin raporlama yapacağı yönetim kurulu üyesinin; genel müdürün veya diğer yönetim kurulu üyelerinden birinin eşi olamayacağı veya genel müdür ile diğer yönetim kurulu üyeleriyle aralarında üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığının bulunamayacağı düzenlenmiştir. Kuruluşun iç kontrol ve risk personelinin görev tanımı ve faaliyet esaslarında da bazı eklemeler yapılmıştır. Anılan düzenleme ile kuruluşun yönetiminde görev alacak kişilerin bağımsızlığının kuvvetlendirilmesinin amaçlandığı söylenebilecektir.

Kuruluşun paylarının devrine ilişkin sınırlamalar Eski Yönetmelikte de mevcut olmakla birlikte TCMB'nin ön onayına tabi olan pay ihraç, devir ve edinimleri Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 12'nci maddesinde açıkça sayılarak söz konusu onay başvurusu esnasında ibraz edilmesi gereken belgeler yine madde metninde sayılmıştır. TCMB'nin onayına tabi olmayan ve mevcut nitelikli pay sahipleri arasında, imtiyazlı paylara sahip pay sahiplerinin mevcut imtiyazlarını değiştirmeyecek şekilde yapılacak pay devirlerinin, bu pay devirleri sonucunda nitelikli pay sahiplerinde herhangi bir değişiklik yaratmaması şartıyla TCMB'nin ön onayına tabi olmayacağı ancak böyle bir devir işleminin on iş günü içerisinde TCMB'ye bildirilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Ödeme kuruluşlarınca TCMB'ye bildirilmesi gereken değişiklikler Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nin 25'inci maddesinde, Eski Yönetmeliğe kıyasen daha

detaylı bir şekilde düzenlenmiş ve bildirim gerçekleştirilmesi esnasında paylaşılması gereken bilgi ve belgeler sıralanmıştır.

Daha önce belirtildiği üzere ödeme kuruluşları gerek mali gerekse bilgi sistemleri açısından bağımsız denetime tabi olup anılan denetimleri mevzuatta belirtilen dönemlerle gerçekleştirerek söz konusu denetim bulgularının TCMB ile paylaşmakla yükümlüdürler. Ödeme Hizmetleri yönetmeliği uyarınca ödeme kuruluşunun başkaca mevzuatlar kapsamında bağımsız denetime tabi tutulması halinde, belirli şartlar dahilinde TCMB nezdindeki bağımsız denetim yükümlülüğünün de yerine getirilmiş sayılacağı düzenlenmiştir ve bu şartlara 28'inci maddenin yedinci ve sekizinci fıkralarında yer verilmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin denetim ve raporlama süreçlerine ilişkin 29'uncu maddesi Eski Yönetmelikte yer verilen düzenlemeler ile kıyaslandığında madde metnine eklenen üçüncü ve dördüncü fıkralar ile, TCMB ödeme kuruluşlarının Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 21'inci maddesi kapsamında gerçekleştirecekleri dış hizmet alımlarına ilişkin hizmet aldıkları ve 6493 s. Kanun çerçevesinde denetlenebilecek kuruluşlardan bilgi ve belge talep etme hakkına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

f. Ödeme Hizmetinin Sunulması Esnasında Uyulması Gerekli Faaliyet Esaslarına İlişkin Düzenlemeler

Kuruluşların ödeme hizmetlerini sunarken ödenmesine aracılık ettiği ve ödeme işlemi tamamlanana kadar koruma hesabında muhafaza ettiği fonların başka amaçlarla kullanılması Eski Yönetmelikte olduğu gibi Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinde de yasaklanmıştır. Bununla birlikte Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 34'üncü maddesi ile ödeme fonlarına ilişkin nemalandırma yasağına bir istisna getirilerek koruma hesabında bulunan ödeme fonlarının gecelik vadede nemalandırılabilmesi düzenlenmiştir. Aynı zamanda maddeye eklenen fıkralar ile birlikte ödeme fonlarının ne şekilde yönetileceği, hangi süreler içerisinde

koruma hesabına aktarılması gerektiği, fonlara ilişkin kayıtların ne şekilde tutulacağı ve bankalara ait kayıtlar ile nasıl teyit edileceği detaylı olarak düzenlenmiştir.

Tek seferlik ödeme işlemleri esasen Eski Yönetmelikte de düzenlenmiş olmakla birlikte uzaktan iletişim araçları ile gerçekleştirilecek tek seferlik ödeme işlemlerine ilişkin kuruluş tarafından uyulması gereken esaslar 37'nci maddede detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Ödeme emri başlatma hizmetinin mevzuatımızda ilk defa 6493 s. Kanunda, 7192 s. Kanun ile gerçekleştirilen değişiklik sonrası düzenlenmesi ve ödeme emri başlatma hizmetinin kullanıldığı durumlara ilişkin Eski Yönetmelikte detaylı bir düzenlemenin yer almaması karşısında Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 39. ve 40'ıncı maddelerinde ödeme emri başlatma hizmeti alınmak suretiyle tek seferlik ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin olarak ödeme hizmeti kullanıcısının ne şekilde bilgilendirilmesi gerektiğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Tek seferlik ödeme işlemlerinde olduğu gibi çerçeve sözleşmelerin uzaktan iletişim araçları ile kurulmasına ilişkin esaslara ilişkin olarak pek çok düzenleme yapılarak 41'inci maddede detaylı düzenlemelere yer verilmiştir. Uzaktan iletişim araçları ile kurulacak çerçeve hizmet sözleşmeleri bakımından genel kural olarak öngörülen iki bileşenli kimlik doğrulamasına mevzuatımıza 7192 s. Kanun ile giren ödeme emri başlatma hizmeti ile hesap bilgisi hizmetlerine ilişkin olarak bir istisna getirilerek bu hizmetler bakımından çerçeve hizmet sözleşmesinin tek bileşenli kimlik doğrulaması ile onaylanabileceği düzenlenmiş ancak bu uygulama uçtan uca güvenli iletişim ve ilave kontroller gibi ek tedbirlerin alınması şartına bağlanmıştır.

Çerçeve sözleşmenin feshine ilişkin düzenlemeler ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 45'inci maddesi incelenecek olduğunda müşterinin çerçeve sözleşmeyi feshi halinde kuruluşun ancak katlandığı ve doğrudan müşteri ile ilişkilendirilebilen masrafları müşteriden isteyebileceği düzenlenmiş, kuruluşunun çerçeve hizmet sözleşmesini feshetmek için bildirimde bulunması gereken asgari

süre iki aydan bir aya indirilmiştir. Madde uyarınca kuruluşlar, çerçeve hizmet sözleşmesinin müşteri tarafından feshedilmesine imkan sağlayacak altyapıyı sağlamakla yükümlü kılınmıştır.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 46'ncı maddenin dördüncü fıkrasına yapılan ekleme ile ödeme kuruluşunun çerçeve sözleşmesinde, ödeme işlemlerine ilişkin bilgilerin saklanması ve ücretsiz bir şekilde paylaşılmasının talep edilmesine imkan verecek hükümlere yer verilmesi gerektiği düzenlenmektedir. Ayrıca 47'nci maddeye yapılan ekleme ile ödeme kuruluşunun bilgilendirme yükümlülüğünün en az 12 punto ile oluşturulmuş metinler ile yerine getirmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 49'uncu maddesi ile ödeme kuruluşlarının, daha sık bilgilendirilme talebinde bulunan müşterilerden taraflar arasındaki sözleşmede bu kapsamda bir düzenlemeye yer verilmiş olması kaydıyla, masraf kadar bir ücret talebinde bulunulabileceği düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrası da ilk defa Yönetmeli ile düzenlenmiştir.

Yeni bir düzenleme olarak TCMB'nin ödeme kuruluşlarının ödeme hizmetlerine ilişkin uygulayabilecekleri komisyon ve/veya komisyon oranının azami sınırını belirlemeyebilmesine ilişkin yetkiye Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 50'nci maddesinde yer verilmiştir. Ayrıca maddeye eklenen dördüncü fıkra ile kuruluşa uygulanan ücretlere ilişkin kısımları içeren bir ekstre düzenleyerek bunu basılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile ücretsiz olarak ödeme hizmeti kullanıcılarına sunma yükümlülüğü getirilmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinde yer verilen 51'inci maddenin ikinci fıkrası ile elektronik haberleşme işletmecileri tarafından uygulanabilecek ücretlere ilişkin ilave bir sınırlama getirilmiş olup maddeye eklenen üçüncü fıkra ile ise ödeme işlemine ilişkin gönderenden komisyon veya ücret tahsil edilmesinin ancak kişinin açıkça bilgilendirilmiş olması halinde mümkün olacağı düzenlenmiştir. Son olarak

madde metnine dahil edilen dördüncü fıkra ile TCMB'nin ödeme kuruluşlarınca talep edilebilecek menfaatler ile sunulabilecek indirimlere ilişkin sınırlama yapma yetkisinin olduğu belirtilmiştir. Yine yönetmeliğin 52'nci maddenin ilk fıkrasına yapılan ekleme ile gönderenin ödeme işlemine ne şekilde onay vereceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

53'üncü madde ile ödeme aracı ihraç eden kuruluşlar bakımından, bu kuruluşların müşterilerine dördüncü fıkradaki bildirimlerin ücretsiz olarak yapılmasına imkan sağlayan sistem kurma yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca maddeye eklenen sekizinci ve dokuzuncu fıkralar ile ödeme hesabına ilişkin hileli ve yetkisiz erişimler, bunlara ilişkin alınması gereken tedbirler ve yapılması gerekli bildirimlere dair düzenlemeye gidilmiştir. Yetkilendirilmemiş ve hatalı işlemlere ilişkin düzenlemeler içeren 54'üncü madde ise esasen Eski Yönetmelikteki halini korumakta olup maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına yapılan eklemeler ve maddeye eklenen yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkralar ile hatalı ve yetkilendirilmemiş olarak gerçekleştirilen işlemlere ilişkin alınması gerekli tedbirler detaylandırılmıştır.

Eski Yönetmeliğin 49'uncu maddesinde yer alan ödeme emrinin geri dönülmezliğine ilişkin düzenlemeler getirmekte olan Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 64'üncü maddesinde ise ödeme emrinin geri alınması halinde müşteriden ancak maliyet tutarınca bir ücret talep edilebileceği düzenlemesine yer verilmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 65. ve devamındaki maddelerinde ise ödeme işlemine konu fonlar, bunların aktarımı ve iadesi ile ödeme kuruluşlarının yetkisiz veya hatalı ödeme işlemlerine ilişkin sorumluluğu detaylı olarak düzenlenmiştir.

Şikayet ve itiraz süreçlerine ilişkin düzenlemeler içeren ve Eski Yönetmeliğin 59'uncu maddesinde yer alan düzenlemelere Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 74'üncü maddesinde yer verilmiş olup maddeye eklenen ikinci fıkra ile müşterilerin

TÖDEB nezdinde oluşturulan bir hakem heyetine başvurabileceği düzenlenmiş, üçüncü fıkra kapsamında ise ödeme kuruluşlarının müşterilerini bu hak konusunda bilgilendirilmesine ilişkin yükümlülük düzenlenmiştir.

B. İlk Defa Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde Yer Verilen Düzenlemeler

a. Ödeme Hizmetlerine İlişkin Yeni Düzenlemeler

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 7'nci maddesi ile 6493 s. Kanun çerçevesinde ilk defa anonim ön ödemeli araçlara ilişkin açık düzenlemeler getirilmiş olup anonim ön ödemeli araçların kullanım alanlarına ilişkin sınırlamalara gidilmiştir.

Buna göre anonim ön ödemeli araçlar sadece (i) kart hamilinin hazır bulunduğu ve anonim ön ödemeli aracın fiziken kullanıldığı ödeme işlemlerinde ve (ii) güven damgası alan hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcılar nezdinde gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımlarına konu ödeme işlemlerinde kullanılabilir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 8'inci maddesinde ödeme hizmeti sağlayıcılarının altyapı sistemlerinin kullanımına ilişkin olarak birlikte çalışma zorunluluğuna işaret eden düzenlemelere yer verilmiştir. Madde uyarınca bir ödeme sağlayıcı, sahibi olduğu altyapının kullanımına ilişkin başka bir ödeme hizmeti sağlayıcının iş birliği talebini almasını müteakip en geç bir ay içerisinde bu talebi olumlu veya gerekçesiyle birlikte olumsuz olarak yanıtladığıyla yükümlü kılınmıştır.

b. Ödeme Kuruluşlarının Yönetim ve Faaliyet Esaslarına İlişkin Yeni Düzenlemeler

İlk defa Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile düzenlenen ve Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 14'üncü maddesinde yer alan düzenlemeler, Kuruluşların faaliyetlerine ilişkin genel kapsamlı bazı düzenlemeler getirmektedir.

Faaliyet izni sahibi kuruluşların başka şirketlerde pay edinmelerine ilişkin sınırlamalar ve bu kapsamdaki bildirim yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelere Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 20'nci maddesinde yer verilmiştir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin Geçici 1'inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 20'nci maddesine aykırı pay sahiplikleri en geç 31.12.2022 tarihine kadar düzeltilmelidir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 76'ncı maddesinde yer verilen düzenleme ile ödeme hizmeti sağlayıcılarının TCMB ile iletişimde olacak en az bir asıl, bir yedek acil durum iletişim yetkilisi belirlemeleri ve bu kişileri TCMB'ye bildirmelerine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

İlk defa Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin "*iş sürekliliği planı*" başlıklı 30'uncu maddesinde yer verilen düzenlemeler uyarınca ödeme kuruluşları bakımından bir iş sürekliliği planı hazırlama mecburiyeti görülerek, söz konusu plan içerisinde yer verilmesi gereken hususlar madde kapsamında ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Bilgi sistemlerinin yönetimine ilişkin esasların TCMB tarafından düzenlenebileceğine ilişkin hüküm içeren Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 31'inci maddesi, esasen Ödeme Hizmetleri Tebliğ'e atıfta bulunmaktadır. Eski Yönetmelik ile Eski Tebliğin de yürürlükte olduğu göz önünde bulundurulduğunda, aslında Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer verilen bu yeni maddenin uygulama bakımından herhangi bir farklılık yaratmayacağı söylenebilecektir.

Yönetmeliğe ilk defa dahil edilen 62'nci madde ile ödeme hizmetlerinin sunulması esnasında erişim sağlanan verilerin kullanılmasına ve korunmasına ilişkin uyulması gereken esaslar düzenlenmiş, kişisel veri olarak nitelendirilebilecek veriler bakımından ise 6698 s. Kanun'un öncelikli olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

c. Ödeme Hizmetinin Sunulması Esnasında Uyulması Gerekli Faaliyet Esaslarına İlişkin Düzenlemeler

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile BKM tarafından oluşturulacak ve adeta "riskli işyerleri listesi" olarak kullanılabilir olan bir İşyeri Kayıt Sistemi tanımlanmış olup bu sistem ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 9'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Anılan liste ile ödeme işlemlerinin kolaylaştırılması ve dolandırıcılık faaliyetlerinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Ödeme hizmeti sağlanan işyerlerine ilişkin tanımlanan işyeri kodları sistemde tutulacak ve işyeri kodu alınırken verilen bilgiler ilgili işyeri kodu ile eşleştirilecektir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin "*işyerlerine sunulan hizmetler*" başlıklı 10'uncu maddesi ile işyerleri ile ödeme kuruluşu arasındaki hizmet ilişkisine ilişkin bazı bağlayıcı düzenlemelere yer verilmiştir.

Yurt dışında yerleşik tüzel kişilerce sunulacak ödeme hizmetlerine ilişkin usul ve esaslar ilk defa Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 19'uncu maddesinde düzenlenmiş ve yurt dışında yerleşik ödeme kuruluşları ile yürütülecek iş birliklerine dair izin prosedürü ve bu kapsamda izlenmesi gereken adımlar açıklanmıştır.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin Geçici 1'inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca ödeme kuruluşlarının yurtdışı kuruluşlarla yürüttükleri mevcut iş birliklerinin 01.06.2022 tarihine kadar sonlandırılması veya Ödeme Hizmetleri

Yönetmeliğinin 19'uncu maddesinde öngörülen gerekli izin başvurusunun bu süre içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 48'inci maddesi ile 6502 s. Kanun kapsamında tüketici sayılan müşterilere sağlanacak ödeme hizmetleri bakımından müşterilerin tüketici olmaları sebebiyle sahip oldukları haklara ilişkin bilgilendirilmelerine ilişkin yükümlülük düzenlenmiştir.

İşlem tutarının bilinmediği işlemlere ilişkin olarak bloke ve tahsilat sürecinin nasıl işletilebileceği hususu Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 55'inci maddesinde düzenlenmiştir.

Yönetmeliğe dahil edilen 57'nci madde ile "ödeme hesabının bulunduğu kuruluşun, kart tabanlı ödeme aracını ihraç eden ödeme hizmeti sağlayıcısının talebi üzerine işlem için gerekli tutarın ödeme hesabında bulunup bulunmadığını teyit etmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

6493 s. Kanun'daki ödeme hizmetlerine ilişkin uygulanacak ortak hükümler haricinde ödeme emri başlatma hizmeti ile hesap bilgisi hizmeti özelinde uygulanacak esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 59'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin Geçici 1'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca (i) gerçekleştirilen ödeme işlemleri adedi bakımından ilk on katılımcı arasında yer alan ödeme hizmeti sağlayıcıları ve (ii) nezdinde ödeme hesabı bulunduran diğer tüm ödeme hizmeti sağlayıcıları, Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 59'uncu maddesinin beşinci fıkrası kapsamında yerine getirmesi gereken yükümlülüklerini 01.12.2022 tarihine kadar tamamlamakla yükümlü kılınmıştır.

Ödeme emri başlatma hizmeti esnasında ödeme hesabına erişimine dair esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 60'ıncı maddesinde, hesap bilgisi hizmeti esnasında ödeme hesabına erişimine dair esaslar Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin

61'inci maddesinde, ödeme emri başlatma hizmeti özelindeki sorumluluk halleri ise Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 71'inci maddesinde detaylandırılmıştır.

d. Diğer Yeni Düzenlemeler

Çalışma Komiteleri

Yönetmeliğe 75'inci madde olarak eklenen düzenlemeler uyarınca TCMB, ilgili kurum ve kuruluşların üye olarak katılımıyla, belirli bir süre ile ya da süresiz olarak çalışmalar yürüterek belirlenen ödeme hizmetleri sektöründeki olumsuz gelişmeler ile ilgili çıktılar üretmek üzere çalışma komiteleri kurmaya ve bunların çalışmalarına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili kılınmıştır.

Kapsam Dışında Kalanların Bildirim Yapma Yükümlülüğü

Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 82'nci maddesi ile sınırlı ağ istisnasından faydalanan ve son on iki ay içerisinde bu kapsamda gerçekleştirdikleri işlem tutarı elli milyon Türk Lirasını aşan hizmet sağlayıcıları için TCMB'ye bildirimde bulunma yükümlülüğü getirilmektedir.

Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ve Bankalar

Yönetmeliğe dahil edilen 83'üncü madde uyarınca 6493 s. Kanun çerçevesinde ödeme hizmeti sunacak PTT ve bankalara ilişkin özel düzenlemelere yer verilmiştir.

II. ÖDEME HİZMETLERİ SEKTÖRÜNDEKİ GÜNCEL HUKUKİ TARTIŞMALAR

A. Ödeme Hizmetleri Pazarı Bakımından Bankalar ile Ödeme Kuruluşları Arasındaki İlişkinin Rekabet Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi

Bankalar ile ödeme kuruluşları arasında, her iki kuruluşun da ödeme hizmeti sağlayıcı olarak 6493 s. Kanun kapsamında düzenlenen ödeme hizmetlerini sunabilmeleri sebebiyle bir rekabet ilişkisi bulunmakta olup bu husus zaman zaman Rekabet Kurulu tarafından incelenmektedir. Bu kuruluşlar arasında en sık gündeme gelen tartışmalardan biri de sanal POS hizmeti olarak adlandırılan ve ödeme kuruluşunun bankadan sağladığı sanal POS altyapısı ile kendi müşterilerine ödeme hizmeti sunduğu ödeme işlemlerine ilişkin gündeme gelmektedir. Sanal POS hizmetleri bakımından ödeme kuruluşları müşterilerine genellikle birden fazla bankadan temin ettiği POS altyapılarını kullanılmakta, ticari karlılığını ise banka tarafından kendisine uygulanan komisyon tutarı ile ödeme hizmetinin sunulmasına ilişkin müşteriden tahsil edilen komisyon tutarı arasındaki farktan elde etmektedir.

Bir ödeme işleminin kredi kartı vasıtası ile kredi kartını çıkaran bankaya ait POS üzerinden gerçekleştirilmesi halinde ilgili banka, müşterisine taksit imkanı sunmakla birlikte müşteriyi çeşitli sadakat program ve puanlarından yararlandırabilmektedir. Ödeme kuruluşları ile genellikle alıcı sıfatını haiz işyerinin, yani kendi müşterilerinin alıcısı olduğu ödeme işlemlerini en uygun komisyonla işlem gerçekleştirilebilecek olan banka POS'una yönlendirmektedir. Böyle bir durumda kredi kartı ile ödeme işleminin farklı bir banka POS'undan gerçekleşmesi halinde kredi kartını çıkaran banka müşterisini taksitlendirme veya sadakat programı imkanlarından yararlandıramamaktadır. Sektörde bazı bankaların ödeme kuruluşlarına POS verirken, kendileri tarafında çıkarılan kredi kartları ile yapılacak ödeme işlemlerinin ancak yine kendileri tarafından sağlanacak POS üzerinden gerçekleştirilmesi koşulunu ileri sürdüğü bilinmektedir.

Bankalar ile ödeme kuruluşları arasında 4054 sayılı Kanun kapsamında dikey bir ilişki mevcut olup bu ilişki kapsamında işyeri (müşteri) edinim pazarına ilişkin bir rekabet hali söz konusudur. Nitekim bu husus Rekabet Kurulu'nun 2017-4-37 Dosya, 17-28/462-201 Karar Sayılı ve 07.09.2017 tarihli kararında da ifade edilmiştir.

Herhangi bir banka tarafından böyle bir koşul ileri sürülmesi, Rekabet Kurulu tarafından işyeri edinim pazarı açısından rakip kabul edilen ödeme kuruluşlarına karşı 4054 sayılı Kanun kapsamında haksız rekabet teşkil edecektir.

B. Müşteri Tanıma ve Uzaktan Kimlik Doğrulama Süreçleri

MASAK Tedbirler Yönetmeliğinin 26'ncı maddesinde kimlik tespit süreçlerine ilişkin uygulanacak tedbirler bakımından daha basit tedbirler alınmasına izin vermek konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkili kılınmış olup. MASAK Genel Tebliği Sıra No: 5'te gerçekleştirilen 02.02.2017 tarihli değişiklik ile (a) ve (b) bentleri kapsamında sağlanan ödeme hizmetleri bakımından ödeme kuruluşlarının da belirli işlemlere ilişkin basitleştirilmiş tedbirleri uygulayabilecekleri düzenlenmişti.

Anılan düzenleme uyarınca ödeme kuruluşları sürekli iş ilişkisinde olduğu müşterilere kolayca ve büyük maliyetleri olan süreçlere girmeden kimlik tespiti yapabiliyordu. Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin 22'nci maddesinin birinci maddesinde uzaktan kimlik doğrulamasının gerçekleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar ciddi teknik altyapı gerektiren hususlarla birlikte düzenlenmiş, maddenin ikinci fıkrasında ise bir istisna olarak "*anonim ön ödemeli araçlar ve T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu tarafından belirlenen sınırlar dahilinde kimlik tespiti yapılması zorunlu olmayan ve sürekli iş ilişkisi kapsamına girmeyen tek seferlik ödeme işlemleri için gerekli bilgi, sözleşme, dekont ve benzeri belgelere ilişkin süreçlerin işletilmesi esnasında uzaktan iletişim aracı kullanılması halinde birinci fıkra hükümlerinin uygulanması zorunlu değildir.*" hükmüne yer

verilmiştir. Ödeme Hizmetleri Tebliği'nde yer verilen düzenleme karşısında sürekli iş ilişkisi kurulacak müşteriler bakımından MASAK Genel Tebliği Sıra No: 5'te yer verilen basitleştirilmiş tedbirler ile kimlik tespiti gerçekleştirilebilmesi ihtimalinin ortadan kaldırıldığı ve maliyetli ve teknik açıdan kullanımı zor bir kimlik tespiti sürecinin öngörüldüğü ifade söylenebilecektir.

Her ne kadar MASAK Genel Tebliği Sıra No: 19 kapsamında uzaktan kimlik tespiti gerçekleştirilmesinin mümkün olabileceği düşünülse de MASAK'ın görüşü Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ve Ödeme Hizmetleri Tebliği hükümlerinin ilgili tebliğ hükümlerinin uygulanmasına elvermeyecek şekilde düzenlendiği, dolayısı ile kimlik tespit süreçlerinin MASAK Genel Tebliği Sıra No: 19 kapsamında gerçekleştirilebilmesi için Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin uyumlu hale getirilmesi gerektiği yönündedir.

C. Kara Liste Uygulamaları

Ödeme hizmetleri sektöründe hizmet verilmesi veya iş birliğinde bulunulması riskli kişilerin tespit edilmesini sağlayacak ve bu kapsamda ödeme kuruluşlarının risk yönetim süreçlerine büyük katkıda bulunacak bir kara listeye (blacklist) duyulan ihtiyaç 6493 s. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana dile getirilmektedir. Kara liste esasen aynı sektörde faaliyet gösteren kuruluşların daha önce hizmet verdiği veya sözleşmesel ilişki içerisine girdiği ancak belirli ihlallere sebebiyet veren kişilerin sorgulanmasına ve bu suretle diğer kuruluşların olası risklerden haberdar olmasına imkan sağlayan, bu kişilerin çeşitli bilgilerinin muhafaza edildiği liste olarak tanımlanabilecektir.

Her ne kadar bir ödeme kuruluşunun kendi müşterilerine veya iş ortaklarına ilişkin bilgileri risk yönetimi kapsamında not etmesinin önünde bir engel bulunmasa da ne 6493 s. Kanunda ne de ilgili alt mevzuatta bu bilgilerden diğer ödeme kuruluşlarının yararlanmasını mümkün kılan herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Bu nitelikteki bir liste 5411 s. Kanun çerçevesindeki bankacılık faaliyetleri bakımından Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi tarafından negatif nitelikli müşteriler listesi adı altında tutulmaktadır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 9'uncu maddesi ile adeta "riskli işyerleri listesi" olarak kullanılabilir olan bir İşyeri Kayıt Sistemi tanımı yapılmış olup benzer bir listenin oluşturulmasına ilişkin olarak ile BKM'ye yetki verilmiştir. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ile getirilen bu yeni düzenlemenin sektördeki kara liste ihtiyacını karşılayıp karşılamayacağı zaman içinde görülecek olup Eski Yönetmelikte bu kapsamda hiçbir düzenlemeye yer verilmemiş olması karşısında bu yeni düzenlemenin olumlu bir adımdır.

D. Kişisel Verilerin Korunması

Türk mevzuatında kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelere 6698 s. Kanun'da yer verilmiştir. Anılan kanun, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemekte ve bu kapsamda kişisel veriyle temas eden taraflara belirli yükümlülükler getirmektedir. Bu yükümlülüklerden bazılarının ödeme kuruluşları tarafında ne şekilde yerine getirilebileceğine ilişkin uygulamada ciddi tartışmalar bulunmaktadır. Bu tartışmalara değinmeden önce 6493 s. Kanun çerçevesinde kişisel verilere ilişkin yer verilen düzenlemeler incelenecektir.

6493 s. Kanun kapsamında ödeme hizmetlerinin sunulması esnasında kullanılacak kişisel verilere ilişkin özel bir düzenleme içermemekte olup kişisel verilerin kullanılmasına ilişkin düzenleme Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 62'nci maddesinde yer almaktadır. Bu düzenleme uyarınca ödeme kuruluşları, sağladıkları ödeme hizmeti kapsamında eriştikleri verileri yalnızca yasalarca kendisine verilen yetki ve sorumluluklar kapsamında ve verilerin sahibi olan ödeme hizmeti kullanıcılarını açıkça bilgilendirmek şartı ile işleyebilecektir. Ödeme kuruluşunun, bu verileri ödeme hizmeti faaliyetinin gerçekleştirilmesi ile doğrudan ilgili olmayan sebeplerle işlemesi ancak ilgili ödeme hizmeti kullanıcılarının onayı ile, söz konusu verilerin kişisel veri niteliğinde olması halinde ise ödeme hizmeti

kullanıcısının açık rızası ile mümkün olacaktır. Ödeme Hizmetleri Yönetmeliğinin 62’nci maddesinin son fıkrasında ise 6493 s. Kanun kapsamına giren işlemler ile ilgili olarak kişisel verilerin işlenmesi faaliyetlerinde 6698 s. Kanun uyarınca yapılan düzenlemelerde yer alan hükümlerin öncelikli olarak uygulanacağı düzenlenmiştir.

6698 s. Kanun kişisel veriyi herhangi bir şekilde işleyen, kullanan veya saklayan kişileri “veri sorumlusu” ve “veri işleyen” olarak iki grupta değerlendirmektedir. Kanunun 3’üncü maddesinde veri sorumlusu “*kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi*”, veri işleyen ise “*veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır. Bu gruplandırmanın doğru olarak yapılması 6698 s. Kanun kapsamındaki yükümlülüklerin tespiti bakımından önem arz etmektedir.

6698 s. Kanun’un kapsamında düzenleme ve denetim görevi verilen Kişisel Verileri Koruma Kurumu yayınladığı Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Rehberinde internet üzerinden satış gerçekleştiren bir kişinin (işyeri) müşterilerine ait bilgilerin ödeme servisi sunan ödeme hizmeti şirketi tarafından işlenmesi halinde, ödeme hizmeti şirketinin veri sorumlusu olarak hareket edeceği ifade edilmiştir¹⁸⁶ Rehberde kullanılan ödeme servisi ve ödeme hizmeti şirketi ifadelerine 6493 s. Kanun başta olmak üzere ödeme hizmetlerine ilişkin düzenleme içeren mevzuatta yer verilmemesi karşısında Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun bu ifadeleri bilinçli olarak mı tercih ettiği yoksa bunun bilinçli bir tercih olduğunu tartışılabilecektir. Rehberdeki açıklamalardan ödeme servisi ile ödeme hizmetlerinin, ödeme hizmeti şirketleri ile ise ödeme hizmeti sağlayıcılarının kastedildiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple bundan böyle konu ile ilgili değerlendirmelerde ödeme hizmeti ve ödeme hizmeti sağlayıcısı ifadeleri kullanılacaktır.

---

¹⁸⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Rehberi s.7

Ödeme hizmeti sağlayıcılarının veri sorumlusu olduğunun kabulü halinde, kredi kartı ile ödeme gerçekleştiren internet sitesi müşterilerine karşı olan ve 6698 s. Kanun'un 10'uncu maddesinde düzenlenen aydınlatma yükümlülüğünün yine ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından yerine getirilmesi gerekecektir. Bu noktada müşteriden ödeme hizmetinin sunulmasına ilişkin bilgilerin alınması esnasında (sepet bilgisi, kart bilgisi vb.) çoğu zaman ödeme hizmeti sağlayıcısının müşteri ile temas ettiği herhangi bir an bulunmamaktadır, zira bu bilgiler API vasıtası ile işyeri tarafından iletilmektedir. Bu noktada işyerinin veri sorumlusu olan ödeme hizmeti sağlayıcısı adına aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirebileceği düşünülse de uygulamada ödeme kuruluşlarının binlerce işyeri ile çalıştığı göz önünde bulundurulduğunda böyle bir sürecin her bir işyeri bakımından kurgulanması mümkün gözükmemektedir. Aynı şekilde hesap bilgisi hizmetleri sağlayan ödeme kuruluşları, ödeme hizmeti kullanıcılarına değil ancak ödeme hizmeti kullanıcılarına ait hesaplarda işlemleri gözüken kişilere ait verilerin görüntülenmesini sağlamakta ancak bu kişilerle herhangi bir şekilde temas etmemektedir. Ödeme hizmeti kullanıcısının hesapta görüntülenen işlemin diğer tarafına karşı aydınlatma yükümlülüğünün de ne şekilde yerine getirileceği konusunda bir açıklık bulunmamaktadır.

AB mevzuatında da tartışmalı olan bu konu, Avrupa Veri Koruma Kurulu tarafından yayınlanan PSD-II ile Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Etkileşimi başlıklı ve 07/2020 numaralı rehberinde de ele alınmıştır. Anılan rehberde kişisel veri işleme süreçleri doğrudan ilgili kişilerden elde edilen veriler ile doğrudan ilgili kişiden elde edilmeyen veriler olarak iki kategoride değerlendirilmekte, ödeme hizmetlerinin sunulması için işlenmesi gereken kişisel verilerin sözleşmesel ilişki kapsamında işlenebileceği, bunun kişisel verinin işlenmesi için yasal bir dayanak teşkil edeceği ifade edilmiştir.¹⁸⁷ Doğrudan ilgili kişilerden elde edilmeyen kişisel veriler ise “silent party data” olarak adlandırılmakta ve bu verilerin ödeme

---

¹⁸⁷ European Data Protection Board, Guidelines 06/2020 on the interplay of the Second Payment Services Directive and the GDPR, Versiyon 2.0, 15.12.2020, s. 9-10

hizmetinin sunulması esnasında “veri sorumlusunun meşru menfaatine” dayanarak işlenebileceği ifade edilmektedir.¹⁸⁸

Benzer bir değerlendirmenin 6698 s. Kanun çerçevesinde de yapılması mümkün olup, ödeme hizmeti sağlayıcılar ile ödeme hizmeti kullanıcıları arasında devamlı bir hizmet ilişkisi olsun veya olmasın sözleşmesel bir ilişki kurulması ve ödeme hizmetinin bu sözleşmesel ilişki çerçevesinde sağlanması sebebiyle bu kapsamda işlenmeye ihtiyaç duyulan kişisel verilerin 6698 s. Kanun’un 5’inci maddesinin ikinci fıkrasının c bendinde yer verilen “*bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması*” hukuki sebebine istinaden işlenebileceği söylenebilecektir.

AB mevzuatında ödeme hizmeti kullanıcılarının veri sorumlusu sıfatını haiz ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından veri işleme süreçlerine ilişkin bilgilendirilmesine ilişkin ise herhangi bir istisna söz konusu değildir. Aynı şekilde 6698 s. Kanun kapsamında da ödeme hizmeti kullanıcılarına karşı aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin öngörülen herhangi bir istisna bulunmamakta olup, veri sorumlusu sıfatını haiz ödeme hizmeti sağlayıcı tarafından bu yükümlülüğün yerine getirilmesi gerekmektedir.

Doğrudan ilgili kişilerden elde edilmeyen kişisel verilerin işlenmesi bakımından aydınlatma yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirilebileceğine ilişkin ise Türk mevzuatında bir açıklık bulunmamaktadır. Bu durum AB mevzuatı bakımından da söz konusu olup, bu tip veri işleme süreçlerinin ilgili kişinin bilgilendirmesi kapsamında istisna teşkil eden ve Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün 14. Maddesinin 5. Fıkrasında yer alan düzenlemeler kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğinin netleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.¹⁸⁹ Türkiye’deki

---

¹⁸⁸ PSD-II ile Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Etkileşimine İlişkin Rehber, s. 16-17

¹⁸⁹ European Savings and Retail Banking Group, Response to the EDPB consultation on the Guidelines 06/2020 on the interplay between PSD2 and GDPR, Eylül 2020, Eylül 2020, s.19

ödeme hizmetleri sektörü bakımından bu konudaki soru işaretlerinin giderilmesi adına benzer konudaki değerlendirmenin Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından yapılması, aksi taktirde ödeme kuruluşlarının hiçbir şekilde temas etmediği ve etmeyeceği ilgili kişilere karşı aydınlatma yükümlülüğünün 6698 s. Kanun çerçevesinde nasıl yerine getirebileceğinin ortaya konması gerekmektedir.

Sektörde mevcut olan bir diğer soru işareti ise ödeme hizmetleri ile tamamlayıcı bir hizmet olarak sunulan sahtecilik önleme hizmeti ile ödeme hizmeti sağlayıcılarının bu kapsamda sahip oldukları know-how niteliğindeki sahtecilik filtrelerinin 6698 s. Kanun çerçevesinde ne şekilde konumlandırılacağıdır. 6698 s. Kanun uyarınca kişisel verilerin işlenmesi için ilgili kişinin açık rızasının alınması esas olup kanunun 5'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hallerden birinin mevcudiyeti halinde kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilecektir. Bir kişisel verinin işlenmesine dayanak teşkil eden ve 6698 s. Kanunun 5'inci maddesinde yer verilen unsurlar “hukuki sebep” olarak anılmaktadır.

Sahtecilik önleme tüm dünyada şüpheli işlemlerin, dolandırıcılık ve suç faaliyetlerinin önlenmesi amacıyla yürütülen bir süreçtir. Sahtecilik filtrelerinde yer verilen bilgiler arasında kişisel veri niteliğindeki bazı bilgilerin yer alması mümkün olup (örneğin isim soy isim) bu bilgilerin şifrelenerek saklanması veya kullanılması, bilgilerin kişisel veri niteliğini ortadan kaldırmayacaktır. Bahse konu sahtecilik önleme süreçleri bakımından daha önce bir sahtecilik veya dolandırıcılık eylemine dahil olmuş ve takip eden işlemlerin kontrol edilebilmesi amacıyla sahtecilik filtrelerine eklenmiş bir kişisel verinin sahtecilik önleme hizmeti kapsamında kullanımının 6698 s. Kanun uyarınca hangi hukuki sebebe istinaden gerçekleştirilebileceği ve aydınlatma yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirilebileceği sektörde tartışılmaktadır. Bu konu AB mevzuatında da tartışılmış olup, Avrupa Veri Koruma Kurulu tarafından söz konusu veri işleme süreçlerinin veri sorumlusunun meşru menfaatine dayanılarak yürütülebileceği ifade

edilmiştir.¹⁹⁰ Sahtecilik önleme süreçlerindeki veri işleme faaliyetlerinin 6698 s. Kanun'un 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının f bendi kapsamında işlenebileceği değerlendirilse de bu konunun Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Sektördeki soru işaretleri ve yukarıda yer verilen hukuki tartışmalar göz önünde bulundurulduğunda ödeme hizmeti sağlayıcılarının 6698 s. Kanun kapsamındaki konumu ve bu kapsamdaki yükümlülüklerinin Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından, TCMB ve TÖDEB dahil sektör paydaşlarının da görüşü alınmak suretiyle ele alınmasının faydalı değerlendirilmektedir.

---

¹⁹⁰ PSD-II ile Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Etkileşimine İlişkin Rehber, s.11

SONUÇ

Finansal teknoloji ve elektronik ticaret sektöründe yaşanan teknolojik gelişmeler karşısında klasik bankacılık hizmetleri de dijital kanallarla sunulmaya başlanmış, API teknolojisinin kullanılmasıyla birlikte alışılmış finansal hizmet modellerinin dışında yeni hizmetler ve bu hizmetleri sağlayan kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Ödeme hizmetleri de bu gelişmeler ışığında köklü değişikliklere uğramış ve ödeme hizmetleri sektörüne dahil olan yeni paydaşlar ile ödeme hizmeti kullanıcılarının ihtiyaçları doğrultusunda yeni iş modelleri ile hizmet sunulmaya başlanmıştır.

AB’de, ödeme hizmeti sunan finansal kuruluşların sayısında yaşanan artış ve mevzuatın bu kuruluşlarca sunulan ödeme hizmetlerine ilişkin yeterli düzenlemeleri içermemesinin bir sonucu olarak mevzuat çalışmaları başlamış ve 2007 yılında yürürlüğe giren PSD, AB hukukunda ödeme hizmetlerine ilişkin detaylı düzenlemeler içeren ilk mevzuat olmuştur. PSD ile ödeme hizmeti sağlayacak olan kuruluşlarının AB üyesi ülke bünyesinde faaliyet izni alması ve bu kapsamda ilgili ülkede görevlendirilen merkezi bir otoritenin gözetim ve denetime tabi olması gibi birliğin ve birlik üyesi ülkelerin sektördeki kontrolünü arttıran düzenlemelere yer verilmiş, bununla birlikte ödeme hizmetleri sektörüne olan güven ile ödeme hizmeti kullanıcıların her anlamda güvenliğinin sağlanması adına ödeme kuruluşları tarafından uyum sağlanması gereken çeşitli yükümlülükler düzenlenmiştir.

21. yüzyılda internet teknolojisi ve elektronik ticaretin hızlı bir şekilde yaygınlaşması sonucu ödeme hizmeti kullanıcılarının ödeme hizmetlerine ilişkin ihtiyaç ve talepler ile ödeme kuruluşlarınca sunulan hizmetler farklılaşmaya başlanmış, farklılaşan ödeme hizmetleri karşısında PSD’de yer verilen düzenlemeler güncelliğini ve yeterliliğini kaybetmeye başlamıştır. Ödeme hizmetlerine uygulanacak kurallarda AB üyesi ülkeler arasındaki yorum farklılıkları, ödeme hizmeti kullanıcılarının olası istismarının gündeme gelmesine ve ödeme kuruluşlarının PSD’de yer alan bazı ucu açık düzenlemelerden

faydalanarak ödeme hizmeti olarak düzenlenmesi gerektiği düşünölen hizmetlerin PSD’de öngörölen düzenlemelere veya herhangi bir faaliyet iznine tabi olmaksızın sunulabilmesine sebebiyet vermiştir. Bu gelişmeler doğrultusunda AB’de ödeme hizmetleri mevzuatına ilişkin güncelleme çalışmaları başlamış ve bu çalışmalar sonucunda hazırlanan ve halen AB hukukunda ödeme hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri içeren mevzuat olan PSD-II yürürlüğe girmiştir.

PSD-II’de yer verilen düzenlemeler ile esasen PSD’nin ayak izleri takip edilmiş ancak bu defa sektörde çeşitli risklere veya AB üyesi ölkeler arasında yorum farklılıklarına sebebiyet verdiği düşünölen hükümler daha açık bir şekilde ve yorum farklılıklarına müsaade etmemek üzere yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca özellikle uyum sağlanması gerekli teknik şartlar bakımından şartları belirlemek üzere Avrupa Bankacılık Otoritesi yetkilendirilmiş ve yine Avrupa Bankacılık Otoritesi nezdinde bir kayıt sistemi tutulması öngörölmüştür. PSD sonrası yaygınlaşan ve uygulamada açık bankacılık hizmetleri olarak adlandırılan ödeme emri başlatma hizmetleri ile hesap bilgisi hizmetleri de PSD-II kapsamında birer ödeme hizmeti olarak düzenlenmiş, bu anlamda ödeme hizmeti olarak nitelendirilebilecek ancak PSD’nin kapsamı dışında kalan hizmetler PSD-II’nin düzenleme alanına dahil edilmiştir.

Türkiye’de de ödeme hizmetleri alanındaki mevzuat gelişmeleri AB ile oldukça paralel bir şekilde seyretmiştir. 2013 yılında yürürlüğe giren ve günümüzde hala yürürlükte olan 6493 s. Kanun, Türk hukukunda ödeme hizmetlerini düzenleyen ilk mevzuat olmuştur. 6493 s. Kanun ve alt mevzuatı, ödeme hizmetlerinin sunulabilmesi için faaliyet izni alınması şartı öngörmesi, faaliyet izni alınabilmesi için sermaye, şirket yapısı, ortaklar, teknik altyapı ve yeterli personel bulundurma konusunda ve ödeme hizmeti olarak değerlendirilecek hizmetlere ilişkin düzenlemeler bakımından PSD’ye oldukça benzer bir sistematığe sahiptir. Nitekim bu husus 6493 s. Kanun’un gerekçesinde de vurgulanmaktadır.

PSD-II’nin yürürlüğe girmesine sebebiyet veren gelişmeler ve sorunlar Türkiye’deki ödeme hizmetleri mevzuatı bakımından da bir güncelleme ihtiyacı

doğurmuş ve bu ihtiyaç sonucu 2019 yılında yürürlüğe giren 7192 s. Kanun ile PSD-II'nin yürürlüğe girmesi ile AB mevzuatında gerçekleştirilen değişikliklerin bir kısmı 6493 s. Kanun'a yansıtılmıştır. Bu kapsamda ödeme emri başlatma hizmetleri ile hesap bilgisi hizmetleri de ilk defa Türk mevzuatında kendisine düzenleme alanı bulmuştur. Ayrıca söz konusu değişiklik kapsamında daha önce BDDK'ya verilen ödeme hizmetlerini ve ödeme kuruluşlarını gözetim ve denetim yetkisi TCMB'ye devredilmiştir.

Türkiye'de yürürlükte olan mevzuata ilişkin bir diğer köklü değişiklik, TCMB'nin mevzuat çalışmaları sonucunda Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği ve Ödeme Hizmetleri Tebliği'nin 2021 yılı sonunda yürürlüğe girmesi ve Eski Yönetmelik ile Eski Tebliğ'i yürürlükten kaldırması ile yaşanmıştır. Güncellenen mevzuat ile mobil ödemeler, ödeme emri başlatma hizmetleri, hesap bilgisi hizmetleri, ödeme kuruluşlarının sağlaması gereken özkaynak yükümlülükleri ile faaliyet izni başvurusundaki süreçler gibi pek çok konuda yeni düzenlemeler getirilmiş, bu düzenlemeler ile özellikle sermaye ve özkaynak gibi ağırlaştırılan finansal şartlar sonucu ödeme kuruluşları bakımından ödeme hizmetleri sektörüne girişte zorluklar yaşanması beklenmektedir. Bu kapsamda TCMB'nin açıklayıcı ve yol gösterici nitelikteki faaliyetleri güncellenen mevzuata uyum sürecinin çok daha hızlı bir şekilde aşılmasını sağlayacaktır.

Ödeme hizmetlerinin sunulmasına ilişkin düzenlemeler bakımından TCMB'nin değerlendirme ve görüşleri sektöre yön vermekte olup, bu kapsamda TCMB tarafından ödeme ve elektronik para kuruluşları ile münferiden paylaştığı görüş ve yönlendirmelerin herkesin erişimine açık bir şekilde yayınlanması, 6493 s. Kanun hükümlerinin sektör paydaşlarınca ortak bir şekilde yorumlanmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda sektör paydaşları ile TCMB arasındaki iletişimin sağlıklı bir şekilde kurulması, sektörde yaşanan problemlerin doğru bir şekilde aktarılması ve bu problemlere ilişkin çözümlerin oluşturulması konusunda TÖDEB oldukça önemli bir role sahip olacaktır.

Türk hukukunda ödeme kuruluşlarının faaliyetleri ile doğrudan bağlantılı olan mevzuat hükümlerinin 6493 s. Kanun'da yer verilen düzenlemelerle nasıl uyumlu bir şekilde uygulanabileceğine ilişkin bazı belirsizlikler bulunmaktadır. Bu kapsamda mali suçlarla mücadele kapsamında 5549 s. Kanun'a tabi olan ödeme kuruluşlarının uzaktan kimlik süreçlerini ne şekilde yerine getireceği, bu kapsamda MASAK Genel Tebliği Sıra No: 19'un ödeme kuruluşları bakımından uygulanıp uygulanmayacağı, Ödeme Hizmetleri Tebliği ile MASAK Genel Tebliği Sıra No: 19 arasındaki uyumsuzlukların ne şekilde giderilebileceği, yine kişisel veri işleme süreçleri bakımından 6698 s. Kanun'a tabi olan ödeme kuruluşlarının hangi veri işleme faaliyetleri bakımından veri sorumlusu olacağı ve 6698 s. Kanun'un 5'inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen istisnalardan hangi durumlarda yararlanabileceği konusundaki soru işaretlerinin giderilmesi, bu kapsamda yetkili kurumların ilke kararları ile sektör paydaşlarına yön vermesi ve gerekli olması halinde ödeme kuruluşlarının tabi olduğu mevzuatın güncellenmesi yerinde olacaktır.

Ödeme kuruluşları, 6493 s. Kanun çerçevesinde faaliyet gösterirken başta ödeme hizmeti kullanıcılarının verileri olmak üzere pek çok kişisel veri işlemektedir. Özellikle ilgili kişiler ile temas edilmesi, verilerin toplanma ve işleme şekilleri bakımından özellik gösteren ödeme hizmetlerinin 6698 s. Kanun kapsamında, ödeme hizmetlerine ilişkin operasyonel süreçler de göz önünde bulundurularak ayrıca ele alınması gerekmektedir. Ödeme kuruluşlarının 6698 s. Kanun çerçevesinde tabi olduğu düzenlemeler ve bu düzenlemeler kapsamındaki sorumluluklarını ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından bir çalışma yapılması ve bu kapsamda bir rehber oluşturulması, sektörde kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevcut olan belirsizlik ve şüphelerin giderilmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktürk* Yücer Aktürk, İpek, İsimli Sözleşme Genel Teorisi ve Uzaktan Öğretim Sözleşmesi, 2016
- Arıcı* Mehmet Fatih Arıcı, Bankacılık Hukukunda Yeni Ödeme Hizmetleri ve Ödeme Hizmetleri Rejiminden İstisna Edilen Bazı Faaliyetler, Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu Özel Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2022
- Bollen* Rhys A. Bollen, Review of Recent Developments in European Payment System Regulation (May 23, 2007). Journal of Banking and Finance Law and Practice, Sayı. 19, 2008, s. 47-88
- Bozkurt Yüksel* Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış, İÜHFİM C. LXXIII, S. 2, 174 2015, s. 173-220
- Brener* Alan Brener, Payment Service Directive II and Its Implications. "Disturbing Finance. Palgrave Pivot, Cham, 2019, s. 103-119.
- Centel* Nur Centel, Zimmet Suçu (TCK m.247), DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C.21, Özel Sayı, 2019, s. 2779-2800
- Centel, Zafer, Çakmut* Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınları, 8. Baskı, 2014

- Çeşit* Caner Kader Çeşit, Ödeme Hizmetlerindeki Dijital Dönüşümde Rekabet Hukukunun Rolü, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sermaye Piyasaları ve Ticaret Hukuku Yüksek Lisans Tezi
- Deloitte Factsheet* Deloitte General Services, PSD2-Payment Services Directive 2: What is new? Factsheet, 2016
- Donnelly.* Mary Donnelly, Payments in the digital market: Evaluating the contribution of Payment Services Directive II. Computer Law & Security Review: The International Journal of Technology Law and Practice, Sayı. 32(6), 2016, s. 827-839
- Erdem* Duygu Erdem, 6493 Sayılı Kanun Kapsamında Ödeme Hizmeti Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021
- Eryiğit* Harun Eryiğit, Tüzel Kişilerin Ticari Temsilci Olarak Atanıp Atanamayacağı Sorunu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), Bahar 2017, s.161-184
- Geva* Benjamin Geva, Payment Transactions under the EU Payment Services Directive: U.S. Comparative Perspective. Penn State International Law Review, Sayı 27(3 and 4), 2009, s. 713-755
- Gomber, Kauffman, Weber* Peter Gomber, Robert J. Kauffman, Chris Parker, Bruce W. Weber, On The Fintech Revolution: Interpreting the Forces of Innovation, Disruption,

- and Transformation in Financial Services, Journal of Management Information Systems, 35:1, 2018, s.220-265
- Gomber, Koch, Stering,* Peter Gomber, Jascha-Alexander Koch, Michael Stering, Digital Finance and Fintech: Current Research and Future Research Directions, J Bus Econ 87, 2017, s. 537–580
- Güven* Çiğdem Güven, 6493 Sayılı Kanunda İdari ve Cezai Sorumluluk, Ankara Barosu Dergisi, 2014/3, 2014, s. 451-461
- Güven, Bankacılık Faaliyetine İlişkin Ceza Sorumluluğu* Çiğdem Güven, Bankacılık Faaliyetine İlişkin Ceza Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuk Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2016
- Güven, Irmak* Çiğdem Güven, Onur Irmak, 6493 Sayılı Kanunda Ödeme Kuruluşlarının Tâbi Olduğu Hukuki Çerçeve, Bankacılar Dergisi, Sayı 105, 2018
- Jimenez* Nieves Pacheo Maria Jimenez, Payment Services Evolution: From the European Directive of 2007 to the Digital Single Market and The European Directive of 2015, Internation Journal of Social Science and Economic Research, 2016, s.1018-1025
- Karacan* Ali İhsan Karacan, Bankacılık Hukuku Kurumları, Cilt I, Legal Yayıncılık, 2017
- Karahan* Abdurrahman Burak Karahan, Bilgi ve Belge Vermeme Suçu (Bank.K. m. 153/1), Ankara Hacı

- Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Dergisi, C.XXII, Sayı 3, 2018, s.131-170
- Karakehya* Hakan Karakehya, İzinsiz Bankacılık Faaliyetinde Bulunma Suçu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.LXVI, Sayı 1, 2008, s.64-85
- Keser Berber Leyla Keser Berber, Biyometrik İmza ve Türk Borçlar Kanunu'ndaki Yazılı Şekil Şartı ile Hukuk Muhakemeleri Kanunundaki İmza Açısından Yeri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü
- Kocaoğlu Ulbrich* Şebnem Elif Kocaoğlu Ulbrich, Avrupa Birliği ve Türk Banka Hukuku Yönünden Fintek, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019
- Kürşat* Zekeriya Kürşat, Yazılı Şekil Şartının Unsuru Olan İmzanın Elektronik Ekranı Atılmasını Etkisi, İÜHFİM C. LXXV, S. 1, 2017, s. 413-430
- Oktay* Saibe. Oktay., İsimli Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması, Journal of Istanbul University Law Faculty, Sayı 55 (1-2), 2011 s. 263 - 296
- Parlar* Ali Parlar, İstinaf ve Yargıtay Emsal Kararlarıyla Bankacılık Suçları, Aristo Yayınevi, 2017
- Polat* Cihan, Polat, Elektronik Para ve Ödeme Sistemlerinin Türkiye'de Gelişimi ve İşleyişi: Türkiye Uygulamalarının Hukuk ve Finans Disiplinleri Açısından Uluslararası Örnekler ile

- Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019
- Rekabet Kurulu (2017)* Rekabet Kurulu, Dosya Sayısı: 2017-4-37 Karar Sayısı: 17-28/462-201 Karar Tarihi: 07.09.2017
- Şahin, Cantürk* Bertaç Şakir Şahin, Barış Cihan Cantürk, Türkiye'deki Hukuki Altyapı ve Ödeme Hizmetleri Yönergesi 2 Bağlamında API Teknolojisi ve Açık Bankacılık, Maliye ve Finans Yazıları- 2020 - (114), s.149 - 180
- Yavuz* Cevdet Yavuz, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 2014
- Yücer Aktürk* İpek Yücer Aktürk, İsimli Sözleşme Genel Teorisi ve Uzaktan Öğretim Sözleşmesi, 2016
- Zachariadis, Özcan* Markos ZACHARIADIS, Pınar ÖZCAN, The API Economy and Digital Transformation in Financial Services: The Case of Open Banking, Swift Institute Working Paper No. 2016-001, 2017

ATIF YAPILAN İNTERNET İÇERİKLERİ

Bankalararası Kart Merkezi – Dönemsel Bilgiler < <https://bkm.com.tr/raporlar-ve-yayinlar/donemsel-bilgiler/>>

De Nationale Bank van België - Application Guide for Belgian payment institutions and institutions for electronic Money <https://www.nbb.be/doc/cp/eng/2018/application_guide_payment_institutions.pdf>

De Nederlandsche Bank (DNB) - Payment services requiring authorisation < <https://www.dnb.nl/en/sector-information/supervision-sectors/payment-institutions/licensing-requirement-for-payment-service-providers-overview/payment-services-requiring-authorisation/>>

European Banking Authority - Payment services and electronic money <<https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/payment-services-and-electronic-money>>

European Commission - Payment services <https://finance.ec.europa.eu/consumer-finance-and-payments/payment-services_en>

European Commission - Payment Services Directive: frequently asked questions <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/MEMO_15_5793>

European Data Protection Board - Guidelines 06/2020 on the interplay of the Second Payment Services Directive and the GDPR <https://edpb.europa.eu/edpb_en>

European Data Protection Board - Guidelines 06/2020 on the interplay of the Second Payment Services Directive and the GDPR Versiyon 2.0, 15.12.2020 < https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202006_psd2_afterpublicconsultation_en.pdf>

European Savings and Retail Banking Group - Response to the EDPB consultation on the Guidelines 06/2020 on the interplay between PSD2 and GDPR, 2020 <https://edpb.europa.eu/sites/default/files/webform/public_consultation_reply/esbg_response_to_edpb_consultation_on_guidelines_06-2020_on_the_interplay_of_psd2_and_gdpr_0.pdf>

European Union - Payment services (PSD 1) - Directive 2007/64/EC, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0064&from=EN>

European Union - Payment services (PSD 2) - Directive (EU) 2015/2366 <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=EN>>

General Data Protection Regulation <<https://gdpr-info.eu/>>

Kişisel Verileri Koruma Kurumu Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Rehberi - <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-Isleyen>>

Posta ve Telgraf Teşkilatı - Hakkımızda <https://www.ptt.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/Hakkimizda.aspx#ptt_tarihce>

Rekabet Kurumu - Ödeme Hizmetlerindeki Finansal Teknolojilere Yönelik İnceleme Raporu <<https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/geneldosya/odeme-hizmetlerindeki-finansal-teknolojilere-yonelik-inceleme-raporu-pdf>>

T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi - Temel Ekonomik Veriler <https://www.cbfo.gov.tr/turkiyeye-genel-bakis>

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı - Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. (PTT A.Ş.) 2021 Sektör Araştırma Raporu <<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/03/PTT-A.S.-SEKTOR-ARASTIRMA-RAPORU.pdf>>

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Ödeme Kuruluşları Elektronik Para Kuruluşları Sektör Araştırma Raporu (2020)
<<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2020/12/ODEME-ve-ELEKTRONIK-PARA-KURULUSLARI-Sektor-arastirma-raporu-2020.pdf>>

The Financial Conduct Authority (FCA) - Payment Services and Electronic Money – Our Approach - The FCA’s role under the Payment Services Regulations 2017 and the Electronic Money Regulations 2011
<<https://www.fca.org.uk/publication/finalised-guidance/fca-approach-payment-services-electronic-money-2017.pdf>>

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası - Ödeme Hizmetleri Alanına Genel Bakış
<<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Odeme+Hizmetleri/Genel+Bakis>>

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası - Ödeme Sistemleri Rehberi
<<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/a28ff0bd-1e9a-42be-8f7d-3249a1b3cf1c/OdemeSistemleri.pdf?MOD=AJPERES>>

Bankalararası Kart Merkezi - Dünyada ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği (2019) <<https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/Dunyadaveturkiyedeacikbankacilik.pdf>>